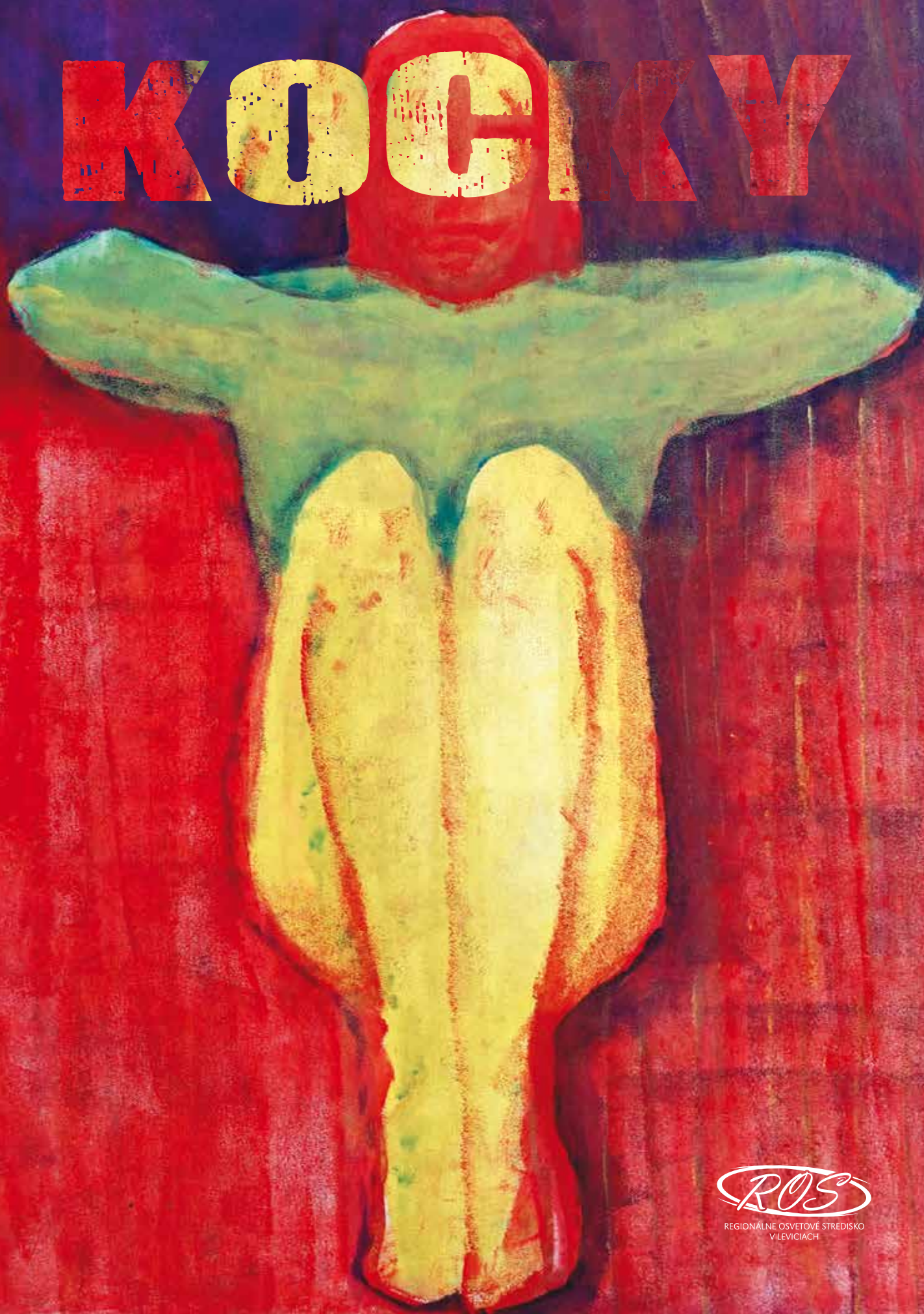

KOČKY

TVORIVÝ ROK 2025

V REGIONÁLNOM OSVETOVOM
STREDISKU V LEVICIACH

Milí priaznivci tradičnej ľudovej kultúry a neprofesionálneho umenia, na sklonku roka opäť bilancujeme.

V priebehu roka sme Vám priniesli **105** podujatí. Okresné a regionálne súťaže, výstavy, workshopy, festivaly. Venovali sme sa vydavateľskej činnosti, menšinovej kultúre a vzdelávaniu. Uspeli sme v uchádzaní sa o pridelenie finančnej podpory na podujatia z Fondu na podporu umenia, Ministerstva vnútra SR, Fondu na podporu kultúry národnostných menšín, Maďarského kultúrneho centra, Poľského inštitútu, Mesta Levice a v neposlednom rade Národného osvetového centra, ktoré finančne výrazne zastrešilo súťaže a prehliadky v oblasti záujmov - umeleckej činnosti. Ďakujeme.

Pre ľahšiu orientáciu čitateľov v Kockách sme našu činnosť rozdelili do piatich sekcií: fotografia/film, folklór, výtvarná tvorba/remeslá, divadlo/hovorené slovo/hudba a vzdelávanie/prevenčia.

V kocke:

Za najvýznamnejšie podujatia roku 2025 mi dovoľte spomenúť osemnásť ročník medzinárodného fotografického festivalu **Dni fotografie v Leviciach DFLV** (k akcii sme vydali aj dvojязыčný katalóg v slovenskom a anglickom jazyku) a sedemnásť ročník medzinárodného folklórneho festivalu **Takí sme**, ktorý trval päť dní a konal sa na štyroch miestach. Viac sa dočítate na nasledujúcich stranách.

Za veľký úspech považujem projekt **Vzdelávame umením**, ktorý obsiahol našu takmer celoročnú činnosť v oblasti vzdelávania: fotografia, výtvarné umenie, hudba, spev, tanec a tradičné remeslá. Vďaka finančnej podpore FPU sme mohli zorganizovať až 38 podujatí: tanečné a spevácke dielne, ľudovú kuchyňu, presahy umenia, fotografické workshopy, výtvarné a remeselné workshopy, tvorivú dramatikú.

V rámci tohto projektu sme pripravili aj šesť výstav: Čilejkárska strojový výšivka, Na cestách s umením – Pocta rodu Sajkovcov, Ľudová kuchyňa, Street a kolorovaná fotografia, Presahy umenia. A vydali sme nádhernú dvojязыčnú zbierku ľudových receptov v slovenskom a maďarskom jazyku. Počas celého roka sme usporiadali spolu **26 výstav**, z toho v Galérii ROS **dvanásť**. Medzi najpopulárnejšie a najnavštevovanejšie výstavy inštalované v našich priestoroch radíme expozíciu Na cestách s umením – Pocta rodu Sajkovcov, ku ktorej sme vydali aj hodnotnú publikáciu o živote tohto výnimočného rodu, a výstavu Čilejkárska strojová výšivka.

Podujatia sa konali v mestách Levice, Šahy, Želiezovce a obciach Starý Tekov, Plášťovce, Demanďice, Hronské Kľačany, Nová Dedina, Santovka, Tlmače, Plavé Vozokany, Čaka, Beša, Čajkov, Honťianske Trstany, Jur nad Hronom, Čajkov, Ipel'ský Sokolec, Plášťovce a Veľké Ludince...

Veľmi pekne Vám ďakujeme za podporu a priazeň v roku 2025! A zároveň sa celý tím ROS Levice teší na spoluprácu v roku 2026:

odborní pracovníci:
PaedDr. Marta Kosmályová
fotografia, film

Mgr. Lucia Gažiová
divadlo, hovorené slovo, vzdelávanie a prevencia

Nikola Liptáková
výtvarná tvorba a remeslá

ekonomickí a technickí pracovníci:
Mgr. Roman Hrnčár
grafik, správca webstránky a Facebook stránky

Marek Fogad
organizačný pracovník, pokladňa, registratúra

Ing. Slavomír Vrábel
ekonóm, účtovník a mzdár

Mgr. Alžbeta Sádovská
riaditeľka
Regionálneho osvetového strediska v Leviciach

občasník Regionálneho osvetového strediska
v Leviciach (ROS) KOCKY

zriaďovateľom ROS je Nitriansky samosprávny kraj
vydáva ROS od roku 2008

kontakt:
Regionálne osvetové stredisko v Leviciach
Mlynská ul. 3, 934 01 Levice, 036 631 6667
IČO: 42115469

za obsah zodpovedá:
Alžbeta Sádovská, riaditeľka ROS

texty, články, príspevky: kolektív ROS

grafické spracovanie a úprava: Roman Hrnčár, ROS

titulka: Mária Laura Jakubíková / *Dolu hlavou*

fotografie použité v občasníku: Luboš Steinemann a archív ROS
neprešlo jazykovou úpravou
vyšlo v náklade 500 kusov

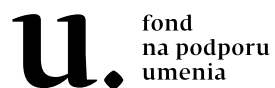
31. 12. 2025
EV: 5625/18
ISSN: 2585-8688

nepredajné
distribúované do obcí okresu Levice, osvetovým
strediskám na celom Slovensku, občianskym
združeniam, jednotlivcom doma a v zahraničí

roslevice.sk

podujatia Regionálneho osvetového strediska v Leviciach
sa v roku 2025 realizovali aj vďaka finančnej podpore:

VÝTVARNÁ TVORBA A REMESLÁ

06 - 33

Výtvarné spektrum 2025
Čarovné pastelky 2025
Umenie pre umenie
Klaudia Murcinová
Poviem to farbami
Remeselné workshopy
Cínovaný a vitrážový šperk
Prierez tvorbou drotárov
Živá voda
Fragile – výstava o krehkosti človeka

FOLKLÓR

34 - 59

Maľovanka
Ľudová kuchyňa
Takí sme
Eniki beniki
Veľkonočné zvyky
Výučba ľudových tancov a piesní
Čilejkárska strojová výšivka - workshop
Fašiangy v ROS
Vidiečanova Habovka

FILM A FOTOGRAFIA

60 - 83

AMFO
CINEAMA
Ako nakrútiť film
Dni fotografie v Leviciach
Laura Štrompach, recenzia DFLV
Fotoautobus
Presahy umenia 2025
Dom - domov - každodennosť

VZDELÁVANIE A PREVENCIA

84 - 87

Interaktívne prednášky na tému novodobých závislostí

DIVADLO, HOVORENÉ SLOVO A HUDBA

88 - 115

Detský javiskový sen
Pocta rodu Sajkovcov
Hviezdoslavov kubín v Leviciach
Ako vyhral Johnny Stojka Hviezdoslavov Kubín
V. ročník podujatia Južné Slovensko spieva
Populárna hudba 70. rokov 20. storočia – Disko éra Boney M
Festival regionálneho divadla
Tvorivá dramatika

RÔZNE

116 - 134

Nitrianska Lunica 2025
Okrúhliny v tónoch Kľačianskej dychovky
Ozveny z Pilišských hôr
Zákulisie našich výstav
Vrbovianka oslavovala 10. výročie
35 rokov FSĽ Konopa
60 rokov FSĽ Praslica
Srdce duša radosť
Krása ženského čilejkárskeho kroja - UNESCO

VÝTVARNÁ TVORBA A REMESLÁ

Nikola Liptáková
metodička pre výtvarnú tvorbu
a remeslá, ROS Levice
autorka článkov

VÝTVARNÉ SPEKTRUM

REGIONÁLNE KOLO

Výtvarné spektrum je celoštátna postupová súťaž neprofesionálnej výtvarnej tvorby. Vyhlasovateľom a odborným garantom tejto súťaže je Národné osvetové centrum z poverenia Ministerstva kultúry Slovenskej republiky a realizátorom súťaže je Regionálne osvetové stredisko v Leviciach v zriaďovateľskej pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja.

Aj v tých nižších kolách ako je regionálne, ktoré tvoria piliere celoštátnej postupovej súťaže Výtvarné spektrum, ide o nadobúdanie vedomostí, rozvíjanie

zručností a umelecko-odborný rast jednotlivcov prostredníctvom poznávania, realizácie a prezentácie umeleckej tvorby v oblasti neprofesionálnej výtvarnej tvorby.

Poskytujeme priestor neprofesionálnym umelcom v našom Levickom regióne, aby naďalej rozvíjali svoje kreatívne a výtvarné myslenie.

Postupová súťaž sa tak stáva pre výtvarníkov nástrojom ako prezentovať seba a svoju tvorbu, a taktiež ako sa môžu navzájom spoznávať a inšpirovať.

Každý rok s nadšením sledujeme, ako do regionálneho kola Výtvarného spektra prihlasujú svoje práce talentovaní umelci. S radosťou pozorujeme ich úspechy, keď sa im podarí získať ocenenia či čestné uznania v rôznych kolách súťaže. Tento proces je pre nás nielen zdrojom inšpirácie, ale aj dôkazom toho, aké pestré a talentované je naše umelecké prostredie.

Do súťaže sa zapájajú aj noví umelci, ktorí s odhodlaním a vášňou predstavujú svoje diela. Tento prístup nám umožňuje objavovať nové talenty, podporovať ich rozvoj a sledovať, ako postupne získavajú uznanie a úspechy.

Vzniká bohatá mozaika kreativity a talentu, ktorá obohacuje výtvarným umením náš Levický región. Toto všetko nás motivuje pokračovať v krásnej každoročnej tradícii a dáva nám radosť z poznania, že práve prostredníctvom tejto súťaže môžeme podporovať našich umelcov.

Regionálne kolo 62. ročníka súťaže Výtvarné spektrum 2025 v Leviciach ponúklo pestrú paletu diel od 43 autorov a autoriek, ktorí prihlásili spolu 106 výtvarných prác. Umelecká úroveň bola rôznorodá – od kvalitných remeselných spracovaní po výtvarne i myšlienkovito presvedčivé diela s výrazným autorským vkladom. Najpočetnejšie zastúpenie mala kategória maľby, kde sme pozorovali vyvážený pomer medzi technickou zručnosťou a konceptuálnym myslením.

Odborná porota v zložení Mgr. Martina Chudá - predsedníčka, akad. mal. Marián Komáček a Mgr. art. Ivana Sláviková, ArtD., zasadla 9.4. 2025 a rozhodla o udelení 8 cien a 11 čestných uznání pre 16 autorov za 30 výtvarných diel. Pri hodnotení kládli dôraz na originalitu, výtvarné myslenie a mieru osobného výrazu. Ocenené diela presahovali rámec formálnych cvičení, boli výpovedné a často predstavovali súčasný prístup k tradičným médiám. Práca v ucelených sériách či kolekciách, najmä u autorov nad 25 rokov, bola výhodou a preukazovala konceptuálne prepojenie tvorby. Vernisáž a slávnostné odovzdávanie ocenení, čestných uznání regionálneho kola Výtvarné spektrum sa konala 22. 4. o 17:00. Umelecký prednes z diela Leto plné zázrakov od Ivana Popoviča v podaní Johnyho Stojku, ktorý získal 1. miesto v druhej kategórii na okresnom kole Hviezdoslavov Kubín, nám otvoril toto poobedie plné umenia. Neoddeliteľnou súčasťou súťaže Výtvarné spektrum je aj odborný rozborový seminár, ktorý sa uskutočnil tiež 22.4. o 16:00 v Galérii ROS v Leviciach.

Porotcovia odborne komentovali diela súťažiacich, opierajúc sa o kritéria súťaže, odôvodňovali svoje rozhodnutie, odpovedali aj na otázky vý-

tvárnikov v rámci technického zvládnutia média, možnosti ďalšieho výtvarného postupu a zároveň touto cestou motivovali neprofesionálnych výtvarníkov k ďalšiemu rastu vo svojej výtvarnej tvorbe.

Počas rozborového seminára je dôležitou súčasťou diskusia s inými umelcami o ich umeleckej činnosti, ktorá môže priniesť nové podnety. Zdieľanie skúseností, názorov a techník umožňuje nielen vzájomné obohatenie, ale aj objavovanie nových pohľadov a príležitostí. Keď umelci rozprávajú o svojich metódach a tvorivých procesoch, vytvárajú priestor pre experimentovanie a rozširovanie vlastných hraníc. Výsledkom je, že informácie o rôznych interpretáciách a prístupoch môžu účastníkom seminárov, ako aj samotným tvorcom, poslúžiť ako inšpirácia pre ich vlastnú tvorbu, čo prispieva k vývoju originálnych a inovatívnych diel, obohacujúcich kultúrnu scénu.

VÝSLEDKY VÝTVARNÉ SPEKTRUM 2025

REGIONÁLNE KOLO

I. veková skupina: AUTORI VO VEKU
OD 15 DO 25 ROKOV

A kategória: maľba

CENA
Róbert Baláž – *Consumer, olej*
Celoštátne kolo - Vystavujúci

ČESTNÉ UZNANIA
Agáta Mátéffyová
Rádio Slovensko, akryl
Zoja Tužinská – *Dopitý čaj, akryl*
Sára Pňáčková
Kocky sú hodené II., akryl
Celoštátne kolo - Ocenená
Stanislava Marcinová
Jan Vermeer van Insta, akryl
Karin Tóthová
Nie som stádo, akryl
Celoštátne kolo - Vystavujúca

B kategória: kresba a grafika

CENA (za kolekciu)
Agáta Mátéffyová
Helena, Anton, linoryt
Celoštátne kolo - Vystavujúca

C kategória: priestorová tvorba

CENA
Sára Pňáčková – *Kocky sú hodené I., kombinovaná technika*
Celoštátne kolo - Ocenená

II. veková skupina:
AUTORI NAD 25 ROKOV

A kategória: maľba

CENY
(za kolekciu) **Pavol Puszt**
*Midnight Blues, Sebaíronia, Nech
nenávisť pomínie, akryl*
Celoštátne kolo - Vystavujúci

CENA (za kolekciu) **Mária Laura
Jakubíková** – *Na štarte, Vyčerpaná
z povrchnosti, Posledná cigareta,
Dolu hlavou, akryl*
Celoštátne kolo - Čestné uznanie

ČESTNÉ UZNANIA
(za kolekciu) **Monika Šuhajová** – *Búr-
ka citov, Emocionálna bariéra, Vánok,
Nekonečno, akryl*
Celoštátne kolo - Vystavujúca
(dielo *Vánok*)
Zsuzsanna Borka Beňo
Tajomstvo, olej

B kategória: kresba a grafika

CENA **Erika Klačková**
Obrazce, akryl, fixa

ČESTNÉ UZNANIE
Gabriela Frečková
Pominutelnosť, olejový pastel

C kategória: priestorová tvorba

CENA (za kolekciu) **Denisa Bátovská
Huňady** – *Pocť Ukrajine, 3D tlač,
medený drôt a čierna priadza*

ČESTNÉ UZNANIE
Monika Račeková
Geografický projekt, kombinovaná

III. BEZ ROZLIŠENIA VEKU
E Kategória: digitálna tvorba

ČESTNÉ UZNANIE
Peter Hoffmann – *Pusť ma naňho,
digitálna maľba*
Celoštátne kolo - Vystavujúci

F Kategória: experiment

CENA
Zuzana Hrubá
Paprika pri paprike, kombinovaná

ČESTNÉ UZNANIE
Peter Hoffmann
Akryl = plast, kombinovaná

Všetkým našim autorom srdečne
gratulujeme k ich úspechu a tešíme
sa na spoločný rok 2026 plný umenia
a kreativity pri 63. ročníku regionálne-
ho kola Výtvorné spektrum.

ČAROVNÉ PASTELKY 2025

**Okresná postupová súťaž vý-
tvornej tvorivosti detí predškol-
ského veku**

Dňa 4. februára sa v Kultúr-
nom dome obce Hronské Kľača-
ny uskutočnilo slávnostné odo-
vzdanie ocenení mladým umel-
com. Súčasťou programu bolo
aj zaujímavé vystúpenie báb-
kového divadla Teatro Neline
s predstavou O lúke, motýľovi
a kvetinovej víle.

Záujem o výtvarnú činnosť je
dôležité pestovať už od útleho
detstva. Preto každý rok posky-
tujeme priestor talentovaným
deťom z materských škôl, ktoré
radi kreslia. Deje sa tak v rámci
okresného kola medzinárodnej
súťaže výtvarnej tvorivosti detí
predškolského veku Žitnoos-
trovské pastelky 2025 pod ná-
zvom Čarovné pastelky. Cieľom
tejto súťaže je podnietiť deti
k vlastnej kreativite, rozvíjať ich
tvorivé schopnosti a umožniť im

vyjadriť svoje zážitky a predsta-
vy prostredníctvom výtvarné-
ho prejavu. Tento rok sa z nášho
okresu Levice prihlásilo 25 ma-

terských škôl a 2 základné ume-
lecké školy, spolu so 152 diela-
mi. Odborná porota hodnotila
výtvarné diela dňa 22. 1. 2025

a udelila 33 ocenení, jednu speciální cenu – Plagát ČAROVNÉ PASTELKY 2026 a ocenila 2 materské školy.

Množstvo farebných a originálnych diel potešilo všetkých svojou hravosťou a radosťou. Deti pri tvorbe obrázkov spracovávali rôzne témy. Na obrázkoch sa objavovali kresby a maľby princezien, zvieratiek, výjavy z vianočných sviatkov, úsmevné zážitky z letných dní alebo portréty rodinných príslušníkov.

Kolekcia prihlásených prác do súťaže Čarovné pastelky 2025 bola sprístupnená na výstave v Kultúrnom dome Hronské Kľačany od 4.2. 2025 do 6.2. 2025. Všetky ocenené aj neocenené diela postúpili do XXIV. medzinárodnej súťaže výtvarnej tvorivosti detí predškolského veku ŽITNOOSTROVSKÉ PASTELKY 2025 a dejiskom bolo Žitnoostrovské múzeum v Dunajskej Strede.

Do súťaže sa zapojili:

MŠ v Bajke, Bajka 54
MŠ v Hokovciach, Hokovce 77
MŠ v Hornej Seči, Hlavná 19
MŠ v Horných Semerovciach, Horné Semerovce 326
MŠ s vyučovacím jazykom maďarským / Óvoda v Horných Túrovciach, Horné Túrovce 94
Základná škola s MŠ v Hronských Kľačanoch 322
Základná škola s Materskou školou v Jure Nad Hronom, Jur Nad Hronom 284
ZŠ s MŠ v Kozárovciach 927
MŠ v Krškanoch 158
MŠ na Hlbokej 1, Levice
MŠ na Konopnej 8, Levice
MŠ na Okružnej 23, Levice
MŠ na Vojenskej 114, Levice
MŠ na ul. P. O. Hviezdoslava 20, Levice
MŠ ksš sv. Vincenta De Paul na Saratovskej 87, Levice
MŠ na Tekovskej 28, Levice
MŠ na ul. T. Vansovej 2, Levice
MŠ s vyučovacím jazykom maďarským/ Óvoda na ul. J. Jesenského 41, Levice

MŠ v Mýtnych Ludanoch, Školská 10
MŠ v Podlužanoch, Podlužany 92
Základná škola s MŠ v Rybníku, Školská 10
MŠ v Starom Tekove, Kováčova 10
MŠ v Zbrojníkoch, Zbrojníky 177
MŠ v Želiezovciach, Snp 9

MŠ Lienka v Želiezovciach, L. Štúra 15
Spojená škola ZUŠ v Dudinciach, L. Štúra 155
ZUŠ P. Kadosu v Leviciach, F. Engelsa 2

**OCENENÍ AUTORI
V REGIONÁLNO M KOLE**

MŠ HORNÁ SEČ, HLAVNÁ 19,
I. A kategória do 5 rokov – MŠ
Mateo Sádovský
Raz budem rušňovodič, 3 roky

MŠ HORNÉ SEMEROVCE 326
I. A kategória do 5 rokov – MŠ
Matej Bodonyi, *Ja vo vesmíre*, 5 rokov

MŠ S VYUČOVACÍM JAZYKOM
MAĎARSKÝM/ ÓVODA HORNÉ
TÚROVCE 94
I. A kategória do 5 rokov – MŠ
Hanna Matók, *Čarovný dáždnik
duše*, 5 rokov

ZŠ S MATERSKOU ŠKOLOU HRON-
SKÉ KLAČANY 322
I. A kategória do 5 rokov – MŠ
Sára Dóková, *Betlehem*, 4 roky

II. A kategória od 6–7 rokov – MŠ
Ema Frajková, *Priatelja pod dúhou*, 6 rokov

ZŠ S MATERSKOU ŠKOLOU JUR
NAD HRONOM 284
- špeciálne ocenenie pre MŠ

I. A kategória do 5 rokov – MŠ
Kiara Jakubis, *Budem učiteľka*, 4 roky
Slavomír Holka, *Traktor*, 5 rokov

ZŠ S MŠ KOZÁROVCE 927
- špeciálne ocenenie pre MŠ
I. A kategória do 5 rokov – MŠ
Elena Paulová, *Jelenček*, 5 rokov
Laura Harmady, *Dúhový svet*, 6 rokov

MŠ KRŠKANY 158
I. A kategória do 5 rokov – MŠ
Michal Pisarčík, *Príbeh o lodke*, 5 rokov

MŠ KONOPNÁ 8, LEVICE
I. A kategória do 5 rokov – MŠ
Melánia Jakubek, *Rodinná oslava*, 5 rokov
Iryna Savka, *Mačička*, 4 roky
II. A kategória od 6 – 7 rokov – MŠ
Linda Chcojková, *Na hríboch*, 6 rokov

MŠ OKRUŽNÁ UL. 23, LEVICE
II. A kategória od 6–7 rokov – MŠ
Samuel Jalšovský, *Láskavá pani
Zima*, 6 rokov

MŠ VOJENSKÁ ULICA 114, LEVICE
II. A kategória od 6–7 rokov – MŠ
Nina Kuzmová, *Princezná zo zámku*, 6 ročná

MŠ UL. P.O. HVIEZDOSLAVA 20,
LEVICE
I. A kategória do 5 rokov – MŠ
Stephany Eduarda Grexová, *Pony
a Ponynka*, 5 rokov

MŠ KSŠ SV. VINCENTA DE PAUL
SARATOVSKÁ 87, LEVICE
I. A kategória do 5 rokov – MŠ
Martin Bajan, *Liška v lese*, 5 rokov
Dávid Belluš, *Podmorský svet*, 5 rokov

MŠ TEKOVSKÁ UL. 28, LEVICE
I. A kategória do 5 rokov – MŠ
Sára Trhanová, *Bacil Zubokaz*, 5 rokov
Nelka Tamášová, *Moja rodina*, 5 rokov

MŠ S MATERSKÝM VYUČOVACÍM
JAZYKOM MAĎARSKÝM/ ÓVODA
UL. J.JESENSKÉHO 41, LEVICE
II. A kategória od 6–7 rokov – MŠ
Agáta Hubka, *Rodina na Vianoce*, 6 rokov

MŠ MÝTNE LUDANY, ŠKOLSKÁ 10
I. A kategória do 5 rokov – MŠ
Kevin Tőrók, *Autobus z Mýtnych
Ludian*, 5 rokov

MŠ PODLUŽANY 92
II. A kategória od 6–7 rokov – MŠ
Viktória Bakaranze, *Cesta na Slo-
vensko*, 6 rokov

MŠ STARÝ TEKOV, KOVÁČOVA 10
I. A kategória do 5 rokov – MŠ
Lea Kyselová, *U zubára*, 4 roky
Michaela Tivadarová, *Slniečko*, 3 roky
Hanka Horniaková, *Víla Šálnička*, 5 rokov a ŠPECIÁLNA CENA: PLAGÁT ČAROVNÉ PASTELKY 2026

MŠ ZBROJNÍKY 177
I. A kategória do 5 rokov – MŠ
Lukáš Pastierovič, *Noc v lese*, 5 rokov
Noémi Jarábeková, *Môj dom*, 5 rokov

II. A kategória od 6 – 7 rokov – MŠ
Ondrej Bálint, *Moje mačky*, 6 rokov

MŠ ŽELIEZOVCE, SNP 9
I. A kategória do 5 rokov – MŠ
Gabriela Molnárová, *Traja anjeli*, 5 rokov

MŠ LIENKA ŽELIEZOVCE, L. ŠTÚRA 15
II. A kategória od 6–7 rokov – MŠ
Ema Vargová, *Tri prasiatka*, 6 rokov

SPOJENÁ ŠKOLA ZUŠ DUDINCE, L. ŠTÚRA 155
II. B kategória od 6–7 rokov – ZUŠ
Dana Boldiš, *Farbičkovo*, 7 rokov

ZUŠ.P. KADOSU LEVICE,
F. ENGELSA 2
II. B kategória od 6–7 rokov – ZUŠ
Laura Lüleí, *Čakanie pred Noemo-
vou archou*, 7 rokov
Gabriel Kosmály, *Katedrála*, 7 rokov

Dňa 22. februára sa uskutočnil umelecký workshop s názvom „Umenie pre umenie“, ktorý prilákal množstvo výtvarníkov, nadšencov a tvorivých duší túžiacich rozšíriť svoje umelecké obzory. Lektorkou podujatia bola talentovaná a skúsená výtvarníčka Lucia Horňáková Černayová, ktorá sa vo svojej tvorbe špecializuje na využívanie netradičných materiálov a experimentovanie s rôznymi technikami.

Hlavným zameraním workshopu bola práca s papierom – materiálom, ktorý mnohí možno na prvý pohľad podceňujú alebo považujú za bežný a jednoduchý. Lucia Horňáková Černayová však účastníkom ukázala, že aj tento všedný materiál môže byť zdrojom inšpirácie a tvorivosti, ak sa s ním správne zaobchádza. Otvoreným rozhovorom,

Výsledky práce boli rôznorodé – od zvláštnych textúr a farebných kompozícií, ktoré si účastníci odniesli, až po ich začlenenie do svojich ďalších projektov. Workshop tak nielen rozšíril praktické zručnosti, ale aj podnietil tvorivú odvahu a otvorenosť voči novým materiálom a technikám.

Celé podujatie „Umenie pre umenie“ bolo podnetné, prinieslo nové poznatky a zážitky, ktoré určite obohatia tvorbu každého z účastníkov. Lucia Horňáková Černayová svojím nadšením a odbornými radami dokázala vytvoriť prostredie, kde sa každý mohol cítiť vo svojej tvorbe slobodne a bezpečne experimentovať. Tento workshop je dôkazom toho, že aj bežné materiály ako papier či vajíčkové obaly môžu ukrývať veľký umelecký potenciál, ak sa ich správne využijete a máte od-

vahu skúšať nové veci. Veríme, že podobné podujatia budú pokračovať a inšpirovať ďalších tvorcov k objavovaniu nekonečných možností, ktoré im ponúka umenie a recyklácia.

umenie pre umenie

VZDELÁVAME UMENÍM

ktorý bol súčasťou workshopu, predstavila niekoľko významných umelcov, ktorí vo svojej tvorbe využívajú papier ako hlavný alebo doplnkový prvok. Medzi nimi boli známe osobnosti, ktoré dokázali z papiera vytvoriť umelecké diela plné emócií, textúr a vizuálnej originality. Táto ukážka inšpiratívneho využitia materiálu účastníkom umožnila lepšie pochopiť široké možnosti, ktoré papier ponúka.

Po krátkej interaktívnej prednáške nasledovala časť, počas ktorej mohli účastníci individuálne konzultovať s lektorkou svoje vlastné umelecké práce či experimenty. Tá im poskytla cenné rady a podnety, ako rozvíjať svoju tvorbu a skúšať

nové techniky. Tento otvorený rozhovor bol pre mnohých výtvarníkov výnimočný, pretože dostali priestor na spätnú väzbu od skúseného profesionála a mohli sa medzi sebou navzájom inšpirovať. Najzaujímavejšou časťou workshopu bola praktická tvorba vlastného papiera z vajíčkových obalov. Táto aktivita bola vskutku plná prekvapení z experimentov. Účastníci si mohli sami vyskúšať, ako sa dá recykláciou a kreatívnym prístupom vytvoriť originálny umelecký materiál. Pri práci s vajíčkovými obalmi sa veľa diskutovalo o možnostiach ďalšieho využitia recyklovaných materiálov v umení, čo je téma, ktorá v súčasnosti nadobúda čoraz väčšiu dôležitosť. Tvorivé procesy sprevádzalo veľa zábavy a spoločného zdieľania nápadov.

Klaudia MURCINOVÁ

Autorská výstava

Súčasťou výstavy bolo aj predstavenie básnickej tvorby **Istvána Bőra** z Debrecína / HU

Niekedy nás život spojí s tými správnymi ľuďmi. Dialka v takýchto prípadoch nehrá rolu, lebo to podstatné, na čom záleží, je, čo si navzájom tí ľudia odovzdajú. Asi takto by sme mohli predstaviť autorskú výstavu výtvarných diel Klaudie Murcinovej, ktorá sa v Galérii ROS Levice uskutočnila 7. až 21. februára 2025 so slávnostným otvorením 6. februára.

Klaudia Murcinová sa umeleckej tvorbe venuje už päť rokov. Počas tohto obdobia si vybudovala pevné odborné základy a neustále rozvíja svoju tvorivú schopnosť. Jej láska k výrazným farbám je viditeľná, pričom tieto farby odrážajú hlboké nadšenie a vášeň pre samotný proces maľovania. Klaudia často čerpá inšpiráciu z prírody, čo vidíme v jej zátišiach, krajinkách a rôznych motívoch z okolitého sveta, ktoré sú dôkazom originálnej schopnosti zachytiť krásu a atmosféru prírodného sveta na plátne.

Najradšej pracuje so špachtľou, čo jej umožňuje vytvárať výrazné textúry a dynamiku. Používanie špachtle dodáva jej dielam jedinečný charakter a hĺbku. Umožňuje jej vyjadriť intenzívne emócie a energiu. Klaudia sa špecializuje na olejomalby s bohatou farebnosťou a trvácnosťou. Diela, ktoré boli vystavené, pochádzajú z výberu tvorby za posledný rok, odrážajú autorkinu aktuálnu tvorivú fázu a rozvoj jej umeleckého štýlu a predstavujú skvelú ukážku jej talentu a odhodlania zachytiť krásu. Pri niektorých dielach mohli divá-

ci nájsť vystavené básne uznávaného maďarského básnika Istvána Bőra, ktorý sa inšpiruje aj Klaudiinou tvorbou. Vystavené básne vznikli k jej dielam a navzájom sa dopĺňajú.

Maďarský básnik István Bőr, ktorý od roku 2011 býva v Debrecíne, sa v minulosti preslávil dvomi samostatnými zbierkami básní *V kúzle prírody*, *Svet ťa objíma* / *A természet bűvöletében*, *Megölel a világ*/. S jeho básňami sa stretnete aj v mnohých antológiách. V podaní Sándora Németha Nyiba vzniklo viac CD nahrávok a na počesť štyridsiateho výročia literárneho krúžku Gyulu Krúdyho vznikla antológia, na ktorej sú na CD aj básne Istvána Bőra.

Literárny krúžok Gyulu Krúdyho mu udelil v posledných rokoch viacero certifikátov, v roku 2021 získal vyznamenanie a roku 2022 Literárnu cenu G. Krúdyho. Významné sú aj uznanie, ktoré získava od súčasných tvorcov, svojich priateľov a známych.

Vznikol znenazdania čarovný okamih, keď sa začalo rozvíjať nádherné prepojenie medzi dvomi tvorivými dušami, ktoré spojila vášeň pre umenie. Klaudia a István, dvaja tvoriví ľudia, objavili spoločnú stránku na Facebooku, kde sa sústredili na autorské práce a umelecké výtvary rôznych tvorcov z celého sveta. Ich vzájomné sledovanie sa stalo akýmsi tichým dialógom, vzájomným obdivom a motiváciou, ktorá ich neustále posúvala vpred.

Jedného dňa si Klaudia všimla novú báseň od Istvána, zverejnenú na jednej z týchto umeleckých stránok. Bola to báseň, ktorá vznikla ako reakcia na krásu jednej jej maľby. Táto udalosť odštartovala viac než len sledovanie a obdivovanie tvorby toho druhého. Začali si medzi sebou vymieňať správy, komentovať svoje práce a navzájom sa inšpirovať. Ich vzťah sa pomaly, ale isto začal rozvíjať do niečoho hlbšieho, do priateľstva založeného na vzájomnej podpore, rešpekte a zdieľaní tvorivosti.

Vďaka ich spoločnej vášni sa spojila výtvarná tvorba s poetickým slovom, čím vznikali unikátne umelecké diela odrážajúce ich myšlienky, pocity a sny. Aj keď ich od seba delilo mnoho kilometrov a ešte nikdy sa osobne nestretli, ich spojenie sa stalo mostom medzi dvomi svetmi.

Táto výstava, ktorú ste mali možnosť vidieť, nie je len prezentáciou ich práce. Je to živé svedectvo inšpirácie, priateľstva a tvorivého prepojenia, ktoré vzniklo z náhody, ale vyvíjalo sa s láskou a úsilím. Ich príbeh je dôkazom toho, že aj nadiľku, bez osobného stretnutia, môže vzniknúť niečo krásne, čo spojuje dve tvorivé osoby a vytvára trvalé puto.

V januári 2025 sa uskutočnila prvá a zároveň aj medzinárodná výstava s názvom POVIEM TO FARBAMI, ktorá trvala od 13. do 31. januára. Výstava vznikla v spolupráci s Občianskym združením Charitas Saag sídlacím v Šahách. Názov výstavy POVIEM TO FARBAMI symbolizuje hlboké poslanstvo, ktoré nám cez svoje obrazy priniesli do galérie talentovaní umelci so zdravotným znevýhodnením.

Občianske združenie Charitas Saag sa zameriava na prevádzku voľnočasového centra pre osoby so zdravotným znevýhodnením. Počas šiestich rokov rozvíja cezhraničnú spoluprácu s organizáciou Lampás '92 Alapítvány z Maďarska, pričom sa prostredníctvom spoločných dielní a výstav snaží ukázať, akú krásu a silu v sebe skrýva umenie týchto talentovaných autorov. Hlavným cieľom združenia je upozorniť na talent inak obdarených ľudí a poskytnúť im priestor na vyjadrenie. Vernisáž sa konala dňa 10. januára a počas nej nám podujatie spríjemnila svojím spevom Lenka Berkešová. Na výstave neboli zverejnené názvy diel ani mená autorov, pretože pre túto komuni-

TALENTOVANÍ UMELCI SO ZDRAVOTNÝM ZNEVÝHODNENÍM V NAŠEJ GALÉRII

tu to nie je podstatné. Dôležité je, ako prostredníctvom výtvarných diel vyjadrujú svoje pocity a emócie. Týmto spôsobom výstava bez rozptyľovania menami či názvami ponúkala návštevníkom príležitosť ponoriť sa do autentického sveta autorov. Na výstave sa nachádzali obrazy od slovenských aj maďarských umelcov. Už pri vstupe do galérie vás mohol opantať čarovný svet obrazov. Mohli ste tu nájsť abstraktné maľby s tvarovou a farebnou rozmanitosťou, ale aj konkrétne maľ-

by portrétov, krajinomaliieb alebo aj surrealistické znázornenie skutočnosti. Okrem maľovaných obrazov sa na výstave nachádzali hlinené plastiky z dielní Charitas Saag.

Počas trvania výstavy sa 21. januára konal aj workshop s názvom VYROZPRÁVAM TO FARBAMI, ktorý viedla lektorka Adriana Kutaková. Workshopu sa zúčastnili členovia Občianskeho združenia Ostrov, ktorí si počas niekoľkých hodín mali možnosť vyskúšať zaujímavú techniku marble, avšak s inovatívnym prístupom. Na svoje abstraktné diela využívali atramentové farby, ktoré nanášali na holiacu penu, čo viedlo k vytvoreniu fascinujúcich maliieb plných farieb a zaujímavých tvarov.

REMESELNÉ WORKSHOPY

Každoročne sa v Regionálnom osvetovom stredisku Levice konajú v rámci projektu Vzdelávame umením výtvarné a remeselné workshopy, ktoré sú zamerané na rozvoj kreativity a zručnosti účastníkov. Tieto podujatia majú za cieľ nielen poskytnúť nové vedomosti, ale aj priniesť príjemný zážitok z tvorivej činnosti v našich dielnach. Veríme, že takýmto spôsobom môžeme prispieť k vzdelávaniu a rozširovaniu obzorov účastníkov v rôznych remeselných oblastiach.

PALIČKOVANIE

V našich kreatívnych dielnach sme hneď na začiatku nového roka zažili dvojitú dávku kreativity a tradície na špeciálnych workshopoch paličkovaní, ktoré sa konali 18. a 25. januára. Obe podujatia boli určené pre začiatočníkov a ich hlavným cieľom bolo odovzdať základy tohto krásneho remesla, ktoré má na Slovensku bohatú históriu. Lektorkou našich workshopov bola skúsená čipkárka Katarína Benková, ktorá svojou trpezlivosťou a odbornými vedomosťami dokázala nadchnúť našich účastníkov. Začínali sme ráno o 9:00 a paličkovali sme až do 15:00. Počas týchto hodín mali účastníci priestor naučiť sa základné techniky paličkovania. Začali jednoduchou retiazkou, pokračovali plátenkom, vyskúšali si polpár a nakoniec si domov odniesli srdiečko či lístoček. Možno sa na prvý pohľad zdá, že paličkovanie je

zložitý. Samozrejme, keď sa pozeráte na skúsenú čipkárku, ktorá si v rukách prehadzuje dvadsať párov paličiek, ale ak pochopíte základy, zrazu sa toto krásne remeslo stane spôsobom, ako si oddýchnuť od moderného uponáhľaného sveta. Pri paličkovaní si taktiež rozvíjate trpezlivosť a precíznosť.

Na oboch podujatiach sa zúčastnili nadšenci kreativity a domácich tvorivých prác, ktorí počas celého dňa získavali nielen praktické zručnosti, ale aj hlbšie pochopenie tohto remesla. Atmosféra bola veľmi priateľská a tvorivá a účastníci odchádzali s novou zručnosťou, ktorú si môžu naďalej rozvíjať doma. Sme veľmi radi, že sme mohli takýmto spôsobom podporiť zachovanie a šírenie tejto tradičnej techniky aj v našom regióne.

TKANIE NA KROSNÁCH

Dňa 8. februára sa v našich kreatívnych dielnach uskutočnil tvorivý workshop s názvom „Tkanie na krosnách“, ktorý prilákal nadšených návštevníkov všetkých vekových kategórií. Lektorkou celého podujatia bola skúsená tkáčka Soňa Selečeniová, ktorá účastníkom odovzdala svoje bohaté znalosti a vášeň pre tradičné remeslo. Hlavným cieľom workshopu bolo naučiť účastníkov základné techniky tkania na krosienkach

a umožniť im vytvoriť si vlastný výrobok. Po úvodnom zoznámení s históriou a významom tohto starobylého remesla sa každý účastník pustil do práce. Pod vedením lektorky si osvojením základných techník vytvorili vlastný kúsok, ktorý si odnášali ako originálny suveníry i dôkaz svojej tvorivej zručnosti.

Workshop prebiehal v príjemnej atmosfére plnej nadšenia a vzájomnej inšpirácie. Deti i dospelí si mohli vyskúšať nielen ručné tkanie, ale aj trpezlivosť a sústredenosť, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou tohto remesla. Výsledkom ich snaženia bola krásna a jedinečná taštička, ktorú si mohli odniesť domov ako pamiatku na tento deň. Tvorivý workshop opäť potvrdil, že tradície a remeslá majú stále svoje miesto v modernom svete a môžu byť zdrojom nesmiernej radosti a tvorivého vyžitia. Soňa Selečeniová svojím prístupom a odbornými radami vytvorila nezabudnuteľný zážitok pre všetkých účastníkov, ktorí odchádzali nielen s vlastnoručne vyrobeným dielom, ale aj s novým pohľadom na krásu a hodnotu ručnej práce.

KNÍHVIAZAČSTVO

Kniha bola už v dávnych dobách považovaná za zdroj múdrosti a informácií. Zapisovali sa do nej rodokmene, dejiny, udalosti. Právo čítať a písať mali len kňazi, historici, lekári a umelci. Až do vynájdenia kníhtlače sa knihy písali ručne, preto boli aj veľmi drahé. Tvorba knihy je veľmi komplexná záležitosť od myšlienky až do napísania posledného slova. Kniha by ale nebola knihou, keby jednotlivé popísané papieri neboli zviazané do jednej väzby. Práve tomuto starodávnomu remeslu sme sa venovali 1. marca na workshope kníhviazatstva pod vedením lektorky Beáty Gyetvenovej. Beáta vlastní kníhárstvo Eva. Venuje sa nielen viazaniu kníh, ale aj ich oprave.

Prvý marcový deň sa v našich priestoroch konal workshop viazania kníh. O tento workshop prejavili záujem mnohí nadšenci, a nám sa preto podarilo zorganizovať zaujímavé a kreatívne podujatie, na ktorom sa účastníci mohli naučiť niečo nové. Počas workshopu sme sa postupne ponorili do fascinujúceho procesu výroby kníh. Účastníci sa najprv oboznámili s technikami prešitia listov, čo je dôležitá základná zručnosť umožňujúca pokračovať v ďalších krokoch. Následne sa venovali výrobe a dekorovaniu väzby, kde mali možnosť vyjadriť svoju kreativitu a zmysel pre detail. Každý z nich sa snažil vytvoriť jedinečný zápisník, denný diár alebo malú knižku, ktorá by odrážala ich osobnosť.

V rámci workshopu sa účastníci naučili dve rôzne techniky ručného šitia. Prvou bola metóda šitia na tkaničku, ktorá im umožnila vytvoriť pevný a trvanlivý chrbát knihy, a druhou bola technika šitia na povrázok, známa ako členitý chrbát, ktorá dodávala knihe zaujímavý starodávny vzhľad. Po tom, čo si účastníci úspešne zošili svoje knihy, prišiel čas na ich skrášlenie. S použitím rôznych materiálov, ako sú farebné papiere, stužky, nálepky a ďalšie dekoratívne prvky, si každý z nich mohol vytvoriť obal, ktorý bol jedinečný a osobitý. Fantázia účastníkov nepoznala hraníc, a tak vznikli skutočne krásne kusy. Na konci dňa si každý z účastníkov odniesol domov nielen vlastnoručne vyrobené knihy, ale aj množstvo nových skúseností a zručností. Atmosféra bola plná nadšenia a radosti z toho, že sa im podarilo vytvoriť niečo vlastné a jedinečné. Tento workshop bol skutočne úspešný a pre všetkých zúčastnených aj obohacujúci zážitok.

OZDOBOVANIE KRASLÍC

Čo môže byť väčším symbolom Veľkej noci než krásne zdobené vajíčka? Rôznorodosť zdobenja v technikách, pestré farby a estetika nás každoročne potešia, keď skrášľujú naše stoly, vetvičky bahniatok či zlatého dažďa. Zdobenie kraslíc je neodmysliteľnou súčasťou slovenského kultúrneho dedičstva.

História zdobenja vajíčok na našom území sa datuje do 7. storočia n. l., keď boli objavené slovenské hrobky. Škrupiny vajec boli zdobené ornamentmi, ktoré znázorňovali zvieratá, ľudské postavy a geometrické vzory. Tieto vajíčka mali v živote našich predkov dôležitú úlohu, symbolizovali prebudenie prírody po dlhej studenej zime, príchod jari, slnko, svetlo, život, rast, zdravie a plnosť. Zdobenie vajíčok rôznymi znakmi a farbami malo posilniť ich magické vlastnosti.

V Gemersko-malohantskom múzeu v Rimavskej Sobote sa nachádza najstaršia kraslica zo slepačieho vajíčka na Slovensku, pochádzajúca z roku 1889. Vďaka bohatej rozmanitosti kultúr, ktoré sa na našom území stretávali, máme dodnes množstvo techník zdobenja vajíčok.

V Leviciach žije pani Darinka Kasaiová, ktorej vášeň pre zdobenie kraslíc je obdivuhodná. Pri svojej tvorbe aplikuje rôzne techniky zdobenja.

ve ona viedla workshop ozdobovania kraslíc v našich kreatívnych dielnach ROS dňa 15. marca.

Lektorka sa zameriavala na reliéfne zdobenie pomocou vosku. Účastníci si vosk rozpúšťali v malých plechových nádobkách na horúcej žehličke a pomocou sklenej hlavičky špendlíka ho rýchlo nanášali na kraslice. Pre začiatočníkov odporúčala začať s umelohmotnými vajíčkami, ktoré sú bežne dostupné v obchodoch. Ich hladký povrch umožňuje jednoduché zotretie vosku v prípade neúspešných pokusov, takže sa dá pokračovať.

Účastníci museli byť pripravení na to, že prvý pokus nemusí byť dokonalý. Ako povedala lektorka, je dôležité neustále sa zlepšovať, pretože cvik robí majstra. Na konci workshopu si účastníci odnášali nielen vlastnoručne ozdobené kraslice, ale aj cenné historické poznatky o krasliciach a zábavné zážitky, ktoré s nimi lektorka Darina Kasaiová zdieľala.

CÍNOVANÝ VITRÁŽOVÝ ŠPERK WORKSHOPY

V novembri sa v priestoroch Kreatívnych dielní ROS Levice niesla atmosféra plná tvorivosti a nadšenia. Počas dvoch sobôt tu prebiehali šperkárské workshopy pod vedením lektorky Andrey Šamajovej, ktorá svojím profesionálnym, no zároveň veľmi priateľským prístupom dokáže vtiahnuť do tvorby aj úplných začiatčníkov. Účastníci mali možnosť ponoriť sa do sveta šperku, kde sa remeselná zručnosť spája s umeleckou fantáziou, a zažiť proces, keď v jeho priebehu z jednoduchých materiálov vzniká niečo osobné, nositeľné a esteticky hodnotné.

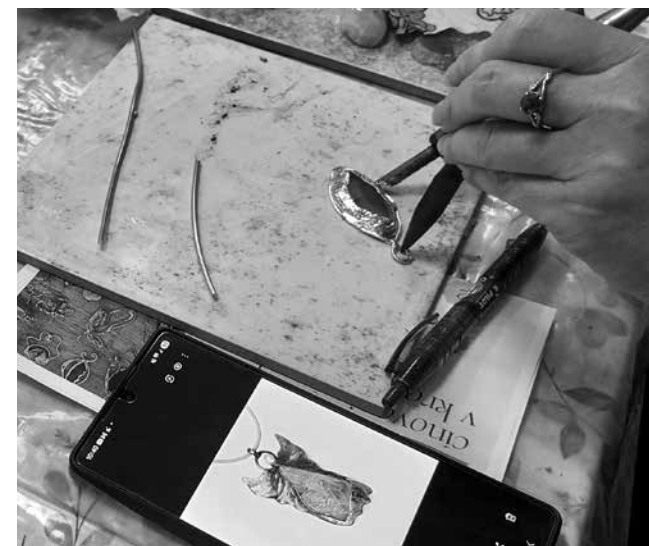
Prvý workshop cínovaný šperk sa uskutočnil 8. novembra 2025. Hoci sa môže zdať, že práca s cínom a spájkovačkou je technicky náročná, lektorka Andrea Šamajová postupne a trpezlivo viedla účastníkov krok za krokom. Najprv sa oboznámili s bezpečnostnými zásadami, s typmi nástrojov a s materiálmi, ktoré sa pri cínovaní používajú. Potom nasledoval samotný proces tvorby. Od prípravy polodrahokamu, ktorý bol nosným prvkom šperku, cez tvarovanie drôtikov až po samotné spájkovanie, ktoré dodáva šperku pevnosť aj charakteristickú ko-

voť líniu. Účastníci mali možnosť pracovať podľa vlastného návrhu, preto vznikli originálne prívesky s abstraktnou estetikou, výraznejšími dekoratívnymi tvarmi a drobnými umeleckými detailmi, odrážajúcimi osobnosť svojho tvorca. Mnohí pri práci s prekvapením zistili, že technika cínovania nevyžaduje len zručnosť, ale aj trpezlivosť, kreativitu a ochotu skúšať nové postupy.

Druhý workshop dňa 22. novembra bol venovaný technike vitrážového šperku. Táto technika pôsobí na prvý pohľad náročnejšie, pretože pracuje s farebným sklom, no pod odborným vedením lektorky sa zložité kroky stali pochopiteľnými a postupne aj zvládnuteľnými. Účastníci začali výberom skla, lebo to má pri tvorbe šperku kľúčový význam. Jeho farba, transparentnosť aj štruktúra ovplyvňujú celkový dojem výsledného diela. Nasledovalo rezanie skla špeciálnymi nožmi, jeho brúsenie do presného tvaru a ovinutie medenou fóliou. Práve tá umožňuje, aby sa jednotlivé dieliky neskôr spojili cínom podobne ako pri tradičnej vitráži. Každý krok si vyžadoval presnosť, no aj priestor pre kreatívne rozhodnutia, vďaka čomu vznikali šperky rôznej farebnosti, veľkosti a štýlu, od jemných minimalistických tvarov až po výrazné, farebne pestré kompozície. Na konci dňa sa účastníci tešili z hotových šperkov pútajúcich svojím vzhľadom, ale nesúcich v sebe kus pozitívnej ručnej práce.

Oba workshopy ukázali, že kreatívne dielne ROS poskytujú priestor, kde sa ľudia môžu zastaviť v každodennom zhone a ponoriť sa do procesu tvorenia, keď čas plynie inak. Pokojnejšie, sústredene a s radosťou z drobných pokrokov. Nešlo len o naučenie sa techniky, ale aj o príjemné stretnutia, výmenu skúseností, spoločné rozhovory a pocit spolupatričnosti v malej tvorivej komunite. Andrea Šamajová svojím vedením dokázala vytvoriť atmosféru vyžarujúcu podporu, inšpiráciu a schopnosť vytvoriť niečo vlastné. Účastníci si domov odniesli nielen šperk, ale aj hodnotný zážitok a vedomie, že dokázali vytvoriť niečo, čo môže byť darčekom, doplnkom, spomienkou alebo len malým umeleckým dielkom pre vlastnú radosť.

PRIEREZ TVORBOU DROTÁROV

Anny Kamody Budovej
a Henricha Kamodyho

Drotár (džarek) bol majstrom v práci s drôtom a plechom. Remeslo patrilo medzi vandrovné, ale drotári ho vykonávali aj na stabilnom mieste. Džarek oplietal hlinené a sklenené nádoby, aby sa zvýšila ich pevnosť, zhotovoval drôtené naberačky, misy a drobné úžitkové predmety (hračky, ramienka na oblečenie...) Okrem drôtovania robil drotár aj flekovanie, teda opravu deravých hrncov.

Drotárstvo na Slovensku predstavuje špecifický a ojedinelý fenomén, ktorý čo do rozsahu na určitom území nemá obdobu v žiadnom inom štáte. Stovky až tisíce drotárov vytvorili atypickú historickú kulisu dejín malého národa uprostred Európy. Prvá historická zmienka o drotárstve na Slovensku pochádza z r. 1714, keď sa v súdnych spisoch Bytčianskeho panstva uvádza meno Juraja Drotárika. Za miesto zrodu drotárstva sa všeobecne považujú chudobné oblasti dnešného severozápadného Slovenska, trojuholník medzi mestami Bytča - Žilina a Čadca. Z hľadiska správy patrila uvedená oblasť do hornej Trenčianskej župy, v ktorej zložité hospodárske pomery, ťaživá sociálna situácia i nedostatok kvalitnej a vhodnej ornej pôdy vyvolali v obyvateľstve potrebu hľadať si iný spôsob obživy ako poľno-

hospodárstvo. I vďaka blízkemu Sliezsku s rozvinutým železiarstvom mužská časť populácie začala používať drôt na opravy hlinených nádob ako i výrobu drobných predmetov z drôtu.

Drotárstvo a jeho tradícia sú od roku 2019 zapísané do reprezentatívneho Zoznamu nemotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO.

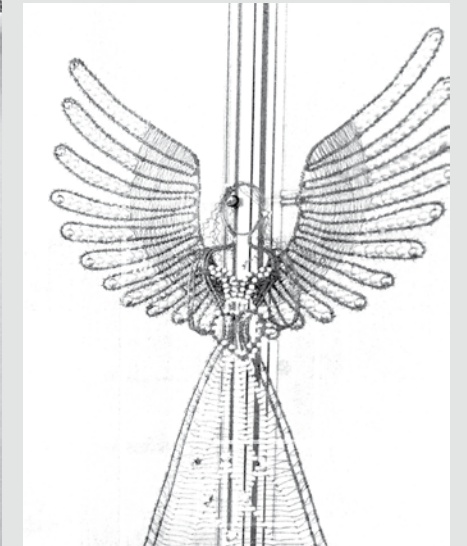
Od 24. 5. do 8. 6. ste mohli navštíviť v Kaštieli Esterházyovcov v Želiezovciach výstavu s názvom Prierez tvorbou drotárov

Anny Kamody Budovej a Henricha Kamodyho. Ako názov napovedá, výstava bola zostavená z tvorby manželov, ktorí sa venujú krásnemu drotárskemu remeslu.

Anna Kamody Budová a Henrich Kamody sa do povedomia drotárov dostali v roku 2015. Po začiatkoch, ktoré boli skromné, sa rozhodli venovať tvorbe zložitejších drotárskych projektov, pri ktorých mohli využiť vedomosti získané na drotárskych kurzoch vo Vyšehrade a v ÚLUV-e v Banskej Bystrici. Ich prvým väčším dielom bolo lietadlo, konkrétne

tvorba si vyžaduje nielen tvorivosť a čas, ale aj veľkú námahu, občasné škrabance, mozole či zranenia. Najväčšou odmenou im je však radosť z úspešného dokončenia diela.

vládnym Tupolev TU-154M. Neskôr vytvorili aj znak 1. taktickej letky na Sliači k príležitosti 80. výročia založenia vojenského letectva na Sliači, ktorý bol odovzdaný na leteckých dňoch SIAF 2017. V decembri 2017, pri príležitosti 25. výročia vzniku samostatnej Slovenskej republiky, odovzdali úradu vlády štátny znak Slovenskej republiky vyhotovený drotárskou technikou. Ďalšou veľkou výzvou pre drotárov bolo vytvorenie diela k 100. výročiu česko-slovenského letectva (1918 - 2018). Tento znak prevzal v predvečer Medzinárodných leteckých dní SIAF 2018 veliteľ Vzdušných síl Ozbrojených síl SR, brigádny generál Ľubomír Svoboda.

Výstava Prierez tvorbou drotárov Anny Kamody Budovej a Henricha Kamodyho bola koncepčne rozvrhnutá na okruhy, ktorým sa venujú. Mohli ste tu obdivovať klasické remeselné drotárske práce, ako je opletaná keramika, drôtené šperky, ako sú náušnice, náhrdelníky, náramky či spony do vlasov. Nachádzali sa tu ozdobné predmety podľa ročných období alebo rôzne

zaujímavé každodenné predmety. Najvýznamnejšie miesto na výstave mali drôtené znaky, na ktoré sa špecializujú. Znak rádia Regina alebo replika štátneho znaku a mnoho ďalších. Celá výstava bola ukážkou tvorivého ducha manželov. Predstavuje širokú škálu predmetov, ktoré vytvorili z drôtu a ktorých tvarovaním strávili niekedy aj celé mesiace, kým dosiahli finálnu podobu. Majstri a ich diela pri otvorení výstavy potvrdili, že ich

ŽIVÁ VODA

Náš projekt Živá voda, ktorý je súčasťou projektu Vzdelávame umením, pravdepodobne už poznáte. Jeho hlavným cieľom je priniesť dôležité informácie o vode prostredníctvom tvorivých aktivít pod vedením lektorky a pedagogičky Marcely Kotrášovej Štrbovej žiakom základných a materských škôl. Voda je kľúčom k životu na našej planéte, a preto je dôležité, aby sme o nej vedeli čo najviac. S radosťou preto navštevujeme školy a organizujeme tvorivé workshopy, ktoré pomôcú umeleckých činností podnecujú záujem detí o túto fascinujúcu a nevyhnutnú súčasť nášho sveta.

ŽIVOT VO VODE

Prvý workshop s názvom „Život vo vode“ sme zorganizovali 6. februára na Základnej škole Ladislava Bielika v Šahách. S radosťou sme strávili deň so žiakmi prvého stupňa, rozdelenými do dvoch skupín, tie sa po pol-druha hodine vymenili. Najskôr sme sa stretli s druhákmi. Besedu na tému vody sme začali voľne. Nechali sme žiakov, aby nám sami porozprávali, čo vedia o vode a rôznych formách života v nej. Spoločne sme rozoberali, aké živočíchy, ryby, vodné vtáctvo či cicavce poznajú, a neskôr sme sa dostali aj k vodným rastlinám. Diskutovali sme o rôznych vodných biotopoch a ich zaujímavostiach. S veľkým potešením sme sledovali, ako deti

s nadšením rozprávali o živote vo vode, a ešte väčším potešením bolo počuť, ako si uvedomovali dôležitosť ochrany vodných zdrojov a zachovania ich čistoty. Druhá časť workshopu bola venovaná tvorivej práci s hlinou. Každé dieťa dostalo malú dlaždičku z hliny, na ktorú malo vymodelovať vodného živočicha podľa vlastného výberu. Najväčší záujem mali deti o najkonečnejšieho morského obyvateľa, žraloka. Tieto „nebezpečné“ tvory s ich zubatými pyskami sa v detskom výtvarnom podaní stali roztomilými a usmievavými potvorkami.

Druhú skupinu tvorili žiaci tretieho ročníka. Opäť sme začali besedou o dôležitosti vodných živočíchov, pričom sme sa zamerali aj na tie, ktoré nie je vidieť voľným okom. Rozprávali sme o malých jednobunkových organizmoch, ako je črievička veľká, žijúca v mlákach a močiaroch, ktorá sa živí baktériami a je potravou pre väčšie živočíchy. Spomenuli sme aj meňavku veľkú, ktorá zohráva kľúčovú úlohu pri rozklade organického materiálu a udržiavaní rovnováhy vodných ekosystémov. Tieto mikroskopické organizmy podporujú recyk-

láciu živín, regulujú mikrobiálnu populáciu a prispievajú k zdravej ekologickej rovnováhe. Po tejto zaujímavej besede nasledovala kreatívna časť workshopu. Žiaci dostali pláty hliny a ich úlohou bolo vytvoriť „portrét“ meňavky alebo črievičky. Tvorivosť detí pri modelovaní meňavky bola obdivuhodná. Jej telo získalo rôzne tvary a veľkosti, čo len dokazuje, aké rozmanité môže byť umelecké vyjadrenie.

Na záver sme všetky vytvorené hlinené diela odovzdali na vypálenie do Základnej umeleckej školy Pála Kadosu v Leviciach, čím sme uzavreli tento inšpiratívny deň plný poznania a tvorivosti.

ČISTÁ VODA

Dňa 6. marca sme sa so Živou vodou presunuli na ďalšie miesto. Navštívili sme Materskú školu v Starom Tekove. Deti nás srdečne vítali plné očakávania a chuti tvoriť.

Pre materské školy vedíme workshopy, ktoré majú deti nielen baviť, ale aj obohatiť o nové zážitky. Snažíme sa nájsť spôsoby, aby počas hier získali dôležité informácie o vode. Workshop odštartoval zvukovými ukážkami, počas nich si deti mali predstaviť, čo mohlo vytvoriť konkrétny zvuk. Šumenie mora? Bublínky? Či splachovanie záchoda? Množstvo zvukov a zaujímavých odpovedí. Táto aktivita sa deťom veľmi páčila a priniesla veľa zábavných momentov.

Po počúvaní zvukov nasledovala kreatívna časť pod vedením lektorky Marcelky Kotrášovej Štrbovej. Detičky mali za úlohu vyrobiť si vlastné rybičky s farebnými bruškami. Tvorivá činnosť zároveň rozvíjala schopnosť rozpoznávať tvary a farby, a to aj pri ich spoločnom miešaní. Po dokončení deti všetky rybičky uložili do „rybníka“, ktorého stred tvorila hlava sumca.

Deťom sme rozpovedali príbeh o najväčšom sumcovi, ktorého zmerali na Slovensku a tento sumec sa teraz prišiel pozrieť, ako

im páčila. Možno aj preto, že na chvíľku sa mohli jašiť. Nasledujúcou aktivitou bola príprava na tvorbu ďalších rybičiek, teraz z kartónu, bavlnenej nite a alobalu. Detičky si odmerali bavlnku podľa dĺžky sumca, ktorého ešte pred chvíľou „oboplávali“. Potom kartónový tvar ryby obmotali bavlnkou a tú zakrývali alobalom. Vznikli tak sardinky s lesklým telíčkom a rôznorodými geometrickými tvarmi na brušku. Na záver ešte pár plávania okolo sumca a spoločná fotografia. Celé popoludnie sme prežili v hravom a tvorivom duchu. Deti boli veľmi šikovní a vnímaví. Významnú úlohu zohrali aj učiteľky materskej školy, ktoré deti na workshop pripravili a venovali sa téme vody už niekoľko dní pred samotnou návštevou. Vďaka tomu deti o vode vedeli krásne rozprávať, chápali, ako a prečo ju chrániť, prečo je taká dôležitá pre nás aj pre živočíchy. Prečo je dôležité, aby voda ostala čistá, bez žiadneho chemického znečistenia či odpadu.

Na záver sme si zamávali a rozlúčili sa slovami „BUBLI – BUBLI“.

FRAGILE

VÝSTAVA O KREHKOSTI ČLOVEKA

V galérii ROS Levice sa začiatkom októbra uskutočnila výstava Fragile, ktorá návštevníkom sprostredkovala komorný, no intenzívny pohľad na ľudskú zraniteľnosť. Vernisáž výstavy prebehla 1. októbra, otvorená pre verejnosť bola od 2. 10. do 24. 10. 2025 a prilákala záujemcov nielen o vizuálne umenie, ale aj hlbavé existenciálne témy.

Autor výstavy Miloš Paulovič predstavil cyklus kresieb sústreďujúcich sa na motív krehkosti ako psychickej, tak i fyzickej, a to prostredníctvom jednoduchých, no výrazných symbolov.

Paulovič vychádzal zo svojho každodenného pracovného prostredia skladníka, kde neustále manipuluje s kartónovými krabicami. Tento bežný predmet sa v jeho výtvarnom jazyku zmenil na nosič významov, ktoré prechádzajú medzi intímnu osobnou výpoveďou a univerzálnym príbehom o človeku.

Cyklus kresieb bol koncipovaný do dvoch tematických rovín. Psychická krehkosť bola vyjadrená symbolom krabice ako uzavretého priestoru predstavujúceho úkryt aj izoláciu zároveň. Krabica ako metafora sa

mení na ulitu, do ktorej sa človek môže stiahnuť pred svetom, aby si vytvoril aspoň dočasný pocit bezpečia. Zároveň však odhaľuje aj jeho zraniteľnosť, vnútorné napätie či potrebu ochrany.

Fyzická krehkosť sa vizuálne odráža v samotnom materiáli kartónu. Ľahko poškoditeľný, nestály a prchavý ako ľudské telo. Túto rovinu Paulovič obohatil aj o odkaz na grécku mytológiu, presnejšie na postavu Atropos, jednu z troch sudičiek, táto strihom nožníc ukončovala niť života. Motív nožníc na kresbách a digitálnej tlači tak pripomínal

nevyhnutnosť konca, smrteľnosť a pominulosť, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou ľudskej existencie. Výstava Fragile nebola iba prezentáciou výtvarných diel. Bola to aj osobná meditácia autora o hraniciach človeka, jeho túžbe po úniku, potrebe byť chránený a schopnosti čeliť vlastnej zraniteľnosti. Prostredníctvom jednoduchých symbolov v realistických kresbách vytvoril Paulovič priestor na úvahy o tom, čo nás robí takými krehkými, no zároveň takými hlboko ľudskými.

DAR KRESBY

„S tvorbou Miloša Pauloviča som sa prvýkrát stretol počas celoštátneho kola súťaže neprofesionálnych výtvarníkov Výtvarné spektrum, kde som mal tú česť predsedať odbornej porote.

Jeho kresby ma zaujali okamžite a boli aj následne zaslúžene ocenené porotou. Vysoko kultivovaný kresliarsky prejav bol kombinovaný s jasným konceptom, bol prekvapujúco zrelý a patril k tomu najlepšiemu, čo daný ročník súťaže priniesol.

Kreslenie je svojim spôsobom magická ľudská činnosť a pre väčšinu vizuálnych umelcov tvorí dominantný fundament tvorby, nech už sa vyjadrujú v akomkoľvek výtvarnom médiu. Miloš Paulovič je výrazný kresliar s veľkým pozorovacím talentom a technikou kresby na vysokej úrovni. Zmysel pre kompozíciu, cit pre detail a štruktúru patria k jeho prednostiam. Kreslí hlavne to, čo pozná a inscenuje svoje kresby v často prekvapivých konfiguráciách. Chápe, čo znamená v realistickej kresbe zachytiť a zadefinovať konkrétnu materiu, či už sú to kartónové krabice, nástroje dennej potreby, alebo portréty, ako tá najväčšia výzva pri kresbe podľa reality.

Jeho často veľkoformátové kresby sa vyznačujú zmyslom pre kontrast a často aj schopnosťou dostať do obrazu pocit až existenciálneho napätia. Vie,

čo chce svojimi kresbami povedať, ale nemoralizuje a necháva divákovi priestor na vlastnú interpretáciu.

Kresba je autorovým hlavným výtvarným médiom, ale venuje sa aj malbe a fotografii, a čo ma obzvlášť teší, je fakt, že Paulovič rozšíril svoje portfólio aj o známkovú tvorbu. Tento rok vytvoril svoj prvý a hneď úspešný výtvarný návrh slovenskej poštovej známky. Myslím si, že aj v tejto špecifickej oblasti výtvarnej tvorby má čo povedať aj do budúcnosti.

Súčasná výstava Miloša Pauloviča, pripravená pre verejnosť v spolupráci s ROS Levice, ho predstavuje ako suverénneho kresliara, ktorý kresbu považuje za svojbytné výtvarné médium, dokáže ním podať správu nielen o sebe, ale aj o nás všetkých, čo si nájdeme čas a vieme byť otvorení jeho pohľadu na svet.

Miloš Paulovič má dar kresby. Týmto darom obohacuje našu realitu o niečo, čo by tu inak nebolo.“

Karol Felix
akademický maliar
kurátor výstavy

FOLKLÓR

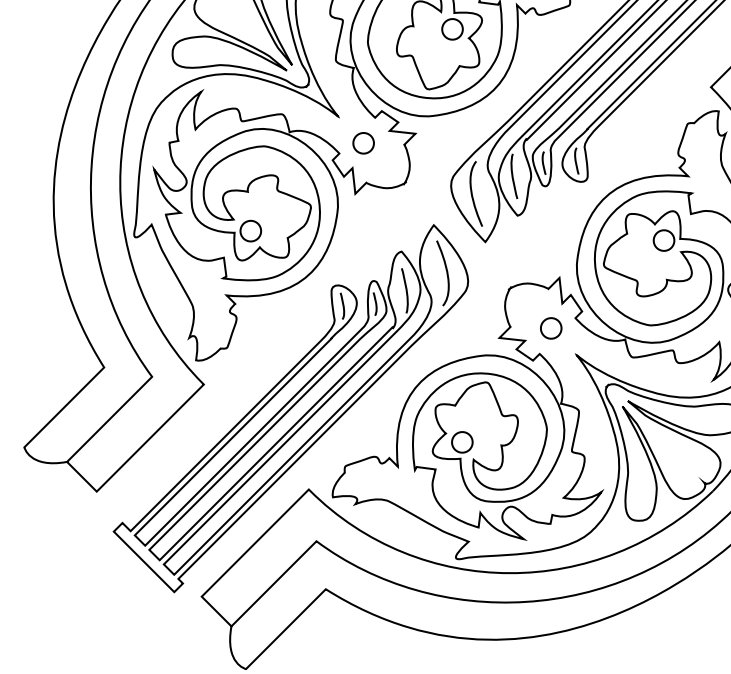
**Krst zbierky ľudových vzorov
z okresu Levice Naším krajom
maľovaným**

MAĽOVANKA

Maľovanka Naším krajom maľovaným obsahuje 94 ľudových vzorov zo všetkých obcí okresu Levice a mestských častí mesta Levice aj textom o histórii a súčasnosti obce. Čitateľ má možnosť ľudový vzor vyfarbiť podľa vlastnej fantázie.

Ľudové vzory pochádzajú z výšiviek, krojov, drevorezieb, štukových výzdob fasád tradičných domov, ale i najrôznejších predmetov používaných v domácnosti, na ktorých sa nachádzal ľudový vzor. Maľovanku vydalo Regionálne osvetové stredisko v Leviciach, autormi sú Dávid Hudec a Ladislav Vincze, grafické spracovanie zabezpečil grafik ROS Levice Roman Hrnčár.

Dňa 16. januára 2025 Galéria ROS v Leviciach ožila hudbou, spevom, ľudovými vzormi a fašiangovými jedlami. Úvodné chvíle krstu nám spríjemnila gitarová skupina zo Sazdíc, ktorá zahrála a zaspievala tie najkrajšie maďarské a slovenské piesne, ktoré majú vo svojom repertoári.

Pokračovali sme slávnostným aktom krstu morušovou pálenkou, ktorou maľovanku pokrstila pani Gizka Dubová z Juru nad Hronom. Návštevníci si maľovanku mohli kúpiť priamo na mieste, ale bola v predaji i v Levicekej informačnej agentúre či v ROS Levice.

Vydali sme 400 kusov maľovanky, tie sa však veľmi rýchlo minuli, preto v blízkej dobe uskutočnime dotlač. Vydanie publikácie podporil Fond na podporu umenia a Mesto Levice.

Mgr. Dávid Hudec
metodik pre folklór
ROS Levice
autor článkov

ĽUDOVÁ KUCHYŇA

VZDEĽÁVAME UMENÍM

Prijímanie potravy patrí medzi základné potreby človeka nevyhnutné pre jeho život. Stravovanie v kontexte tradičnej ľudovej kultúry bolo vždy podmienené lokalitou, v ktorej sa človek nachádzal, dostupnosťou surovín, ale i kultúrnymi zvyklosťami. Pre každý región, kultúru či etnickú skupinu sú špecifické iné jedlá a iné stravovacie návyky.

V multikultúrnom slovensko-maďarskom prostredí okresu Levice sa nám zachovalo množstvo starých tradičných jedál a receptov, ktoré gazdiné v domácnostiach dodnes pripravujú. Nájdeme však aj menej známe jedlá, tie možno čoskoro vymiznú z pamäti.

V rámci projektu Ľudová kuchyňa sme v priestoroch Regionálneho osvetového strediska v Leviciach organizovali workshopy zamerané na varenie a pečenie starodávnych menej známych jedál.

Dňa 15. 2. 2025 sa uskutočnil workshop „Fašiangy v ROS“, kde sme pripravovali tradičné fašiangové jedlá, fánky a vyprážaný syr (tvaroh) z Kozároviec. Správne urobiť nás ich naučili Alžbeta a Viera Šustákové z Kozároviec.

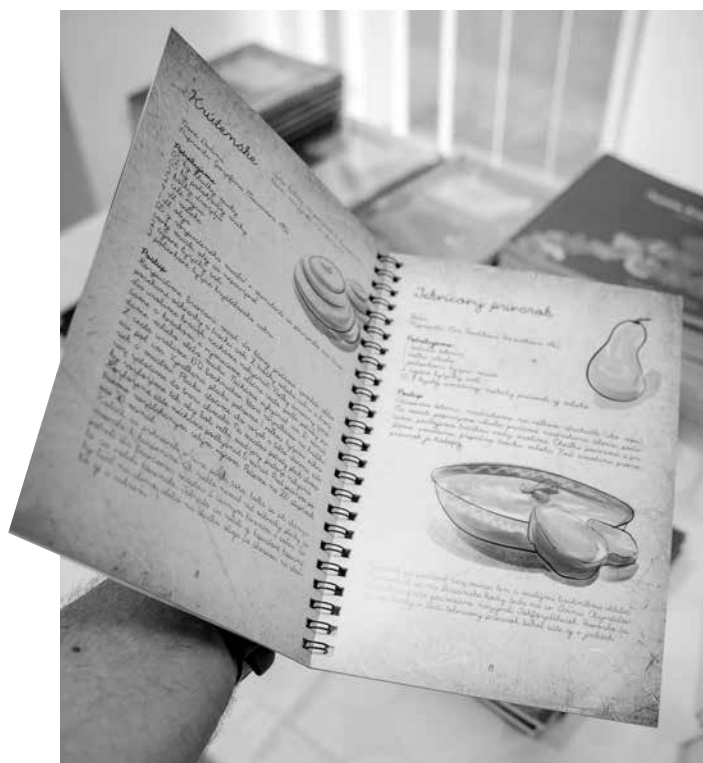

Dňa 25. 5. 2025 sme v Ľudovom dome Duba Táház v Jure nad Hronom piekli podľa starých receptúr tradičný sedliacky chlieb. O tento workshop bol veľký záujem.

Ani nie o mesiac, dňa 13. 6. 2025 sme podobný workshop uskutočnili opäť v Ľudovom dome Duba Tájház, no tento bol zameraný na pečenie svadobných kysnutých koláčov. Obidva workshopy lektorovala pani Gizela Dubová, majiteľka Ľudového domu a chýrna kuchárka. V priestoroch Regionálneho osvetového strediska v Leviciach sa dňa 27. 6. 2025 konal workshop ťahania a pečenia tekovskej štrúdle, ktorý lektorovala Anna Kúdelová zo Starého Tekova, vychýrená pekárka.

V Galérii Regionálneho osvetového strediska v Leviciach sme vernisážou dňa 18. 8. 2025 otvorili výstavu s rovnomenným názvom Ľudová kuchyňa, ktorá bola inštalovaná od 17. 8. 2025 so 23. 9. 2025. Zachytávala tradičné kuchynské predmety, zariadenie, náradia, sporáky, doplnky interiéru, ale i jedlá. Veľkoplošný fotografický materiál a informačné texty o tradičnom stravovaní dopĺňali celý kolorit výstavy.

Všetky zozbierané recepty sme združili do kuchárskej knihy. Zostavili sme dvojjazyčnú, slovensko-maďarskú zbierku dvanástich receptov z piatich slovenských a piatich maďarských obcí okresu Levice.

Počas vernisáže bola do života uvedená i publikácia Zbierka receptov. Vydanie dvojjazyčnej zbierky receptov z vybraných obcí okresu Levice finančne podporil Fond na podporu umenia a Mesto Levice v rámci projektu Vzdelávame umením.

Pečenie svadobných koláčov

Dňa 13. 6. 2025 sa konal ďalší workshop zameraný tentoraz na pečenie tradičných svadobných koláčov, ktoré v našom regióne nesmeli chýbať v minulosti na žiadnej svadbe. Koláče mali rôzne názvy „kúcsoskalács, rostélyos, /chocholatý koláč, vyprážaný koláč/ alebo mrván a mali aj rôzne tvary. Zväčša išlo o kysnutý neplnený koláč zapletený z troch až siedmich prameňov do rôznych tvarov. Tento sa nekrájal, iba sa z neho trhlo a býval súčasťou darov pre nevestu či ženicha od najbližších. Workshop lektorovala Pani Gizka Dubová. Koláče sme piekli v chlebovej peci v ľudovom dome DubaTájház v Jure nad Hronom. Workshopu sa zúčastnilo 12 osôb.

Pečenie chleba v peci

Samostatný workshop ako súčasť série workshopov „Ľudová kuchyňa“ sa uskutočnil dňa 25. 5. 2025 v príjemnom prostredí ľudového domu „DubaTájház“ v Jure nad Hronom, teda v dome pani Gizky Dubovej, ktorá bola zároveň aj lektorkou workshopu.

V úvode prítomných zaujala radami a vychytávkami potrebnými pri pečení chleba. Získali sme starodávny recept na pečenie takého chleba, aký sa v Jure nad Hronom robí už stáročia. Zaujímavosťou je tzv. „pocikos kenyér“ /myšací chlieb/. Ide v podstate o chlieb ako každý iný, ale do jeho vnútra sa vkladajú dve klobásky. Tento chlieb sa pripravoval na významnejšie dni.

Účastníci workshopu si piekli v peci na dvore ľudového domu vlastný chlebič, ktorý bol po jednoduhodine upečený a všetci boli nadšení jeho chuťou a vôňou. Workshopu sa zúčastnilo 14 osôb.

Ťahaná štrúdl'a zo Starého Tekova

Posledný workshop zameraný na tradičnú ľudovú kuchyňu sa uskutočnil v galérii ROS v Leviciach dňa 27. 6. 2025. Lektorkou bola pani Anna Kúdeľová zo Starého Tekova, ktorá sa venuje pečeniu

štrúdlí takmer profesionálne. Jej štrúdle sú známe v rôznych krajinách sveta. Ťahanie cesta na štrúdle je náročný proces, ktorý si vyžaduje zručnosť. Podarilo sa nám vytiahnuť veľké cesto, ktoré sme naplnili tvarohom a orechmi a potom také isté ďalšie cesto, ktoré sme naplnili makom a ovocím. Workshopu sa zúčastnilo až 34 osôb.

Ludová Fašiangy

kuchynä v ROS

Dňa 15. 2. 2025 sa v priestoroch Galérie ROS uskutočnili dva workshopy zamerané na prípravu tradičných ľudových jedál z nášho okresu. Milé podujatie sme spojili s aktuálnym obdobím, a to fašiangami, kedy sa pripravovali práve fánky, šišky a vyprážaný tvaroh. Tieto staré recepty nám pripravili gazdiné z Kozároviec

Alžbeta a Viera Šustákové, ktoré sú zároveň aj členkami folklórnej skupiny Konopa. V rámci podujatia sme pripravili páračky peria, ktoré tiež prebiehali v Galérii ROS, kde si návštevníci mohli vyskúšať párať perie a viazať brčka z husích pierok na masenie plechov. Gazdovia brúsili nože alebo vyrábali tekvičky na ťhanie vína.

Záujemcovia si mohli skúsiť aj prípravu fánok, šišiek, ale aj zaujímavého vyprážaného tvarohu. V kuchyni bolo rušno, žienky si vymieňali skúsenosti a recepty. Súčasťou podujatia boli fašiangové piesne a spevy folklórnej skupiny, atmosféru spríjemňoval akordeón.

VÝUČBA ĽUDOVÝCH TANCOV A PIESNÍ

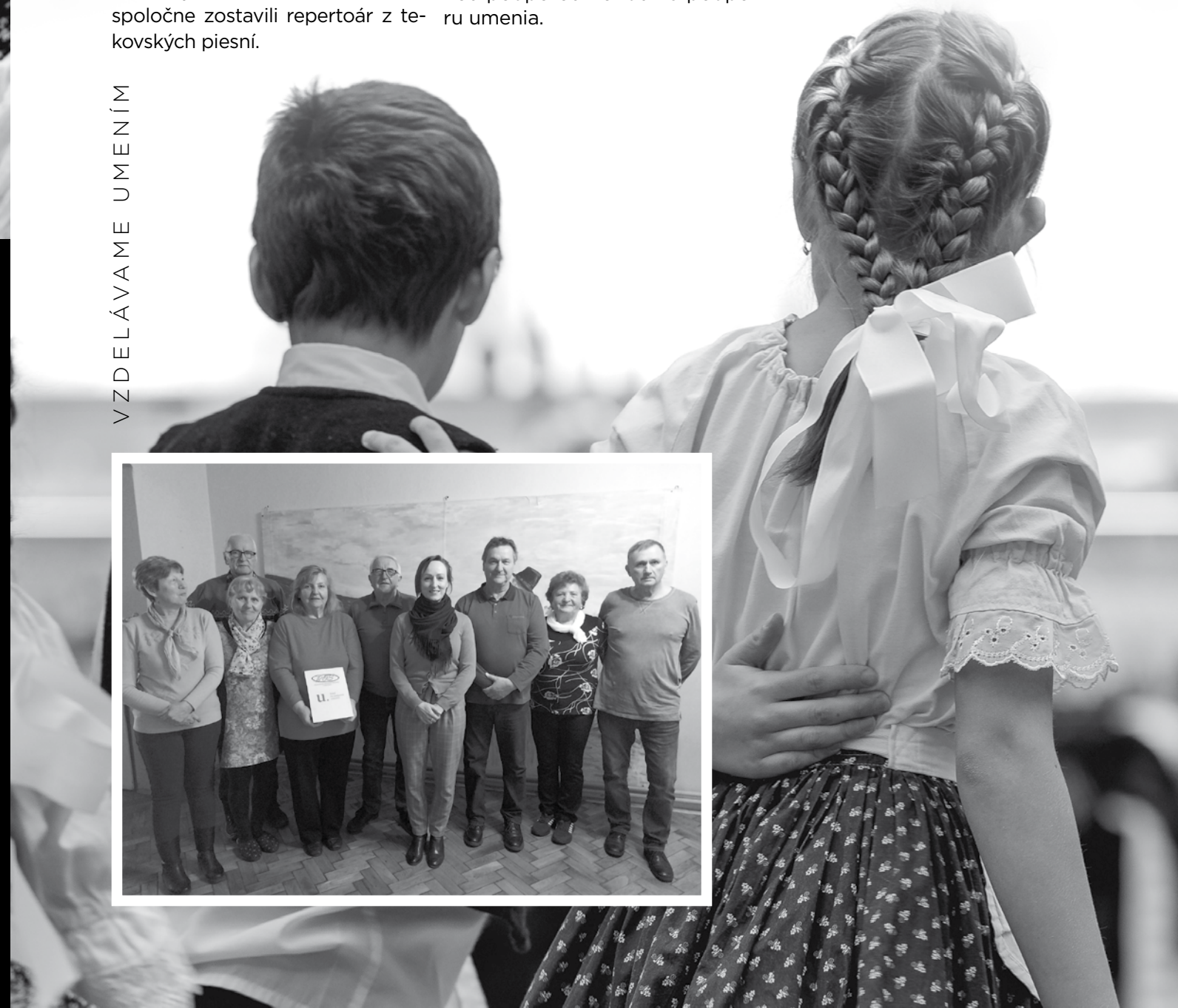
V rámci projektu Vzdelávame umením sme začiatkom roka 2025 realizovali dva workshopy zamerané na výučbu ľudového spevu pre spevácke skupiny. Prvý sa uskutočnil dňa 29. 1. 2025 v Starom Tekove a viedla ho Margita Jágerová. Poslucháčmi kurzu boli členovia folklórnej skupiny Tekovenia. Lektorica oboznámila účastníkov ako pracovať s materiálom z vlastnej obce, ako viesť nácviky, predviedla rôzne dychové cvičenia a na záver spoločne zostavili repertoár z tekovských piesní.

Podobný workshop sa uskutočnil 14. 2. 2025 v Dome kultúry v Želiezovciach pre spevácku skupinu Vrbovianka zo Želiezoviec. Lektorou bola Gabriela Kováčiková, ktorá členky speváckej skupiny učila rôzne hlasové techniky, zostavili spoločne repertoár pre jedno spevácke číslo a prespievali piesne, ktoré aktuálne pripravovali.

Projekt bol realizovaný s finančnou podporou Fondu na podporu umenia.

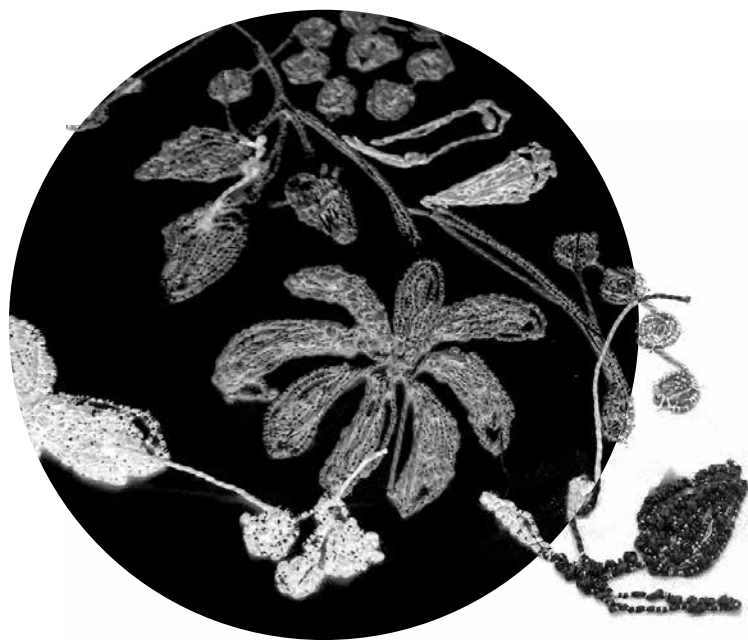
Koncom roku 2025 sme zrealizovali ďalšie 2 workshopy zamerané na výučbu ľudových tancov vo folklórnych kolektívoch. Dňa 27. 11. 2025 sa v Starom Tekove konal workshop s Alfredom Linckem. Posledný workshop v tomto roku sme uskutočnili dňa 12. 12. 2025 v Tlmačoch s lektormi Agátou Kausovou a Slavomírom Ondejkom.

VZDELÁVAME UMENÍM

ČILEJKÁRSKA STROJOVÁ VÝŠIVKA

Mesiac marec bol v Galérii ROS Levice venovaný výstave Čilejkárska strojová výšivka. Súčasťou výstavy boli nádherné šijacie stroje z 50. rokov 20. storočia značky Lada. Úžasné stroje, ktoré si zachovávajú svoju estetiku, ale hlavne funkčnosť. Kedysi tieto šijacie stroje zdobili domácnosti a šikovné ženy ich využívali každý deň. Dnes by sme ich len ťažko našli v moderných domácnostiach, možno skôr u niekoho v pivnici či v miestnostiach, kde sa uskladňujú nepotrebné veci. Šliapacie stroje vystriedali elektrické, ktoré sú rýchlejšie a hlavne skladnejšie.

Čilejkárska strojová výšivka sa vyšívá najmä na týchto strojoch. Ľudský faktor pri šití dodáva čilejkárskej strojovej výšivke jedinečný vzhľad, ktorý sa na elektrických šijacích strojoch nedá dosiahnuť. V dňoch 13. 3., 15. 3. a 22. 3. 2025 sa v našej galérii uskutočnili workshopy pod vedením lektorky Márie Jašekovej pod názvom ČILEJKÁRSKA STROJOVÁ VÝŠIVKA. Tvorivé dielne mali za úlohu priblížiť účastníkom proces tvorby výšivky, naučiť ovládať šijacie stroje a dozvedieť sa čo-to

o histórii a odlišnostiach čilejkárskej strojovej výšivky. Najzvlášťším a veľakrát aj „najvtipnejším“ prvkom procesu celého vyšívania je, že vyšívate z opaku. Pri práci nevidíte čo vyšívate a až keď látku otočíte, zistíte, ako vám to išlo. Nastávali preto situácie, že keď sa po dlhšom vyšívaní látka otočila, očakávanie narazilo na realitu: výšivka tam nebola. Samozrejme, cvik robí majstra a po pár omyloch začali z rúk našich šikovných účastníkov vychádzať krásne výšivky. Worksho-

py, ktoré organizujeme, majú naučiť fázy procesu tvorby. Výsledkom nemusí byť hotový výrobok, ktorý si účastníci odnesú. Pravou podstatou je získanie vedomostí a zručností na takej úrovni, aby po skončení workshopu vedeli účastníci samostatne pracovať a rozvíjať sa aj doma po ukončení podujatia - naučiť sa zvládnuť šijací stroj, zvoliť správny materiál, zvládnuť postup od začiatku až do konca. Netreba sa nikdy báť nepodarených pokusov a výsledku, ktorý nezodpovedá našim predstavám. Každý majster voľakedy začínal.

Veríme, že táto krásna umelecká činnosť priniesla našim účastníkom radosť a ako nám slúbili na workshope, nepoľavili a pokračujú v zachovávaní tvorby nádhornej a jedinečnej čilejkárskej strojovej výšivky.

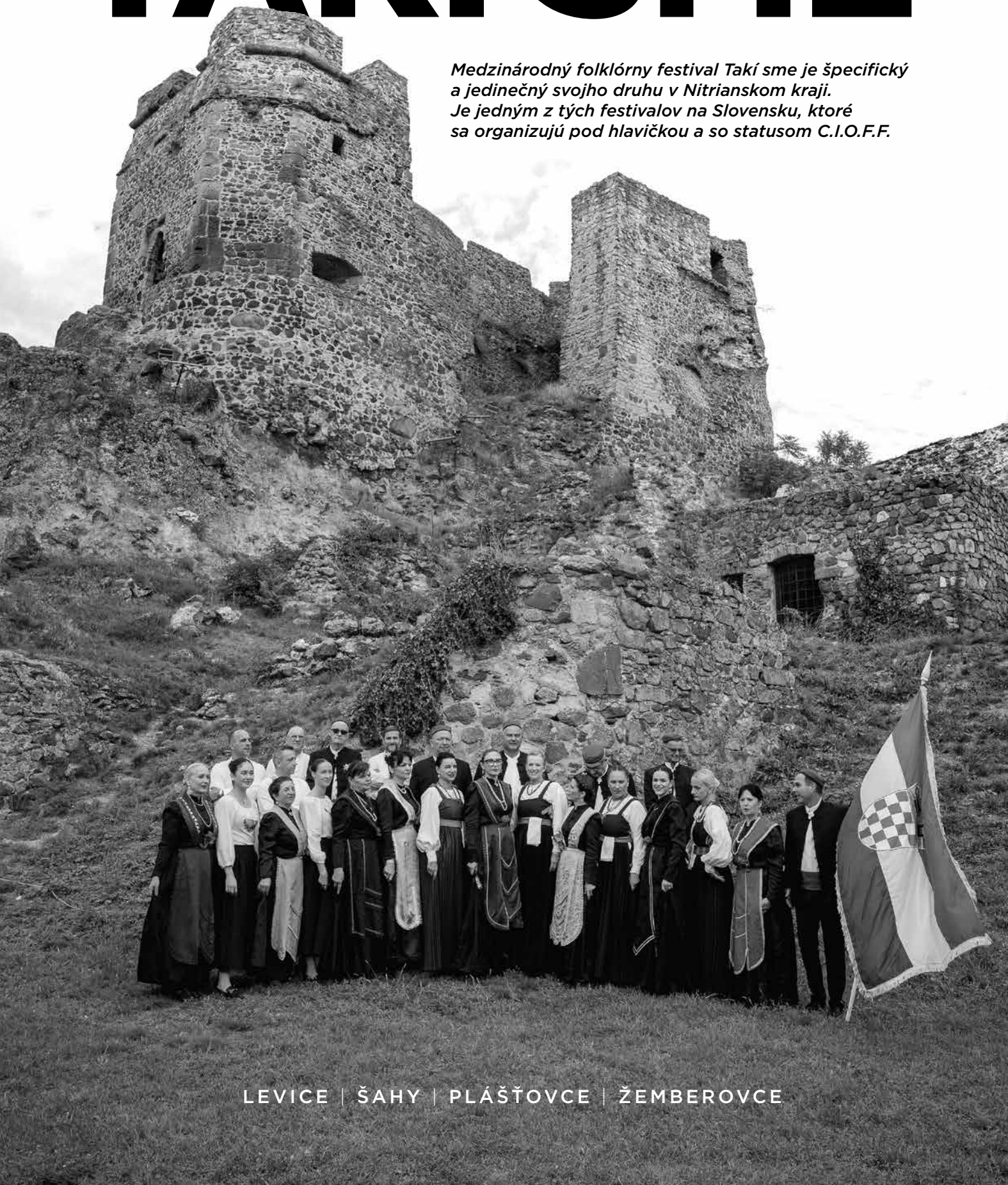
Autor textu:
Nikola Liptáková

MEDZINÁRODNÝ FOLKLÓRNY FESTIVAL

TAKÍ SME

Medzinárodný folklórny festival Takí sme je špecifický a jedinečný svojho druhu v Nitrianskom kraji. Je jedným z tých festivalov na Slovensku, ktoré sa organizujú pod hlavičkou a so statusom C.I.O.F.F.

LEVICE | ŠAHY | PLÁŠTOVCE | ŽEMBEROVCE

Medzinárodný folklórny festival Takí sme sa uskutočnil v našom okrese v dňoch 11. 9. – 15. 9. 2025 na štyroch miestach: dňa 11. 9. 2025 v obci Plášťovce, dňa 12. 9. 2025 v meste Šahy, dňa 13. 9. 2025 v Leviciach, dňa 14. 9. 2025 v obci Veľké Ludince. Konceptiou folklórneho festivalu sme sa snažili oživiť priestory kultúrnych domov a sprístupniť tradičnú ľudovú kultúru obyvateľom rôznych sociálnych vrstiev. Naším cieľom bolo priniesť divákovi obci a miest Levického okresu čo najviac umelecky hodnotných programov folklórnych súborov nášho regiónu a zároveň priblížiť aj zvyky a tradície zo zahraničia, tento rok z Maďarska, Chorvátska a Kosova.

Výchovný koncert a tanečný dom 11. 9.

Dôležitou časťou Medzinárodného folklórneho festivalu Takí sme bolo aj tento rok vzdelávanie širokej verejnosti a záujemcov o tradičnú kultúru. Hlavným cieľom výchovných koncertov a taneč-

ných domov bolo vniešť do každodenného stereotypu výučby detí základných škôl ľudovú pieseň, ľudový tanec, hudobné nástroje a priblížiť im tradičnú kultúru našich predkov, zoznámiť ich s melodikou a textom ľudových piesní, s hudobnými nástrojmi, ktoré mali možnosť vyskúšať si. Dňa 11. 9. 2025 sa uskutočnil v ZŠ s VJM Pála Palástyho v Plášťovciach výchovný koncert s gajdošom Bencz Zsoltom zameraný na ľudovú hudbu Hon-tu, spoznávanie ľudových hudobných nástrojov, píšťaliek, gájd a iných nástrojov. Po ňom nasledoval tanečný dom pod vedením Tomáša Voltera, ktorý naučil deti tance z Poiplia.

Živá pozvánka 12. 9.

Festival Takí sme mal pokračovať dňa 12. 9. 2025 živou pozvánkou na pešej zóne v Leviciach v OC Dituria a v uliciach mesta. Počas Živej pozvánky sa nám predstavil zahraničný súbor Cserregó HU. Cieľom bolo upútať pozornosť čo najširšej verejnosti, navodiť folklórnu atmosféru a zároveň pozvať divákov na festival Takí sme.

Prvý galaprogram Šahy 12. 9.

Na hlavnom námestí v Šahách sa uskutočnil prvý galaprogram, kde sa predstavili dva zahraničné folklórne súbory: Debreceni Hajdú Táncegyüttes z Maďarska a Cserregő Néptáncegyüttes z Maďarska.

Krojovaný sprievod mestom 13. 9.

Po skončení Živej pozvánky nasledoval krojovaný sprievod o 11.00 spred ROS v Leviciach, pokračoval pešou zónou, Ulicou sv. Michala po Tekovské múzeum za sprievodu hudby a tanca až do svojho cieľa, kde festival pokračoval hlavným festivalovým dňom, galaprogramom, tvorivými dielňami, tanečnými domami a inými aktivitami.

Druhý galaprogram 13. 9.

Festival dňa 13. 9. 2023 pokračoval v Leviciach v priestoroch hradného areálu a Tekovského múzea od 13.00 hod. Súčasťou festivalu boli Hudobné pozdravy Rádia Regina západ, ktoré trvali až do 15.00 hod. Hudobné pozdravy Rádia Regina sú gratulačná relácia pri príležitosti životných, pracovných, rodinných jubileí a iných udalostí, počas ktorých do éteru zahrali a zaspievali i účastníci festivalu a takouto formou pozdravili svoju domovinu. O 14.00 začal druhý galaprogram, v ktorom sa predstavili folklórne telesá z regiónu. Ako prvý na pódium vystúpil detský folklórny súbor Pitypang z Levíc, nasledovali ďalšie folklórne skupiny i domáce folklórne súbory: Garam Menti z Levíc priniesol zaujímavé spestrenie medzi regionálnymi zoskupeniami svojim ľudovým odevom, piesňami i tancami folklórna skupina Briežok z Jedľových Kostolian a Kmotrovci z Plachtiniec. V rámci tohto galaprogramu sa predstavili domáce folklórne skupiny v programe s názvom Vidiečanova Habovka, kde účinkovali: Fsk Vrbovianka zo Želiezoviec, Citarová skupina zo Sazdíc a speváčka Viola Papp z Levíc.

Ľudový odev blízke našej kultúre. KUD Salona z Chorvátska predstavil starodávne balkánske tance, ľudový odev, ale i zaujímavé hudobné zoskupenia a nástroje svojej oblasti.

V rámci festivalového dňa 13.9. sa konal tanečný dom so zahraničnými účastníkmi, ďalší tanečný dom realizoval KUD Salona z Chorvátska. V tento deň sa uskutočnil výchovný koncert pre deti so zahraničnými účastníkmi, opäť pod záštitou KUD Salona z Chorvátska a zúčastnili sa ho deti z DFS Pitypang z Levíc.

Tretí galaprogram 13. 9.

Zahraničné súbory Debreceni Hajdú Táncegyüttes z Maďarska a Cserregő Néptáncegyüttes z Maďarska priniesli nádherné piesne, tance,

Odborná prednáška 13. 9.

V priestoroch stálej expozície Tekovského múzea sa konala dňa 13. 9. pre zahraničných hostí odborná prednáška pod vedením erudovaných lektorov múzea: Ľudový odev Tekova a Hontu.

Jarmok ľudových remeselníkov 13. 9.

Na hradnom nádvorí tradičný jarmok ľudových remeselníkov dotváral nádherný kolorit festivalu. Regionálni výrobcovia predávali ľudové šperky, drevorezbárske výrobky, píšťaly, keramiku, regio-

nálne produkty, med, vosk, sviečky a iné. Návštevníci mali možnosť vidieť výrobcov handrových bábik, tkaných koberčekov a tašiek, vyskúšali si aj výrobu šperkov či ozdôb z kukuričného šúpolia a tkanie na krosnách.

Tvorivé dielne pre deti 13. 9.

Počas festivalu sa uskutočnilo 7 tvorivých dielní: tkanie na krosnách, spracovanie lanu, lúpanie kukurice, brúsenie nožov, výroba masteníciek (tú realizovala Fsk Konopa z Kozároviec), ďalej ukážka výroby predmetov z hliny, tú predvádzal Ján Fiala z Brehov, tretiu tvorivú dielňu viedla Marcela Kotrašová Štrbová, kde si deti mohli vyrobiť jednoduchú modrotlač a hrebene do vlasov. Ďalšia dielňa sa zameriavala na zapletanie tradičných účesov, Henrieta Hudecová a Alžbeta Vraželová zapletali dievčatám a ženám tradičné účesy podľa zachovaných foriem. Pri všetkých dielňach sa vystriedalo množstvo detí, ktoré si mohli bezplatne vyskúšať výrobu a výsledky svojej činnosti odniesť domov. O tvorivé dielne je každoročne veľký záujem a počas celého dňa boli obsadené do posledného miesta.

Ukážky gastrošpecialít 13. 9.

Počas celého dňa prebiehali v hradnom areáli aj ukážky gastrošpecialít. Regionálni kuchári varili tradičnú kozárovskú fazuľovicu, pukanské párance a rôzne druhy gulášov. Vinárstvo Uhnák z Čajkova ponúkalo ochutnávku čajkovského vína

a burčiaka spojenú s predajom. Kvalitné pivo, jedlo a nápoje ponúkal predajca „Dobrotý do ruky“ z Levíc. Pre najmenších bola cukrová vata. Tekovské múzeum zadarmo sprístupnilo všetky svoje aktuálne výstavy a stále expozície.

Slávnostná krojovaná sv. omša v rímskokatolíckom Kostole sv. Michala Archanjela v Leviciach 14. 9.

O 8. hod. a 11. hod. sa konali dve slávnostné krojované sväte omše v rímskokatolíckom Kostole sv. Archanjela Michala v Leviciach. Na nich sa zúčastnili aj všetky zahraničné folklórne súbory v slávnostných krojoch.

Štvrtý galaprogram 14. 9.

Festivalový deň MFF Takí sme pokračoval v obci Veľké Ludince, kde žije i maďarská menšina. Podujatie prebiehalo v priestoroch domu kultúry v centre obce. V galaprograme účinkovali dva zahraničné folklórne súbory Cserregő Néptáncgyüttes z Maďarska a KUD Salona z Chorvátska. Program trval do neskorých večerných hodín, po ňom bola neplánovaná voľná zábava.

Komentovaná prehliadka výstavy Ludová kuchyňa a workshop prípravy ťahanej štrúdle 15. 9.

Záver MFF Takí sme sa odohrával v priestoroch ROS v Leviciach. Od 14.00 do 18.00 bola otvorená výstava v Galérii ROS v Leviciach spojená s komentovanými prehliadkami.

Od 14.00 sa uskutočnil workshop prípravy ťahanej štrúdle, ktorú účastníci pripravili, upiekli a nakoniec aj ochutnali pod vedením skúsenej lektorky.

Hlavným partnerom podujatia bol Fond na podporu umenia. Ďalej sa na podujatí podieľali a finančne ho podporili Mesto Levice, Mesto Šahy, obce Plášťovce a Veľké Ludince. Finančne prispel aj Fond na podporu kultúry národnostných menšín. Riaditeľkou festivalu bola Alžbeta Sádovská, riaditeľka ROS Levice.

Kultúra na regionálnej úrovni je nesmierne dôležitá. Práve v regionálnej kultúre môžeme vidieť našu silu. Kvalitné organizačné a personálne zabezpečenie, rozsiahla propagácia prispievajú k stabilite a skvalitňovaniu festivalu i k zvyšovaniu povedomia verejnosti o jeho význame a hodnote. Každý rok sa festival snažíme organizovať v inej obci či meste nášho okresu. Naším zámerom a cieľom bolo dostať do povedomia všetkých obyvateľov nášho regiónu tradičnú ľudovú kultúru, prehľbovať medzinárodné vzťahy a priateľstvá, šíriť povedomie o regiónoch Tekova a Hon-tu. Najdôležitejšou úlohou festivalu bolo spájanie kultúr, národností, menšín a rôznych krajín Európy. Festival spojil moderné s tradičným, zábavu so vzdelávaním, kultúru s umením, ale najmä spája ľudí s rôznymi záujmami.

David Hudec, ROS Levice

POSTUPOVÁ SÚŤAŽ A PREHLIADKA HUDOBNÉHO FOLKLÓRU

Kto je Vidiečan? Jozef Vidiečan sa narodil 6. marca 1910 v Habovke. Bol pokračovateľom muzikantského rodu. Učil sa hrať už od šiestich rokov. Štýl hry a piesne preberal od svojho starého otca, s ktorým neskôr hrával. Najprv ako kontráš, neskôr v rôznych zoskupeniach početných muzikantov zo Zuberca a Habovky ako primáš. Muzike sa venoval popri svojom roľnícko-drevorubačsko-murárskom a tesárskom zamestnaní. Originálnosť jeho štýlu hry, nevyčerpatelný repertoár piesní, melódií, rozprávačské schopnosti, v pamäti uložené stovky príbehov, zážitkov celých generácií vidiečanovského rodu, ktoré sa odovzdávali z pokolenia na pokolenie ústnou tradíciou, jeho povahové vlastnosti, podmaňujúca priamočiarosť v myslení a konaní boli príčinou rastu záujmu o jeho

osobu a umenie. Jeho hudobný štýl a melódie sa stali inšpiráciou pre mnohé spracovania vo folklórnych súboroch, v tvorbe hudobných skladateľov. Hudba J. Vidiečana je nahraná na viacerých gramoplatniach. Ako muzikant aj ako rozprávač účinkoval v mnohých scénických programoch na folklórnych festivaloch a slávnostiach. Jozef Vidiečan zomrel 28. apríla 1991 v Habovke.

Vidiečanova Habovka je celošťátna postupová súťaž a prehliadka hudobného folklóru detí a dospelých. Súťaž je vrcholným podujatím svojho druhu na Slovensku a uskutočňuje sa od roku 1976, v minulosti napríklad pod názvami Celoslovenský festival ľudových hudieb a spevákov ľudových piesní (1977), Celoslovenský festival detských ľudových hudieb a spevákov ľu-

dových piesní (1976, 1978), Celoslovenská súťažná prehliadka ľudovej hudby (1988), Detský festival ľudovej hudby (1998) a od roku 2009 ako Vidiečanova Habovka. Súťaž je striedavo určená pre deti do 16 rokov a pre dospelých od 16 rokov. Interpreti

môžu súťažiť v štyroch kategóriách: ľudové hudby, spevácke skupiny, sólisti speváci a spevácke duá, sólisti inštrumentalisti. Hlavným cieľom súťaže je podporovať a rozvíjať poznanie hudobného folklóru Slovenska, vzťah k tradičnej ľudovej

kultúre, štýlové interpretačné schopnosti muzikantov a spevákov a objavovať nové spevácke a muzikantské talenty v oblasti interpretácie ľudovej hudby. Vyhlásovateľom celoštátnej súťaže je Národné osvetové centrum v Bratislave s poverenia Ministerstva kultúry a hlavným organizátorom Krajského kola súťaže za Nitriansky samosprávny kraj v roku 2025 je Regionálne osvetové stredisko v Leviciach, spoluorganizátorom je Obec Hronské Kľačany.

Dňa 13. 9. 2025 sa v priestoroch hradného areálu Tekovského múzea v Leviciach uskutočnilo okresné kolo Celoštátnej postupovej súťaže a prehliadky hudobného folklóru Vidiečanova Habovka. Súťažiaci z okresu Levice boli traja: Spevácka skupina Vrbovianka zo Želiezoviec, Citarová skupina zo Sazdíc a sólistka speváčka Viola Papp z Levíc. Súťažiacich hodnotila trojčlenná porota: Alexandra Bachledová, Marián Hlavatý a Rudolf Veselovský. Priamy postup do krajského kola získala Viola Papp a ostatní súťažiaci sa umiestnili v strieborných pásmach.

Dňa 12. 10. 2025 sa uskutočnilo v Dome kultúry v Hronských Kľačanoch krajské kolo súťaže.

Zúčastnilo sa ho takmer 70 účinkujúcich z viacerých okresov Nitrianskeho kraja. Súťažili v 4 kategóriách.

Kategória: Spevácke skupiny

Chlapi z Doliny, Maňa, súťažné číslo: *Regrútske z Dereku*

Folklórny súbor Tribeč, Zlaté Moravce, súťažné číslo: *Keď som ja rukoval*

Folklórna skupina Briežok, Jedľové Kostolany, súťažné číslo: *Idem ja s krštenia*

Folklórna skupina Stredanka, Nitrianska Streda, súťažné číslo: *Zapletanie nevesty*

Folklórna skupina Krnčianka, Krnča, súťažné číslo: *Keď ste ma pánove*

Kategória: Sólisti inštrumentalisti

István Vajk Katona, Martovce, súťažné číslo: *Pôstne ľudové piesne z Modrian*

Sofia Grigová, Solčany, súťažné číslo: *Ti solčanské hodinky*

Viktória Rajnohová, Jedľové Kostolany, súťažné číslo: *Chudobná dievčina medzi bohatýma*

Kategória: Sólisti speváci a spevácke duá

Eva Hanková a Petra Bugárová, Krnča, súťažné číslo: *Milý koňa brodil*

Monika Kovaneczová, Jelenec, súťažné číslo: *Lúboštné piesne*

Kategória: Ľudové hudby

Mérges banda, Martovce, súťažné číslo: *Skočný párový tanec zo Žitného ostrova*

Ľudová hudba folklórneho súboru Zobor, Nitra, súťažné číslo: *Pepes - z pódia na svadbu*

Citarová skupina, Sazdice
Súťažné číslo: *Sazdické piesne*

Súťažné čísla hodnotila porota: Samo Smetana, predseda poroty, Igor Danihel a Rudolf Veselovský.

Porota všetkých súťažiacich zaradila do jednotlivých pásiem alebo udelila priame postupy a návrhy na postup. Postupujúci

sa zúčastnili Celoštátneho kola Vidiečanovej Habovky, v dňoch 14. – 16. novembra 2025 v obci Habovka na Orave.

Zdroj:
Gruska, Viliam Ján.: Jozef Vidiečan, informačný leták k programu z cyklu Portréty osobností slovenskej ľudovej hudby v rámci výstavy Dedičstvo hudobných nástrojov, Bratislava 1996 ; životopis

VÝSLEDKY SÚŤAŽE

Kategória: Spevácke skupiny

Folklorná skupina Briežok, Jedľové Kostolány

Zlaté pásmo a priamy postup do celoštátneho kola

Chlapi z Doliny, Maňa

Zlaté pásmo a návrh na postup do celoštátneho kola

Folklorný súbor Tribeč, Zlaté Moravce

Zlaté pásmo

Folklorná skupina Stredanka, Nitrianska Streda

Strieborné pásmo

Folklorná skupina Krnčianka, Krnča

Strieborné pásmo

Kategória: Sólisti inštrumentalisti

Viktória Rajnohová, Jedľové Kostolány

Zlaté pásmo a priamy postup do celoštátneho kola

István Vajk Katona, Martovce

Zlaté pásmo a návrh na postup do celoštátneho kola

Sofia Grigová, Solčany

Strieborné pásmo

Kategória: Sólisti speváci a spevácke duá

Monika Kovaneczová, Jelenec

Zlaté pásmo a priamy postup do celoštátneho kola

Eva Hanková a Petra Bugárová, Krnča

Strieborné pásmo

Kategória: Ľudové hudby

Mérges banda, Martovce

Zlaté pásmo a priamy postup do celoštátneho kola

Ľudová hudba folklórneho súboru Zobor, Nitra

Zlaté pásmo a návrh na postup do celoštátneho kola

Citarová skupina, Sazdice – Zlaté pásmo

REGIONÁLNE KOLO SÚŤAŽE

Eniki beniki je celoštátna postupová súťaž a prehliadka detských folklórnych súborov, ktorá sa koná každé dva roky. Počiatky tejto celoštátnej súťaže sú v Celoslovenskej prehliadke detských folklórnych súborov (1954), neskôr v celoslovenských prehliadkach detských tanečných kolektívov (1965, 1967). Prvý slovenský festival detských folklórnych skupín sa uskutočnil v roku 1969 a od roku 1971 sa konal každé dva roky. Koncom 90. rokov 20. storočia sa celoštátna súťaž začala konať pri detskom folklórnom festivale Pod Likavským hradom a niesla totožný názov. Od roku 2019 sa súťaž koná samostatne

pod názvom Eniki beniki. V súťaži sa predstavujú detské folklórne súbory prezentujúce tradičné hudobné, tanečné, hrové, obradové i zvykoslovné prejavy z rôznych lokalít Slovenska. Poslaním súťaže je podporovať rozvoj detských folklórnych súborov, zvyšovať ich umeleckú úroveň, popularizovať výchovu ľudovým umením, poukazovať na jej význam v komplexnej výchove a najmä viesť deti k poznávaniu tradičnej ľudovej kultúry Slovenska a oblastí historicky obývaných Slováckmi.

Dňa 6. 4. 2025 sme zrealizovali regionálne kolo súťaže formou výberu v Dome kultúry v Starom

Tekove. Keďže do regionálneho kola súťaže sa prihlásil iba jeden detský folklórny súbor, a to Tekovanček zo Starého Tekova, organizátori rozhodli uskutočniť regionálne kolo formou výberu – výjazdu s porotou do regiónu. Porota pracovala v zložení Tatiana Salajová, predsedníčka, Táňa Urbanová a Linda Štulajterová, členky poroty. Porota po zhodnotení súťažného čísla rozhodla, že do krajského kola postúpi DFS Tekovanček. Súťaž sa koná s podporou Národného osvetového centra, ktoré je zároveň vyhlasovateľom a odborným garantom súťaže.

VEL'KONOČNÉ ZVYKY

INTERAKTÍVNA
PREDNÁŠKA
PRE DETI
MŠ A ZŠ

Dňa 15. 4. 2025 sa v Materskej škole v Čajkove uskutočnil workshop zameraný na výučbu ľudových tradícií Veľkej noci. Deťom sme priblížili zvyky vynášania Moreny, víťania jari, polievačiek, šibačiek. Spoločne sme si ozdobili jedno veľké veľkonočné vajce. Deti zaspievali pieseň o zelenej vrbe a Morene a porozprávali, ako doma trávia Veľkú noc, či svoje mamičky a sestry oblievajú a či ich ony za to šibú. Zaujímavou témou boli výslužky či už tradičné, ale aj netradičné a veľkonočné jedlá.

FAŠIANGY, PÔST A VELKÁ NOC

Dňa 8. apríla 2025 sme v Materskej škole v Beši realizovali interaktívnu prednášku pre deti, ktorá bola zameraná na ľudové zvyky fašiangov, pôstu a Veľkej noci. Spoločne sme si zaspievali fašiangové piesne, ochutnali tradičné jedlá, šišky či kukuricu s makom. Deti nám porozprávali, ako trávia fašiangy, či veľkonočné sviatky. Najzaujímavejšou časťou tejto hodiny bola ochutnávka tradičných jedál.

FILM A FOTOGRAFIA

PaedDr. Marta Kosmályová
metodička pre fotografiu a film
ROS Levice, autorka článkov

foto: Veronika Vargová

AMF 2025

Regionálne kolo 53. ročníka celoštátnej postupovej súťaže a výstavy amatérskej fotografickej tvorby v Leviciach

AMFO je celoštátna postupová súťaž a výstava amatérskej fotografickej tvorby, ktorá je jedinou svojho druhu na Slovensku a uskutočňuje sa od roku 1952. Súťaž je určená pre všetky vekové skupiny. Autori súťažia v kategóriách: samostatná fotografia (aj čiernobiela, aj farebná), diptych (2 fotografie významovo spojené na základe podobnosti obsahovej, farebnej, tvarovej príbuznosti, humornej podobnosti...), cykly a seriály a kategória experiment. Hlavným cieľom súťaže je získavanie vedomostí, rozvíjanie zručností, vizuálnej gramotnosti a umelecko-odborný rast jednotlivcov prostredníctvom poznávania, realizácie a prezentácie fotografickej tvorby. Základnými hodnotami AMFO sú ľudskosť, rôznorodosť, autenticnosť a nadšenie pre fotografiu. Vyhlasovateľom, odborným garantom a hlavným finančným partnerom súťaže je Národné osvetové centrum z pôsobenia Ministerstva kultúry SR.

Slávnostné vyhodnotenie súťaže sa uskutočnilo dňa 3. 4. 2025 v Galérii ROS Levice. O 14:30 sa účastníci súťaže zišli na odbornom rozborovom seminári za účasti všetkých členov poroty, ktorú tvorili: Mgr. art. Lenka Lindák Lukačovičová, ArtD., prof. Ľubo Stacho, Mgr. Rudolf Lendel. Nasledovalo odovzdávanie ocenení a predsed-

níčka poroty zhrnula výsledky a priebeh súťaže: „Diela prihlásených autorov ako Ľudovít Meszáros, Tamara Vozárová, Peter Hoffman či Moniky Račekovej aj ďalších autorov i študentov sú zárukou určitých kvalitných rukopisov, ktorí sa opakovane prihlasujú do AMFA v Leviciach. Mnohí z nich fungujú na miestnej umeleckej scéne, pripravujú si výstavy, zúčastňujú sa workshopov.

Najsilnejšiu kategóriu tvoril opätovne experiment, ktorý je už dlhodobo v ROS Levice pozitívne hodnotený. Osobitosť preukázala hlavne knižôčka Petra Hoffmana Bolo i nebolo aj ostatné ocenené práce. Stále nie je vôbec pochopená kategória diptychu, čo nadväzuje aj na kategóriu cyklus. Samotné predložené diptychy boli skôr len variáciou alebo neboli vôbec zastúpené (napríklad v I. vekovej skupine).

VÝSLEDKY REGIONÁLNEHO KOLA AMFO 2025

I. veková skupina: autori do 15 rokov
A kategória: samostatné fotografie

OCENENIE

Emanuel Gaži: *Domino doma, Najviac ich ľúbim*

ČESTNÉ UZNANIA

Janka Darnadiová: *Skrytá identita 1, 2*

Leona Držíková: *Pokrytectvo*

II. veková skupina: autori od 15 do 25 rokov
A kategória: samostatné fotografie

OCENENIA

Simona Weisová: *Blindness*

Vanda Heldáková: *Súženie*

Henrieta Zajacová: *Inscenácia*

ČESTNÉ UZNANIA

Veronika Vargová: *Bazén*

Henrieta Zajacová: *Melanchólia*

Michal Drapčat: *Pleseň 1*

B kategória: diptych

OCENENIA

Tamara Vozárová: *Slobodný let* **Lea Almášová:**

Tiché utopenie, Posledný výdych

Hlavným pozitívom je, že AMFO miestnych fotografov/výtvarníkov združuje a otvára im dialóg o fotografii, u mnohých zúčastnených cítiť progres, rozvíjanie autorského jazyka. Ako negatívum vnímam samotné prihlasovanie, viacerí autori nevedia reagovať promptne a nie sú technicky zdatní, keďže treba prihlásiť digitálne aj vytlačené fo-

tografie, a tak to robí problémy. Mrzí ma aj klesajúci záujem o prihlasovanie (nielen u mladších, ale aj starších autorov), môže v tom zohrávať rolu aj financovanie tlačí. Jedným z možných riešení by mohla byť kategória digitálnej fotografie a následná cena by bola vytlačenie najlepších vybraných. Samozrejme ide o návrh. A je škoda, že prevláda viac výtvarná fotografia ako reportážna či športová fotografia.

III. veková skupina: autori nad 25 rokov
A kategória: samostatné fotografie

OCENENIE

Ludovít Mészáros: *Haló, tu som, Zelenohnedý list*

ČESTNÉ UZNANIE

Vladimír Pelúch: *Nočný domov*

B kategória: diptych

OCENENIE **Monika Račková:** *Kruh*

Bez rozlíšenia veku

C kategória: Cykly a seriály

OCENENIA

Ludovít Mészáros: *Pred západom slnka 1, 2, 4, 5*

Viktória Jenisová: *Ticho opustených miest 1, 2, 3*

Tamara Vozárová: *Príbeh oblohy 1, 2, 3*

ČESTNÉ UZNANIA

Michal Drapčat: *Môj kamarát 1, 2, 3, 4*

Martina Stonavská: *Denník 1, 2, 4*

D kategória: Experiment

OCENENIA

Veronika Vargová: *Žltá*

Monika Račková: *Za závesom (3), Za záclonou, Za sklom (3), Skrytý príbeh za oknom (3), Za zatvorenými dverami (3), Za plotom (3)*

Peter Hoffmann: *Bolo i nebolo*

Tamara Vozárová: *Fragmenty temnoty, Ticho medzi vrstvami*

ČESTNÉ UZNANIA

Tamara Vozárová: *Rozplynutá v prírode*

Henrieta Zajacová: *Spojenie 2*

Martina Stonavská: *Symbióza a konflikt 1, 2, 3*

Do súťaže sme prijali 89 diel od 23 autorov. Amatérski fotografi majú príležitosť prezentovať svoju tvorbu na rôznych súťažiach a výstavách, čo môže viesť k širšiemu uznaniu a motivácii pokračovať v tvorbe.

Bol to festival vnemov, inšpirácií a estetických zážitkov, názorov alebo snov, ktoré vyzdobili výstavnú miestnosť. S láskou a porozumením návštevníci prijali vystavenú kolekciu, pretože tak ju autori a organizátori aj pripravili.

„Rozhodnutie poroty je ale do určitej miery subjektívne, preto pre nás organizátorov sú víťazmi aj tí, ktorí ocenení neboli.“

KRAJSKÉ KOLO SÚŤAŽE AMFO V NOVÝCH ZÁMKOCH

Všetky ocenené diela z regionálneho kola postúpili do krajského kola súťaže v Nových Zámkoch, ktoré sa uskutočnilo dňa 6. júna 2025.

Porota krajského kola pracovala v zložení: Mgr. art. Lenka Lindák Lukačovičová, ArtD., PaedDr. Gabriel Kosmály, doc. MgA. Jozef Sedlák. V tomto kole súťaže sa výrazne presadili autori postupujúci z regionálneho kola v Leviciach. Ocenení boli v rôznych vekových kategóriách a žánroch:

I. veková skupina – autori do 15 rokov

A kategória: samostatné fotografie

Janka Darnadiová: *Skrytá identita 1, 2* – ocenenie

Emanuel Gaži: *Najviac ich ľúbim* – ocenenie

II. veková skupina – autori od 15 do 25 rokov

A kategória: samostatné fotografie

Simona Weisová: *Blindness* – ocenenie

Henrieta Zajacová: *Melanchólia* – čestné uznanie

Veronika Vargová: *Bazén* – čestné uznanie

Tamara Vozárová: *Slobodný let* – čestné uznanie

B kategória: diptych

Lea Almajšová: *Tiché utopenie, Posledný výdych* – čestné uznanie

III. veková skupina – autori nad 25 rokov

A kategória: samostatné fotografie

Ludovít Mészáros: *Zelenohnedý list* – čestné uznanie

Bez rozlíšenia veku

C kategória: cykly a seriály

Ludovít Mészáros: *Pred západom slnka 1, 3, 4, 5* – ocenenie

Martina Stonavská: *Denník 1, 2, 4* – ocenenie

Tamara Vozárová: *Príbeh oblohy 1, 2, 3* – čestné uznanie

D kategória: experiment

Monika Račková: *Skrytý príbeh – Za záclonou, Za sklom, Za závesom, Za oknom, Za plotom, Za zatvorenými dverami (vždy 1, 2, 3)* – ocenenie

Tamara Vozárová: *Fragmenty Temnoty, Ticho medzi vrstvami* – čestné uznanie

Súťaž AMFO 2025 opäť potvrdila, že fotografovanie dokáže byť silným nástrojom na vyjadrenie emócií, myšlienok a osobného pohľadu na svet. Úspechy našich súťažiacich na krajskom kole sú dôkazom ich talentu, kreativity a citlivého vnímania sveta.

Regionálne kolo 33. ročníka celoštátnej postupovej súťaže a prehliadky amatérskej filmovej tvorby v Leviciach

Amatérske filmovanie je niečo, čo sa nedá jednoducho definovať. Je to cesta, ktorá začína od nadšenia a vášne pre film, a ide často cez experimentovanie, učenie sa a osobný rast. V mnohých prípadoch sú amatérski filmári ľudia, ktorí sa rozhodli, že nechcú byť len divákmi na plátno, ale chcú byť jeho tvorcami. A práve toto je to, čo robí amatérsky film takým osobitým a hodnotným.

Celoštátna postupová súťaž a prehliadka amatérskej filmovej tvorby Cineama je najstaršou a najprestížnejšou súťažou a zároveň je vrcholným podujatím tohto druhu na Slovensku.

Vyhlasovateľom, odborným garantom a hlavným finančným partnerom je Národné osvetové centrum z poverenia Ministerstva kultúry SR. Realizátor regionálneho kola: Regionálne osvetové stredisko v Leviciach

Porota regionálneho kola: prof. Mgr. art. Miroslav Ivan, Doc. Mgr. Anton Szomolányi, ArtD., Mgr. art. Pavol Čizmár. Do súťaže regionálneho kola bolo prihlásených 8 filmov, porota odporučila do krajského kola poslať 4 ocenené diela.

Na odbornom rozborovom seminári k súťaži boli premietnuté všetky prihlásené príspevky, členovia poroty podrobne rozobrali klady a nedostatky, poradili súťažiacim pri prekonávaní mnohých prekážok, vysvetlili, prečo boli do krajského kola odporučené diela. Na slávnostnom oceňovaní dňa 10. 4. 2025 sa autorom prihovoril predseda poroty Doc. Mgr. Anton Szomolányi, ArtD.: „Súťaž bola výborne pripravená. Kvalitná projekcia, príjemné prostredie. Porota mala veľmi dobrú komunikáciu o prezentovaných filmoch a vo výsledku sa jej členovia zhodli na hodnotení. V súťaži nebolo veľa filmov, ale ich kvalita bola na slušnej úrovni. V rozborovom seminári sme mali možnosť s autormi predložených filmov rozobrať ich filmy ako po technickej, tak aj po umeleckej stránke. Porota sa snažila autorov hlavne motivovať do ďalšej práce.“

Výsledky súťaže odzrkadľujú množstvo predložených filmov. Musím podotknúť, že všetky filmy boli na veľmi dobrej umeleckej úrovni.

Pozitívne na súťaži je, že usporiadatelia ju veľmi kvalitne zorganizovali a že súťaž funguje aj v regionálnom kole. Za negatívum by som označil počet filmov, ale to sa nedá vyčítať usporiadateľom, ktorí aj napriek svojim propagačným aktivitám smerom k neprofesionálnym tvorcom, nemali v danom termíne dostatok prihlásených autorov na obsadenie všetkých kategórií. Pozitívom tohoročnej Cineamy bolo, že sa jej zúčastnili všetci prezentovaní autori, a tým mal rozborový seminár vysokú úroveň.“

VÝSLEDKY REGIONÁLNEHO KOLA SÚŤAŽE CINEAMA 2025

II. kategória od 16 do 21 rokov
experiment a videoklip

ČESTNÉ UZNANIE

Žiaci Školy umeleckého priemyslu Ladislava Bielika v Leviciach - 2. a 4. ročník odborov Reklamná tvorba a Fotografický dizajn:

Edward Muybridge: *Večne živý*

III. kategória nad 21 rokov
experiment a videoklip

Nikola Liptáková: *7 sestier*

CENY

Nikola Liptáková: *INstaGram*

Nikola Liptáková: *Musiš to niekam dotiahnuť*

Nikola Liptáková: *Rola*

Peter Hoffmann: *Bolo i nebolo*

Peter Hoffmann: *DIV*

III. kategória nad 21 rokov
dokumentárny film a publicistika

Nikola Liptáková: *Čilejkárska strojomá výšivka*

Na záver, chceme všetkým amatérskym filmárom odkázať: Nezastavujte sa. Vaša tvorba je cenná. Nezáleží na tom, či máte obrovský rozpočet, profesionálne vybavenie alebo ste len začínajúcim filmárom s mobilom v ruke. Každý film je príbehom, ktorý stojí za to vidieť a každý príbeh má schopnosť ovplyvniť diváka.

Ďakujeme vám za vašu tvorbu, za vašu vášeň a za váš prínos k umeleckému svetu.

Všetky ocenené filmy a film, ktorý obdržal čestné uznanie, postupujú do krajského kola súťaže v Komárne, ktoré sa uskutoční dňa 11. júna 2025.

SME HRDÍ

LEVICKÝ REGIÓN BODOVAL

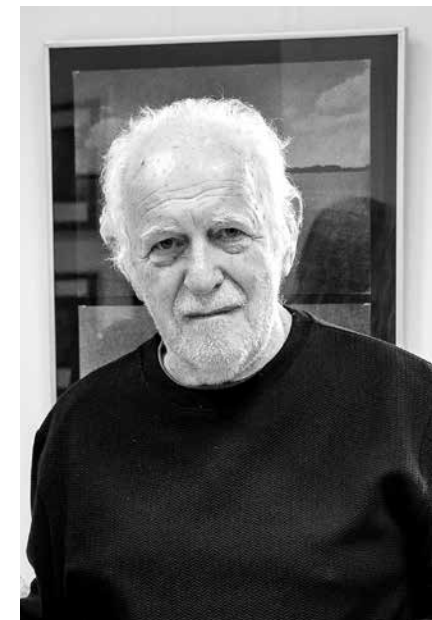
na krajskom kole
súťaže AMFO 2025

Tvorba týchto autorov vynikla nielen technickým zvládnutím fotografického média, ale aj osobitým výtvarným jazykom a silnými témami. Porota oceniла ich originalitu, cit pre kompozíciu i schopnosť vyjadriť emóciu prostredníctvom obrazu.

VÝNIMOČNÉ ÚSPECHY

Radi by sme špeciálne upozornili na výnimočný úspech 83-ročného pána Ľudovíta Mészárosa, ktorý bol ocenený v dvoch kategóriách - získal CENU aj Čestné uznanie. Jeho tvorba je dôkazom, že kreativita a vášeň pre umenie nepoznajú vekové hranice.

Zároveň si zaslúži mimoriadne uznanie aj mladá autorka Tama-ra Vozárová, ktorá získala až tri čestné uznania (v kategórii experiment a cykly a seriály) za sériu vizuálne silných a tematicky hlbokých fotografií. Jej cit pre obraz a schopnosť rozprávať príbehy

Ocenení autori aj autori s čestným uznaním postupujú do celoštátneho kola súťaže AMFO, ktoré sa uskutoční v Martine. Účast v tomto kole predstavuje ďalšiu možnosť prezentovať svoju tvorbu na celoslovenskej úrovni a porovnať ju s najlepšimi neprofesionálnymi

prostredníctvom fotografie oslovili odbornú porotu aj divákov. Slávnostná vernisáž a oceňovanie víťazov sa uskutočnila 5. júna 2025 v priestoroch Regionálneho osvetového strediska v Nových Zámkoch. Návštevníci si mohli pozrieť výber najlepších diel a osobne zablahoželať úspešným autorom.

mi fotografmi z celého Slovenska. Levický región opäť ukázal, že má čo ponúknuť aj v oblasti umeleckej fotografie. Tieto výsledky sú nielen ocenením konkrétnych diel, ale aj dôkazom, že podpora neprofesionálneho umenia má zmysel a prináša kvalitné výstupy.

LEVICKÍ FILMÁRI ZABODOVALI V KOMÁRNE ÚSPECH V SÚŤAŽI CINEAMA

Dňa 11. júna 2025 sa v Komárne konalo krajské kolo súťaže neprofesionálnej filmovej tvorby Cineama, kde sa s veľkým úspechom predstavili aj mladí autori z Levíc.

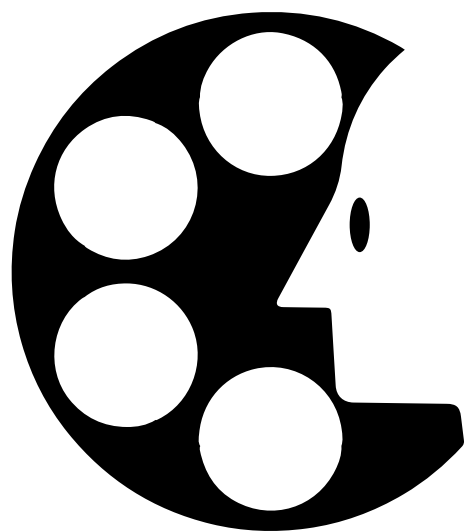
V kategórii experiment a videoklip si v III. vekovej skupine Cenu odniesol film *Bolo i nebolo*, za ktorým stojí talentovaný autor **Peter Hoffmann** z Levíc. Porotu zaujal originálnym spracovaním a výraznou autorskou poetikou. V rovnakej kategórii získala Čestné uznanie za film *Môžeš to niekam dotiahnuť* **Nikola Liptáková**, ktorá je známa svojou

kreatívnu prácou a výrazným vizuálnym štýlom.

Ďalšie Čestné uznanie, tentokrát v II. vekovej skupine, putovalo taktiež do Levíc - za film **Edward Muybridge: Večne živý**, ktorý vytvorili študenti Školy umeleckého priemyslu Ladislava Bielika. Ich filmová pocta pionierovi pohyblivého obrazu zaujala nielen technickým spracovaním, ale aj historickou presnosťou.

*Všetkým oceneným srdečne
blahoželáme a prajeme im veľa
ďalších tvorivých úspechov!*

AKO NAKRÚTIŤ FILM

a čo všetko okrem túžby
byť tvorcom k tomu
potrebujeme

Film nie je len o kamere a hercoch – žiaci z Novej Dediny spoznali zákulisie filmovej tvorby

Streda 20. februára 2025 v Cirkevnej základnej škole sv. Pavla v Novej Dedine sa niesla v duchu filmoveho umenia. Žiaci druhého stupňa sa zúčastnili filmoveho workshopu s názvom „Ako nakrútiť film a čo všetko okrem túžby byť tvorcom k tomu potrebujeme“. Podujatie viedol lektor Anton Szomolányi – filmový nadšenec, pedagóg a skúsený odborník v oblasti audiovizuálnej tvorby.

Hoci sa žiaci stretli s filmovou tematikou možno aj skôr, tentokrát mali jedinečnú príležitosť zažiť celý proces tvorby filmu na vlastnej koži – od prvotného nápadu až po samotné nakrúcanie scén. A čo bolo najdôležitejšie – niektoré veci si mohli vyskúšať prakticky s naozajstnou kamerou, technikou a scenárom.

Nielen túžba, ale aj trpezlivosť, tímovosť a tvorivosť

Lektor workshopu hneď v úvode zdôraznil, že každý film sa začína otázkou „prečo?“ a nie „ako?“. Deti sa učili rozmýšľať o tom, čo chcú filmom povedať, aký príbeh chcú vyrozprávať, komu ho adresujú a akým spôsobom. Dôležité bolo uvedomiť si, že film nie je len o sláve a zábere na červenom koberci, ale hlavne o práci v zákulisí, ktorá je často náročná, ale aj veľmi obohacujúca.

„Každý film je ako skladačka. Aby bol celok silný, musia do seba zapadnúť všetky jeho časti – kamera, scenár, herecký výkon, hudba, strih aj réžia. A za každou touto časťou stojí konkrétny človek. Film je o spolupráci,“ povedal počas prednášky pán Szomolányi.

Z obyčajného školského dňa sa tak stala malá filmová produkcia. Ostatné triedy sa pripravovali na školský karneval, ale počítačová učebňa, kde workshop prebiehal, sa premenila na filmové štúdio. Rysovali sa krátke scénky plné fantázie, vtipu, ale aj vážnejších tém.

Zážitok, na ktorý sa nezabúda

Na záver workshopu pán Szomolányi žiakov pochválil a povzbudil deti, aby tvorili ďalej. Mnohí účastníci sa priznali, že doteraz ani netušili, koľko práce stojí za každým filmom, ktorý si pozrú doma v televízii alebo v kine. V závere workshopu si mohli účastníci pozrieť aj krátke filmy z bohatého portfólia lektora Antona Szomolányiho.

„Bolo to niečo úplne iné než klasické vyučovanie. Skúsili sme si, čo znamená pracovať na krátkom filme, dohadovať sa, robiť kompromisy, ale aj veriť svojmu nápadu.“

Tvorivé vzdelávanie, ktoré má zmysel

Workshop bol súčasťou dlhodobého úsilia Regionálneho osvetového strediska podporovať rozvoj tvorivosti, mediálnej gramotnosti a schopnosti myslieť inovatívne a pracovať kreatívne. Vďaka takýmto aktivitám si deti môžu overiť svoje schopnosti aj mimo tradičného školského prostredia.

Regionálne osvetové stredisko a Cirkevná základná škola sv. Pavla sa tak aj naďalej snažia ponúkať žiakom zmysluplné vzdelávanie, ktoré ich pripravuje nielen na ďalšie štúdium, ale aj na praktický život. A možno sa práve v tento februárový deň v Novej Dedine zrodil budúci režisér, kameraman, scenárista – alebo len niekto, kto objavil lásku k umeniu a tvorbe.

Workshop bol súčasťou celoročného projektu ROS Levice – Vzdelávame umením / Presahy umenia.

DNI FOTOGRAFIE v LEVICIACH

22. 5. - 31. 7. 2025

18. ROČNÍK MEDZINÁRODNÉHO FOTOGRAFICKÉHO FESTIVALU

Tohtoročný 18. ročník medzinárodného fotografického festivalu Dni fotografie (nielen) v Leviciach 2025 sa s novou identitou a rozšíreným názvom vydal na cestu naprieč regiónom – z galérií do viníc, zo súčasného Slovenska až k medzinárodným fotografickým osobnostiam.

Organizátor, Regionálne osvetové stredisko v Leviciach a spoluorganizátor Občianske združenie Fotogravity, potvrdili nielen organizačnú stabilitu, ale aj dramaturgickú víziu festivalu, ktorý si aj po osemnástich rokoch zachováva mladého ducha, odvahu a otvorenosť.

Festival, ktorý vystúpil zo svojich hraníc

Rozšírený názov Dni fotografie (nielen) v Leviciach nebol len formálnou zmenou – bol odrazom novej filozofie festivalu. Výstavy sa po prvý raz vo väčšom rozsahu rozšírili aj mimo Levíc – do Šiah, Želiezoviec, Čajkova a Hontianskych Trstian, čím sa podujatie výrazne priblížilo ďalším komunitám. Táto „mobilita“ nebola len geografická. Bolo to

aj prekročenie mentálnych, umeleckých a žánrových hraníc, ktoré sa nieslo ako hlavný motív celého festivalu.

14 výstav – 14 svetov

V rámci hlavného výstavného programu sa uskutočnilo 14 výstav, ktoré prezentovali profesionálnych aj neprofesionálnych autorov zo Slovenska i zo zahraničia. Výstavy boli rozdelené do kategórií TOP výstavy a Výstavy – no bez ohľadu na zaradenie, každá priniesla unikátny pohľad na fotografiu ako médium súčasnosti.

TOP výstavy boli silným pilierom programu:

Vítězslav Krejčí (CZ) zaujal experimentálnym prístupom k fotografii – jeho diela boli nielen vizuálnym, ale aj chemickým a filozofickým zážitkom. Witold Krassowski (PL) predstavil až dve veľkoformátové exteriérové výstavy, ktoré rezonovali svojím reportážnym jazykom a silou výrazu

– v Želiezovciach a v Tekovskom múzeu v Leviciach. Franciska Legát (HU) vo svojich inscenovaných fotografiách zmažovala hranicu medzi fikciou a realitou, pričom sa dotýkala spoločenských tém s veľkou citlivosťou.

Jozef Sedlák (SK) vystavil poetický výber z cyklu 55 ZASTAVENÍ v levickej Synagóge.

Ivan Kováč (SK) v priestoroch bývalej Židovskej školy ponúkol autentický pohľad na každodennosť so štipkou filozofie a jemného humoru.

Výstava Stopy fotografie v Leviciach, inštalovaná v priestoroch ROS, mapovala vývoj fotografickej praxe v regióne od najstarších zachovaných snímok až po súčasné techniky. Bola doplnená o špeciálnu miestnosť, kde si návštevníci mohli vyskúšať kameru obscuru. Tento historický predchodca fotoaparátu im umožnil zažiť podstatu vzniku fotografie – svetlo prechádzajúce cez malý otvor na stene tmavej miestnosti, ktoré vytvára obraz na protiahlom povrchu.

Kolektívy a výpravy za umením

V kategórii Výstavy sa predstavili fotokluby a kolektívne výstavy: Zbierka Naše poklady DFLV v Eszterházyho kaštieli v Želiezovciach ponúkla spätný pohľad na doterajšie ročníky festivalu. V Šahách vystavoval Fotoklub Bánhida (HU), v SC Dituria Fotografický klub Terra Waag (Šaľa).

Sprievodné akcie:

Festival, ktorý sa rozpráva s ľuďmi

Dôležitou súčasťou festivalu boli aj sprievodné podujatia – až 13 podujatí, ktoré sa konali počas celého trvania festivalu. Od prednášok a diskusií, cez workshopy pre deti a študentov, až po filmové a performatívne večery: prednáška a beseda Vítězslava Krejčího pre mladých fotografov, cestovateľské premietanie Gaštanov - Safari Namíbiu, Botswanou a Zimbabwe, workshopy Sieťotlač a Predtlačová úprava fotografií, Street fotografia a Kolorovaná fotografia v sociálnom zariadení o. z. Ostrov v Leviciach, prednáška Dejiny fotografie v Leviciach s Martou Švolikovou či komentovaná prehliadka výstavy Príbeh fotografie s autorom jej koncepcie Jozefom Kucejom, filmová projekcia Melanchólia, performance, virtuálne prehliadky aj zážitkový workshop v lese...

Aj vďaka týmto formátom sa festival stal miestom stretnutí, učenia, zdieľania a rozhovoru – medzi generáciami, medzi autormi a publikom.

FOTO AUTOBUS

Vrcholom bol víkend s autormi a sviatok fotografie v pohybe

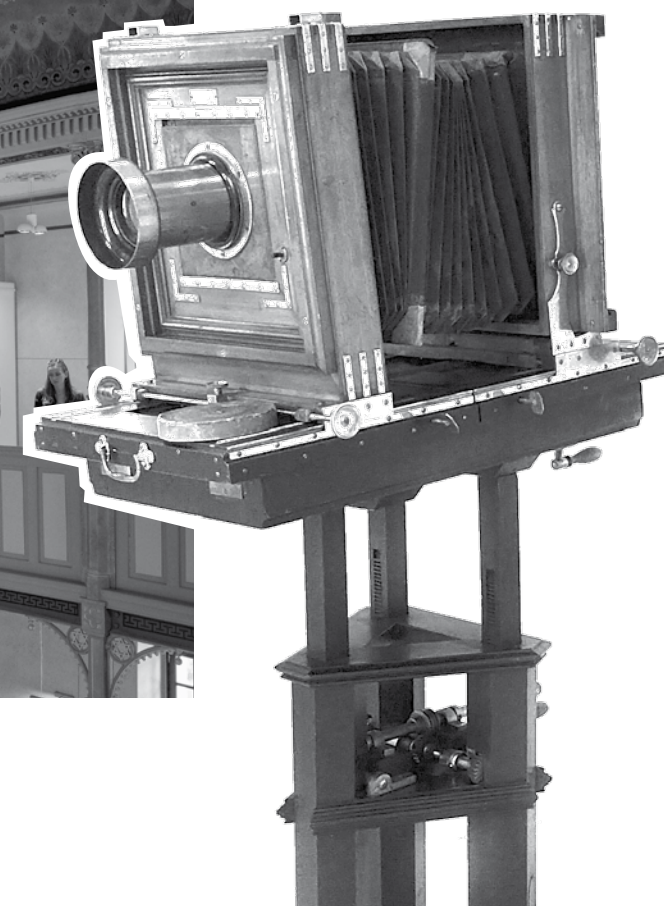
Festival vyvrcholil počas 20. – 21. júna „Stretnutím osobností a hostí festivalu“ v Tekovskom múzeu, keď do Levíc zavítali viacerí vystavujúci fotografi a hostia: Vítězslav Krejčí, Franciska Legát, Jozef Sedlák, Ivan Kováč, Gaštani, Fotoklub Terra Wag, Bánhida fotoklub... Osobné stretnutia, diskusie, návštevy výstav, komentované prehliadky, virtuálna prehliadka výstavy a neformálne rozhovory medzi autormi a návštevníkmi boli mimoriadne obohacujúce.

K výstavám viedla aj festivalová výprava po Hontě a Tekove Fotoautobusom, ktorá sa uskutočnila v sobotu 21. júna. Bol to deň plný tvorivých zážitkov a stretnutí.

Fotoautobus odviezol účastníkov z Levíc do Hontianskych Trstian, do Pustovne pre umenie, kde bola sprístupnená výstava Leny Jakubčákové a Jérémyho Andrieuxa. Okrem prehliadky diel mali návštevníci možnosť zažiť aj jedinečnú performanciu autorov priamo na mieste, čo dodalo výstave nový, živý rozmer.

„A takto si tu žijeme“ bol workshop v lese, ako sme sa zabavili fotením v maskách, zachytením krás prírody v pohybe, občerstvili sa a vyrazili za ďalším zážitkom. Z Hontianskych Trstian sa Fotoautobus presunul do vinohradu v Čajkove, kde sa v krásnom prírodnom prostredí konalo vernisážové stretnutie spojené aj s netradičnou inštaláciou výstavy hlavného spoluorganizátora o. z. Fotogravity. Atmosféra bola uvoľnená a priateľská – medzi fotografiami, viničom, rozhovormi a pohármi vychladeného vína vzniklo skutočné stretnutie umenia, prírody a ľudí.

Tento deň sa stal neoficiálnym „sviatkom fotografie v pohybe“ – ukázal, že fotografické umenie dokáže fungovať aj mimo tradičných priestorov, že si vie nájsť cestu do krajiny a najmä – k ľuďom.

Vďaka patrí mnohým

Organizátori vyjadrujú poďakovanie všetkým partnerom a podporovateľom, vďaka ktorým sa festival mohol uskutočniť: Nitriansky samosprávny kraj, Fond na podporu umenia, Poľský inštitút v Bratislave, Maďarské kultúrne centrum – Inštitút F. Liszta, Fond na podporu kultúry národnostných menšín – Kultminor, Mesto Levice, Tekovské múzeum a mnohí ďalší. Ďakujeme aj tým, ktorí poskytli svoje múry, sály či vinice: Synagóga Levice, Židovská škola, SC Dituria, Galéria ROS, Menora Saag Centrum Artis, Eszterházyho kaštieľ, Pustovňa pre umenie, Tekovské múzeum, vinice Čajkova a ďalšie.

S pohľadom dopredu

Festival Dni fotografie (nielen) v Leviciach 2025 potvrdil, že kvalitná kultúra nemusí byť sústredená len vo veľkých mestách. Môže rásť v regiónoch, v komunitách, v galériách i viniciach. Stačí vízia, odvaha a vytrvalosť.

”

S láskou, radosťou a úctou k umeniu sme pripravovali všetky akcie a sme neskromne presvedčení, že to vyšlo. Ďakujeme, že ste boli s nami. Tešíme sa na ďalšie stretnutia. Oslávme spolu fotografiu aj o rok!

DNI FOTOGRAFIE NIELEN V LEVICIACH 2025

recenziu napísala LAURA ŠTROMPACH

Mediálny partner – Fotonoviny

Už niekoľko rokov úspešne spolupracujeme s naším dlhoročným mediálnym partnerom Fotonovinami. Formou uverejnených recenzií nám každoročne prinášajú priestor na zviditeľnenie Dní fotografie v Leviciach.

Aj v tomto roku pokračovala naša spolupráca – v čísle 73/25 Fotonovín bola zverejnená recenzia z aktuálneho ročníka, o ktorú sa postarala fotografka Laura Štompach. Ďakujeme Fotonovinám za dlhodobú podporu a spoluprácu pri propagácii nášho podujatia.

Medzinárodný festival Dni fotografie v Leviciach priniesol počas 18. ročníka svojho pôsobenia rozmanitý program, ktorý netradične prebiehal už od 22.mája až do konca júla 2025. Aj tento rok vedenie festivalu badateľne hľadalo nové spôsoby, ako fotografiu a umenie priblížiť k vnímanému divákovi, ktorého hľadá medzi deťmi, mladými, zanezanými amatérmi i profesionálmi v oblasti fotografie a umenia.

Programové zameranie festivalu otvára dvere širokej verejnosti, edukuje a pri tom požíva k hravosti s médiami fotografie. Súčasťou festivalu bola, ako obvykle, večerná projekcia filmu či cestovateľské premietanie spojené s prednáškou. Niekoľko kreatívnych workshopov prebehlo aj v priestoroch Školy umeleckého priemyslu L. Bielika v Leviciach. Tento rok bolo v rámci festivalu zorganizovaných 14 výstav a 13 sprievodných podujatí.

Festival každoročne spolupracuje s autormi zo Slovenska, Česka, Maďarska a Poľska. Aj tento rok podujatie odprezentovalo dielo osobností fotografie z týchto krajín. Niektoré výstavy prezentujú staršie diela autorov, iné sú viac aktuálne, svieže, zamerané na čerstvé plody doby. Je očividné, že vystavovaní autori sú svedomito a citlivo vyberaní. Zvukné mená nezatieňujú menej nápadných mladých autorov, ukazujú nám len rôzne podoby a formy fotografie a myslím, že práve o to organizátorom festivalu dramaturgicky ide – vzájomne sa obohatiť. Na Dňoch fotografie v Leviciach ste tak mohli tento rok vidieť dielo autorov Jozefa Sedláka (SK), Vítězslava Krejčího (CZ), Francisky Legát (HU), Witolda Krassowského (PL) a ďalších. Festival dlhodobo spolupracuje aj s najväčšími fotoklubmi v regióne a v rámci podujatia vystavuje aj amatérsku fotografickú tvorbu s cieľom prepájať profesionálnu a neprofesionálnu fotografickú scénu.

Podujatie na komunikáciu s divákom čoraz viac využíva nielen galerijný priestor, ale aj priestor verejný či externý, a to v tom najširšom slova zmysle. Kedysi Dni (nielen) fotografie, dnes Dni fotografie (nielen) v Leviciach. Táto drobná a hravá zmena v tohtoročnom názve festivalu napovedá fakt, že výstavy v tomto ročníku expandovali aj do okolitých obcí a miest – fotografiou ožil Čajkov, Hontianske Trstany, Šahy a Želiezovce. V každom prostredí v inej špecifickej podobe. Tento koncept podporila veľmi milá verejná akcia s názvom Fotoautobus, ktorá prebehla deň po slávnostnom otvorení festivalu, v sobotu 21. júna. Trasa autobusu viedla po hlavných výstavných spotoch mimo Levíc, kde aj v tento deň prebiehali vernisáže výstav. „Byť svedkom toho, čo kvitne“ je spoluprácou slovenskej fotografky Leny Jakubčákovvej (SK) s francúzskym cestovateľom Jerémy Andrieuxom (FR). Otvorenie tejto výstavy, spojené s krátkym performance autorov, bolo pre mňa jedným z najsilnejších momentov celého festivalu. Pustovní pre umenie je zaujímavý novovzniknutý galerijný a rezidenčný priestor v Hontianskych Trstianoch. Prechádzka dlhou záhradou vedúcou až k stodole, ktorá je hlavným priestorom pre prezentáciu diel umelcov, bola pozvánkou do stíšenia sa a tichého vnímania. Zvlášť ne priemyselné stroje, staré stromy, prázdne okenné rámy ozdobené zarámovanými obrazovými fotografickými fragmentami a útržkami textov na bielych plachtách, lemujú cestu k cieľu. Obchádzajúc tieto skryté posolstvá dostávam sa ďaleko od všetkých a bližšie k sebe. Výstava bola rozpracovanosťou k pripravovanej knižnej publikácii, ale aj v tejto podobe mala divákovi čo ponúknuť. Ďalšou zastávkou autobusu bola obhliadka výstavy zorganizovanej pod záštitou občianskeho združenia Fotogrativita priamo vo vinohrade v Čaj-

kove. Prepojenie vystavených fotografií s miestom, kde pôvodne vznikali, bolo veľmi pekným zážitkom. Toto zastavenie bolo spojené s príjemným posedením a ochutnávkou vína, s cieľom vzájomne sa spoznať a vnímať spoločne umenie pri zdieľaných chvíľach.

Prostredie levickej synagógy, ktoré prirodzene pozýva k stíšeniu a zahĺbeniu sa, vytvorilo ideálne podmienky pre výstavu 55 zastavení významného slovenského fotografa Jozefa Sedláka. Výstava prebehla na vrchnom poschodí synagógy. Hneď v úvode sa divák mohol zoznámiť s významovým pozadím výstavy cez krásny sprievodný text kurátorky výstavy Petry Cepkovej. Autor vo výstave prepája dve línie prítomné v jeho fotografickej tvorbe. Na jednej strane prináša silné obrazové svedectvo v podobe sociálneho dokumentu o rómskej komunite a jej prežívaní viery Farby viery (2024/2025). Druhú líniu tvoria dva osobnejšie projekty Pod tvárou (2016) a Latencia (2011). Autor pretvára charakter čiernobielej analógovej fotografie do objektu, pozýva diváka k interakcii. Tematicky sa viaže na tému rodinného archívu, viery, pominuteľnosti a večnosti.

Veľkoformátové farebné fotografie súboru Farby viery ukazujú problémy rómskej komunity s úctou a nazerajú do hĺbky ich hodnôt. Kompozície fotografií nápadne pripomínajú diela renesančných majstrov a dodávajú generačnej chudobe dôstojnosť. Pri pohľade na fotografie uvažujem nad týmto: ak by sme sa mali niečo od tejto komunity ľudí naučiť, tak je to vychutnať si v š e t k o naplno. Cítim obdiv k nezlomnosti a dôstojnosti, ktorú si títo ľudia dokážu zachovať v podmienkach, ktoré by nejdneho z nás zlomili. V tom je práve posolstvo týchto snímok silné – Jozef Sedlák nám totiž cez svoje oči ukazuje týchto ľudí naozaj

plných farieb. Dáva sa na rómsku komunitu s obdivom a dôrazom na ľudské a duchovné hodnoty, ktoré presahujú údel človeka.

V druhej časti synagógy, v Židovskej škole, nás čakal výstavný súbor Ľudia pravde podobný (i) slovenského fotografa Ivana Kováča z rokov 1988 – 1999. Relatívne malý priestor nám ponúkol naozaj široký výber autorových fotografií. Bressonovský okamih nás zasiahne snáď na každej jednej vystavenej fotografii. Práca s predným a zadným plánom fotografie je autorovou výsadnou schopnosťou, vo finálnom obraze vznikajú úplne nové, nečakané súvislosti, významovo siahajúce ďaleko za obraz, na ktorý sa pozeráme. Na dobových čiernobielych fotografiách každodenného života sa usmejeme niekedy s nostalgiou, niekedy ironicky, niekedy čierne a niekedy len s povzdychom, aký je ten život a človek v ňom stále ten istý.

V priestoroch Tekovského múzea v Leviciach prebiehali dve zo šiestich hlavných výstav podujatia – výstava českého autora Vítězslava Krejčího (CZ) a maďarskej autorky Francisky Legát (HU). V exteriéri si divák mohol prezrieť koncom júna aj výstavu poľského autora Wittolda Krasowského.

Fotografický súbor mladej maďarskej autorky Francisky Legát ma oslovil svojou zvláštnou estetikou a svojším vizuálnym jazykom. Autorka všeobecne vo svojej tvorbe spája dokumentárny prístup s inscenovanou fotografiou. Toto paradoxné spojenie znamená, že sa dívame na obraz, ktorý vnímame ako dokumentárny, zatiaľ čo zdanlivé momentky sú často vykonštruovanou a precízne naplánovanou scénou, kde všetko má svoje presné miesto a význam. Hranica medzi realitou a fikciou sa stáva neviditeľnou. V tejto atmosfére sa nesie aj autorkin

vystavený súbor „Hellish Eden“ z rokov 2021 – 2022. Autorka sa pozerá naspäť do neďalekej minulosti svojej krajiny cez otázku: „Aké bolo Maďarsko, v ktorom vyrastali moji rodičia?“ Skúma, ako socialistická minulosť nepriamo ovplyvnila ju a jej generáciu. V týchto fotografiách pracuje autorka priamo so sebou a svojimi rodičmi ako aktérmi rekonštruovanej reality, ktorú sama nezažila. Schopnosť rekonštruovať skutočnú či fiktívnu skúsenosť vypovedá o autorkinnej veľkej dávke predstavivosti a citlivosti na detail. Sama vraví, že je dôležité hovoriť o svojej minulosti, aby sme pochopili svoju prítomnosť a vytvorili lepšiu budúcnosť. Pri fotografovaní používa typické dobové predmety, oblečenie, nábytok, nadväzuje na typickú dobovú architektúru, čo dodáva fotografiám vernú podobu. Fotografie sú ironické, nostalgické a magické, situácie sú len naznačené, nejasné. Pri väčšine fotografií využíva priame svietenie bleskom, čo vytvára špecifickú obrazovú atmosféru. Súbor má tri kapitoly, v každej autorka k téme pristúpila iným výtvarným spôsobom.

Ďalším autorom, ktorého široký prierez tvorby bol v rámci odprezentovaný v Dobóovskom kaštieli v Tekovskom múzeu v Leviciach, je zaujímavý český autor Vítězslav Krejčí (CZ). Pre jeho tvorbu je typický rozklad fotografického obrazu do podoby, keď fotografia zdanlivo prestáva byť fotografiou a stáva sa novým, často imaginatívnym obrazom. Značnú časť výstavy Odtlačky intuície tvoria fotografie urobené výtvarnou technikou strukáz, ktorá znamená kresbu, malbu a otláčanie pomocou fotochemických roztokov, teda vývojky alebo ustaľovača, na plochu svetlocitlivého papiera. Hoci technologicky pracuje autor s čiernobielym obrazom, fotografie sú často farebné. Priama malba, ale i samotné prebiehajúce chemické reakcie prirodzene

ovplyvňujú farebnosť fotografií. Unikátne chemogramy sú vzhľadom na svoj technologický pôvod fotografiami, hoci otláčok skutočnosti, ako fotografiu pôvodne chápeme, je v nich prítomný len prenesene. Tieto fotografie sú totiž výsledkom intuitívnej práce s fotografickým papierom a priamym zásahom do neho. Ďalším autorským prístupom k rozkladaniu fotografického obrazu je metóda vzniku izogramu, pri ktorej sa rozkladá a deštruuje filmová vrstva na filme. Vznikajú tak rôzne zaujímavé štruktúry, ktoré autor ďalej rozvíja pomocou digitálnej postprodukcie. V jednej časti výstavy autor v podobnom duchu pracuje aj s digitálnou fotografiou a necháva tak diváka v pasci hádaniek o pôvode jeho fotografií. Vítězslav Krejčí témou deštrukcie komunikuje aj súčasný stav spoločnosti a deštrukciu v súčasnom svete, ktorú však vníma ako šancu na vznik niečoho nového – a vari aj krásneho. Na záver by som rada spomenula výstavu Stopy fotografie v Leviciach v Galérii Regionálneho osvetového centra v Leviciach. Na prvý pohľad možno nená-

padná výstava priniesla nielen významný výskum z obdobia rozmachu fotografie v konkrétnom regióne Slovenska, ale aj samotné svedectvo charakteru života danej doby. Prostredníctvom dobových fotografií miestnych fotografov výstava mapuje technický vývoj fotografických postupov a rovnako aj premenu estetického cítenia a pohľadu na svet v Leviciach.

V súvislosti s výstavou sa uskutočnila aj prednáška Marty Švolíkovej na tému „Levicí fotografie a fotoateliéry do roku 1950“. Ozvláštnením tejto výstavy bola aj „živá“ camera obscura vytvorená v zadnej časti galérie, kde divák mohol na vlastnej koži zažiť malý fyzikálny zázrak, vďaka ktorému sa fotografia pred mno-

hými rokmi mohla zrodiť. Chce naozaj veľké úsilie, odhodlanie a snahu udržať nažive podujatia, ktoré sú nielen profesionálne, ale aj otvorené, vzdelávacie, priateľské, spájajúce, pozývajúce a ľudské. Vďaka organizátorom a spoluorganizátorom festivalu Dni fotografie v Leviciach – Regionálnemu osvetovému stredisku v Leviciach, o. z. Fotogravity, Fondu na podporu kultúry národnostných menšín Kultminor, Mestu Levici, nasadeniu jednotlivcov a tiež Fondu na podporu umenia festival aj tento rok prekonal všetky prekážky a pomaly, ale isto dospieva. Držíme mu palce, nech aj naďalej môže rásť a prinášať množstvo dobrého a chutného fotografického ovocia.

PRESAHY UMENIA

2025 MULTIMEDIÁLNY WORKSHOP

VZDELÁVAME UMENÍM

V dňoch 18. – 21. septembra 2025 sa v malebnom prostredí dolného Poiplia uskutočnil multimediálny workshop Presahy umenia. Jedenásť účastníkov – fotograf, výtvarníkov a priestorových tvorcov – sa stretlo v Penzióne Včielka v Ipeľskom Sokolci, kde počas niekoľkých dní pracovali v troch nezávislých tvorivých dielňach pod vedením skúsených lektorov.

Gábor Gyenes bol lektorom dielne KOMIX, zameranej na prácu s naratívnym vizuálnym žánrom komiksu – na jeho špecifiká, limity a možnosti kombinovania textu s obrazom. Účastníci prešli celým procesom tvorby od návrhu príbehu cez tvorbu storyboardu až po finálnu realizáciu.

Výsledné komiksy vznikali v rôznych formách – od klasickej kresby (ceruzka, tuš, fixky), cez fotografické sekvencie, až po digitálnu grafiku. Dielňa kládla dôraz na autorský prístup a rozvíjanie vizuálneho rozprávania. Nature art / Site specific dielňu mal na starosti lektor Richard Aradský. Pod jeho vedením sa táto priestorová dielňa sústredila na environmentálne prístupy v umení – Nature art a Site specific. V rámci tvorby účastníci využívali prírodné materiály priamo z okolia, pričom vznikali inštalácie a objekty v úzkom dialógu s krajinným prostredím. Nature art diela boli dočasné a plynulo splynuli s prostredím, zatiaľ čo Site specific práce reagovali na konkrétne miesto a jeho kontext.

K dispozícii boli rôzne náradia, ako píly, vŕtačky či ručné nástroje, ktoré umožnili realizovať aj náročnejšie konštrukcie.

Poctu predkom spoločne s účastníkmi vzdal lektor fotografickej dielne Gabriel Kosmály. Tretia dielňa prepájala fotografiu s intermediálnym výtvarným prístupom, pričom hlavnou témou bola pocta predkom. Účastníci vytvárali trojrozmerné artefakty na drevenom podklade, kde dominovala fotografia – často upravená technikou termotlačie na drevo – doplnená o kolážové prvky, kresbu alebo iné výtvarné médiá.

Cieľom bolo poukázať na multimediálnosť súčasného umenia a na rovnocennosť fotografie s inými výtvarnými formami. Výsledné artefakty mali mozaikový charakter a niesli silný osobný i vizuálny odkaz. Workshop Presahy umenia 2025 vytvoril tvorivý priestor pre experiment, výmenu skúseností a presahy medzi rôznymi umeleckými formami. Vznikli diela, ktoré reagujú na súčasnosť, osobnú pamäť aj krajinu, v ktorej vznikli.

Účastníci sa počas workshopu (podľa ich výpovedí) cítili príjemne – panovala priateľská, tvorivá a inšpiratívna atmosféra. Pracovali neúnavne a s veľkým nasadením, pričom v okolitej prírode nachádzali nielen potrebný materiál pre svoju tvorbu, ale aj pokoj a sústredenie. Fotografická dielňa bola obohatená o osobný rozmer – účastníci priniesli staré rodinné fotografie svojich predkov, ktoré s láskou upravovali, pretvárali a dopĺňali o nové vrstvy výpovede. Vznikali tak pôsobivé vizuály, v ktorých sa prelínala minulosť so súčasnosťou, osobná pamäť s umeleckou interpretáciou.

Organizovanie workshopov, akým Presahy umenia 2025 boli, má obrovský význam pre rozvoj amatérskych tvorcov aj širšej kultúrnej scény. Takéto podujatia, realizované v rámci projektu Vzdelávame umením, poskytujú bezpečný a podnetný priestor na tvorivý experiment, výmenu skúseností a objavovanie nových výtvarných prístupov.

Účastníci nielenže získavajú nové technické zručnosti a inšpiráciu, ale aj odvahu tvoriť slobodne a autenticky. Prepojenie s prírodou, históriou a osobnými príbehmi navyše prehĺbuje ich tvorbu o emocionálny a reflexív-

ny rozmer. Vzniká tak komunita ľudí, ktorých spája spoločný záujem o umenie – a práve tieto presahy sú dôkazom toho, že umelecké vzdelávanie mimo akademických inštitúcií má nezastupiteľné miesto.

DOM DOMOV KAŽDODENNOŠŤ

Objavili sme krásu každodennosti v projekte
Vzdelávame umením / Presahy umenia

| - ||

Fotografické súťaže poskytujú amatérskym aj začínajúcim fotografom výnimočný priestor na sebarealizáciu. Sú výzvou aj príležitosťou – umožňujú objaviť krásu všedných dní, podeliť sa o svoj pohľad na svet a získať cenné skúsenosti aj uznanie.

Jedna z fotografických súťaží priniesla ako odporúčanú tému „Dom, domov“ a tá otvorila dvere do sveta intimity, rodinných väzieb, atmosféry známych priestorov a malých, no výnimočných momentov. A prečo sa zapojiť? Zapojenie sa do fotografickej súťaže neznamena len súťažiť – je to príležitosť naučiť sa lepšie vidieť a vnímať okolie, rozvíjať svoj vlastný štýl a fotografický jazyk, získať spätnú väzbu od odbornej poroty či byť súčasťou

komunity kreatívnych ľudí. Témy ako „každodennosť“ či „domov“ nie sú len vizuálnymi motívami – sú výpoveďou.

Súčasťou príprav na súťaže boli dve odborné prednášky s premietaním a diskusiou, na ktoré sme oslovili fotografku Lenku Lindák Lukačovičová. Pod jej lektorským vedením sme uskutočnili dve prednášky:

29. 1. 2025: DOM, DOMOV, KAŽDODENNOŠŤ I

17. 2. 2025: DOM, DOMOV, KAŽDODENNOŠŤ II

Účastníkom lektorka poskytla cenné rady nielen k práci s témou, ale aj k vizuálnemu rozprávaniu prostredníctvom fotografie.

Počas premietania inšpiratívnych fotografií upozornila na diela slovenských aj svetových autorov, v ktorých možno nájsť bohaté spracovanie práve odporúčanej témy „domov“ a „každodennosť“. Ich tvorba poslúžila ako inšpiratívny základ na zamyslenie sa nad tým, ako možno cez obraz vyjadriť blízkosť, ticho, intimitu či rodinné väzby.

Lenka Lindák Lukačovičová – fotografka, lektorka a hlas súčasnej slovenskej fotografie, patrí medzi výrazné osobnosti mladej generácie slovenských fotografov. Je absolventkou a dnes aj pedagogičkou na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, kde pôsobí na Katedre fotografie a nových médií. Vo svojej tvorbe sa venuje témam každodennosti, identity a priestoru.

Pre nás je Lenka nielen uznávanou fotografkou a lektorkou, ale predovšetkým inšpiratívnou osobnosťou, ktorá vie motivovať, povzbudiť a nasmerovať. V roku 2024 sme mali možnosť predstaviť tvorbu Lenky na 17. ročníku medzinárodného festivalu Dni fotografie v Leviciach, kde sa predstavila ako jedna z kľúčových osobností súčasnej domácej scény.

Počas svojich prednášok, konzultácií a rozborových seminárov vytvára bezpečný a podnetný

priestor na tvorivé uvažovanie. Vie sa pozeráť na fotografie nielen očami odborníčky, ale aj s pochopením pre individuálny príbeh každého autora. Jej prístup je úprimný, podnetný a ľudský – bez zbytočného páťosu, no s hlbokým rešpektom k tomu, čo fotografia dokáže sprostredkovať. Vďaka nej si mnohí naši účastníci odnášajú z fotografických súťaží nielen ocenenia, ale najmä nové pohľady, sebavedomie a chuť pokračovať v tvorbe.

Fotografické súťaže dávajú hlas tým, ktorí vedia vidieť inak. Ukazujú, že aj v obyčajnosti môže byť skrytá výnimočnosť – ak ju dokážeme zachytiť. Úspechy našich autorov sú dôkazom, že aj mladí a začínajúci autori majú čo povedať a že fotografia je stále silným spôsobom osobného vyjadrenia.

”

**Fotografia
je umenie pozorovania.
Je o hľadaní niečoho zaujímavého
na bežnom mieste.**

Elliott Erwitt

VZDELÁVANIE A PREVENCIA

Mgr. Lucia Gažiová
metodička pre vzdelávanie
a prevenciu, ROS Levice
autorka článkov

V oblasti sociálnej prevencie sme v prvom polroku zrealizovali sériu prednášok, ktoré sa zamerali na rôzne témy týkajúce sa duševného zdravia detí. Hlavným cieľom aktivít bolo predovšetkým poskytnúť žiakom základných škôl potrebné informácie a nástroje na efektívne zvládanie určitých sociálno - patologických javov a zlepšovanie duševného zdravia.

ŠIKANA A KYBERŠIKANA Rozpoznať a Reagovať

V spolupráci s lektormi zo Slovenského národného strediska pre ľudské práva sme sa vybrali dňa 12. 2. 2025 za žiakmi ZŠ v Čake a dňa 14. 5. 2025 v Leviciach na ZŠ pri Podlužianke. Prednášky o šikane a kyberšikane sa stretli s veľkým záujmom. Diskutovali sme o rôznych formách šikany - od fyzickej a verbálnej až po psychickú a sociálnu. Mimoriadnu pozornosť sme venovali rastúcemu fenoménu kyberšikany, ktorá sa prejavuje v online prostredí sociálnych sietí, e-mailov či správ. Účastníkom sme vysvetlili, ako rozpoznať prejavy šikany u seba alebo u svojich blízkych, a zdôraznili dôležitosť včasnej reakcie a vyhľadania pomoci. Lektori poskytli praktické rady, ako sa treba chrániť v online priestore a kam sa obrátiť v prípade, že sa stanú obeťou alebo svedkom týchto nežiaducich javov.

EXTRÉMIZMUS: Pochopiť Riziká a Predchádzať Násiliu

Téma extrémizmu je v dnešnej dobe mimoriadne aktuálna a citlivá. Naším cieľom nebolo len informovať o rôznych prejavoch extrémizmu, ale predovšetkým vysvetliť mechanizmy, ktorými extrémistické skupiny manipulujú jednotlivcov a ší-

ria nenávisť. Lektor Slovenského národného strediska pre ľudské práva diskutoval so žiakmi dňa 12. 2. 2025 v ZŠ Farná o nebezpečenstvách radikalizácie a zdôraznil dôležitosť kritického myslenia a rešpektovania rôznorodosti.

DUŠEVNÉ ZDRAVIE: Dýčaj a relaxuj

Dôsledne sme sa venovali aj téme duševného zdravia u detí 1. stupňa základných škôl, a to v dňoch 21. 1. v ZŠ Plášťovce a 18. 2. v ZŠ Tlmače prostredníctvom programu Dýčaj a relaxuj, ktorý má naučiť deti ako stres spracúvať a aktívne sa starať o svoje duševné zdravie. Lektorka Denisa Ločaj v úvode objasnila deťom pojem stres a následne im predviedla za ich aktívnej účasti príklady jednoduchých dychových techník znižujúcich hladiny stresových hormónov v tele. V závere si deti vytvorili pamiatkový predmet, a tým zakončili prednášku s pocitom, že aj kreatívna práca a záujem o umenie im môže poskytnúť úľavu od záťažových období a situácií.

PREDNÁŠKY O PRÁVACH DIEŤAŤA A ĽUDSKÝCH PRÁVACH V ZŠ DEMANDICE

Regionálne osvetové stredisko v Leviciach pripravilo pre žiakov Základnej školy v Demandiciach dňa 25. 9. 2025 sériu zaujímavých a podnetných prednášok zameraných na tému ochrany práv dieťaťa a ľudských práv. Podujatie sa uskutočnilo v spolupráci s odborným lektorom Michalom Horváthom zo Slovenského národného strediska pre ľudské práva (SNSLP).

Prednášky boli prispôsobené veku žiakov a zrozumiteľným spôsobom im priblížili význam ľudských práv v každodennom živote. Lektor Michal Horváth vysvetlil, aké základné práva majú deti, na koho sa môžu obrátiť v prípade ich porušovania a prečo je dôležité poznať svoje práva aj povinnosti. Pomocou príkladov z praxe a interaktívnych aktivít povzbudil žiakov k diskusii a premýšľaniu o tom, ako môžu prispieť k vytváraniu bezpečného, tolerantného a rešpektujúceho prostredia.

Téma ľudských práv je dnes mimoriadne aktuálna a dôležitá. Aj preto bolo pre školu veľkým prínosom, že sa žiaci mohli stretnúť s odborníkom, ktorý im problematiku priblížil profesionálne, no zároveň pútavo a prakticky.

Regionálne osvetové stredisko v Leviciach plánuje v podobných aktivitách pokračovať aj v budúcnosti, aby tak podporilo vzdelávanie mladých ľudí v oblasti, ktorá sa dotýka každého z nás.

NEDISKRIMINÁCIA EXTRÉMIZMUS OCHRANA DETÍ

ZŠ TLMAČE | DISKUSIA

Dňa 19. novembra, keď si pripomíname Svetový deň prevencie týrania a zneužívania detí, sme v Základnej škole Tlmače uskutočnili dve tematické prednášky venované ochrane detí, tolerancii a prevencii spoločensky nebezpečných javov. Podujatie vzniklo v spolupráci so Slovenským národným strediskom pre ľudské práva (SNSLP).

Pre žiakov 8. ročníka bola pripravená prednáška na tému Nebezpečenstvá extrémizmu a rasizmu, ktorá oboznámila žiakov, ako extrémistické myšlienky vznikajú, ako sa šíria a aké riziká predstavujú pre spoločnosť aj jednotlivcov. Žiaci sa učili rozpoznávať manipuláciu, nenávistné prejavy a škodlivé stereotypy. Žiaci 5. ročníka sa zasa zúčastnili interaktívnej prednášky s názvom Nediskriminácia, v ktorej sa dozvedeli, čo znamená rovnaké zaobchádzanie, prečo je rešpekt k druhým ľuďom dôležitý a ako môžu sami prispieť k bezpečnému a priateľskému školskému prostrediu.

Obe prednášky viedol vynikajúci lektor Michal Horváth z SNSLP, ktorý svoj interaktívny prístup prispôbil veku žiakov a viedol ich k diskusii i vlastným úvahám.

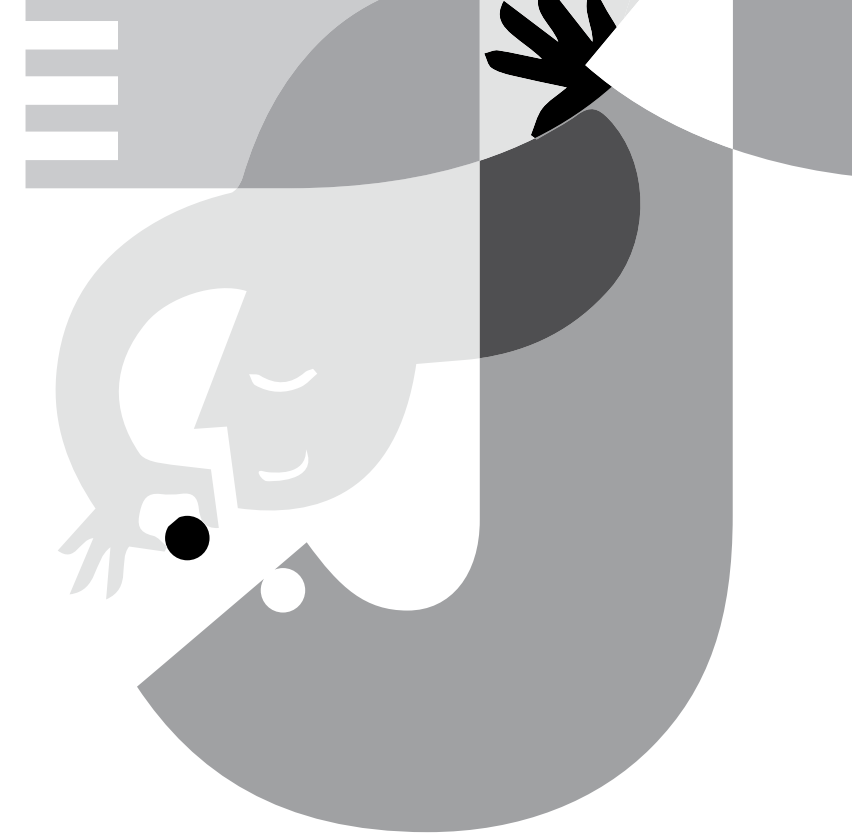
Podujatie bolo jednou z aktivít, ktorými podporujeme otvorenú komunikáciu a budujeme povedomie o dôležitosti ochrany detí, prevencii násillia a tvorbe tolerantného školského prostredia.

DIVADLO
HOVORENÉ
SLOVO A HUDBA

Mgr. Lucia Gažiová
metodička pre divadlo
a hovorené slovo, ROS Levice
autorka článkov

DETSKÝ JAVISKOVÝ SEN 2025

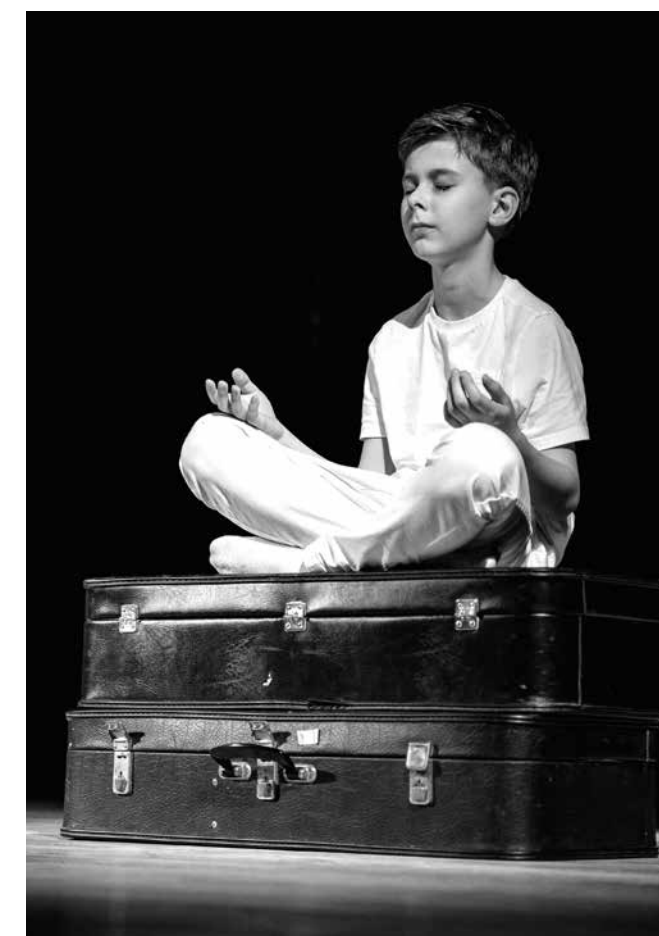
Detský javiskový sen je krajské kolo celoštátnej postupovej súťaže a prehliadky detskej dramatickej tvorivosti ZLATÁ PRIADKA 2025. Súťaž je určená deťom do 15 rokov a je vrcholným podujatím tohto druhu na Slovensku. Vyhlasovateľom súťaže je Národné osvetové centrum v Bratislave. Cieľom súťažnej prehliadky je rozvíjať detské divadlo v kraji a zároveň poskytnúť priestor deťom na prezentovanie výsledkov dobrovoľnej záujmovej tvorby v oblasti detskej dramatickej tvorivosti a vytvárať priestor na vzájomnú inšpiráciu.

Krajské kolo 52. ročníka súťaže a prehliadky zorganizovalo ROS Levice dňa 24. 4. 2025 v Divadelnej sále domu kultúry v Želiezovciach. Počas krajskej prehliadky sme videli štyri súbory, ktoré postúpili z regionálnych kôl s nasledovnými inscenáciami: Literárno-dramatický krúžok pri ZŠ Mostná, N. Zámky: Ako bolo v škole? ;Divadelný súbor Bubbles, ZUŠ J. Rosinského, Nitra: Mávnutie čiernymi krídlami; DDS Drim, ZUŠ J. Rosinského, Nitra: Agnes a Zakázaná hora; IbaHra; ZUŠ Zlaté Moravce: Stratená duša

Nitriansky kraj dlhodobo potvrdzuje svoje kvality v oblasti neprofesionálneho divadla, a to najmä zásluhou ZUŠ Jozefa Rosinského v Nitre. Pozitívnu správou však je účasť dvoch začínajúcich pedagogičiek – D. Čerhákovej zo ZŠ na Mostnej ul. v Nových Zámkoch a A. Gíbalovej zo ZUŠ Zlaté Moravce.

V súťažných inscenáciách bolo v rôznych pomeroch cítiť režisérsky vplyv pedagogičky a detskú dramatickú tvorivosť. Polemizovali sme o tom, či

deti dokázali poňať náročnú tému „niečoho medzi životom a smrťou“, ktorú zobrazovali, vychádzajúc z knihy Olgy Tokarczuk Stratená duša. Novozámocké Ako bolo v škole? je autentickou výpoveďou detí a ich pohľadu na dospelých.

Inscenácie dvoch súborov z nitrianskej ZUŠ J. Rosinského mali vysoké kvality. Inscenácia Agnes a zakázaná hora v réžii Marice Šiškovej mala ucelený tvar vychádzajúci z knižnej predlohy Veroniky Hurdovej. Predstavenie trvalo takmer hodinu, režisérsky aj herecký výkon detí bol nadštandardný. Veľmi náročnú predlohu si zvolili staršie deti pod vedením Kristíny Šimkovej. V inscenácii Mávnutie čiernymi krídlami vychádzali z knihy Stefanie Hofler. Vznikol úprimný, dojemný a nepatetický tvar o smrti blízkeho človeka – o náhlej smrti matky, s ktorou sa vyrovnáva sedemročný chlapec a musí byť oporou aj pre mladšieho brata. Hovorí o tých „bežných“ veciach, ktoré sa udejú krátko po smrti – od kondolencií, ktoré chtiac-nechtiac pôsobia zbytočne a gýčovo, až po skúsenosť, že ľudia nevedia, ako reagovať a niekedy sa tvária, že pozostalých ani nevidia. Situáciu nezvládne napríklad ani učiteľka v škole. Dielo malo vysoké kvality aj myšlienkový dosah. (Dzadíková)

Rozborové semináre prebiehajúce stretnutím odbornej poroty a vedúcich súborov sú už tradične neoddeliteľnou súčasťou podujatia. Porota, ktorá inscenácie počas celého dňa dôsledne sledovala, ich počas seminárov

hodnotila a zároveň ponúkala cenné rady na zlepšenie jednotlivých prvkov či scén. Vďaka odborným zásahom súbory môžu vo vyšších kolách alebo nasledujúcich ročníkoch súťažnej prehliadky dosiahnuť kvalitnejšiu úroveň a získavajú priestor pre umelecký rast. Tento ročník krajského kola hodnotila opäť skvelá porota v zložení:

Veronika Kořínková - bábkoherečka, pedagogička, lektorka dramatickej výchovy, spoluzakladateľka Divadla oProti a dramacentra EDUdrama.

Ján Marcinek - člen umeleckého súboru DJGT vo Zvolene od roku 2013. Pôsobí ako herec, asistent réžie a príležitostný hudobný korepetitor.

Odborná porota rozhodla nasledovne:

1. miesto: **DDS Bubbles**
Mávnutie čiernymi krídlami
2. miesto s návrhom na postup: **DDS Drim**
Agnes a zakázaná hora
3. miesto: **IbaHra, ZUŠ Z. Moravce, Stratená duša**
3. miesto: **Lit.-dram. krúžok pri ZŠ Mostná, N. Zámky**
Ako bolo v škole?

Rozhodnutie bolo jednoznačné. Inscenácia Mávnutie čiernymi krídlami bola suverénne na prvom mieste. Spája v sebe náročnú tému aj dramatickú tvorivosť detí, ktoré v tejto kategórii už budú končiť a prechádzajú do „fedimovskej“. Preukázali efektívnu prácu s jednou základnou rekvizitou (školskou lavicou), ale využili aj bábkarské princípy, keď javiskovú postavu vytvorili

ako bábkou z káblikov slúchadiel, ktoré sú súčasťou diania v činohernej časti. Využili aj tieňohru. Druhé miesto porota udelila inscenácii Agnes a zakázaná hora. Dve inscenácie na treťom mieste mali isté kvality a bolo by demotivujúce rozdeliť ich na „lepšiu“ a „horšiu“ a jediný súbor prehliadky nechať bez ocenenia. Preto bolo logickým riešením udeliť dve tretie miesta. Toto umiestnenie je však zaslužené, nielen „pro forma“. (Dzadíková)

Prestávky medzi jednotlivými inscenáciami potrebné na prípravu javisku boli plnohodnotne využité. Každý divadelný súbor totiž čakal na mieru pripravený divadelno-edukačný workshop,

ktorý viedla lektorka Alžbeta Kovaničová z edukačného dramatického centra v Bratislave – EDUdrama. Prvé dva súbory postúpili na 52. ročník celoštátnej

postupovej súťaže a prehliadky detskej dramatickej tvorivosti Zlatá priadka, ktorý sa uskutočnil 28. až 31. mája 2025 v Šali. Zúčastnilo sa ho 16 divadelných súborov z celého Slovenska. Napriek bohatému zastúpeniu sa „naším“ dvom súborom darilo vynikajúco, a teda potvrdili svoje kvality, vďaka ktorým obsadili aj na krajskom kole prvé miesta. DDS Drim, ZUŠ J. Rosinského Nitra za inscenáciu Agnes a zakázaná hora sa umiestnil v Zlatom pásme a DDS Bubbles, ZUŠ J. Rosinského Nitra za inscenáciu Mávnutie čiernymi krídlami sa prebojoval do Strieborného pásma.

Lucia Gažiová
metodička pre divadlo,
hovorené slovo, vzdelávanie a prevenciu

POCTA RODU SAJKOVCOV

Na cestách s umením

Impulzom k vzniku publikácie a výstavy „Na cestách s umením – pocta rodu Sajkovcov“ sa stalo 100. výročie narodenia Tibora Sajku, levického rodáka a významného slovenského bábkara. V roku 2016 bolo bábkarstvo na Slovensku a v Čechách zapísané na Reprezentatívny zoznam nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO. Tibor Sajka spolu s bratom Oskarom patrili medzi významných ľudových bábkarov na Slovensku. Rodina počas svojho kočovného života prinášala umenie a zábavu v rôznych formách - cirkus, putovanie s kinematografom,

kúzelnícke predstavenia, či obohatenie jarmokov so zábavným lunaparkom. Rodina Sajkovcov sa tak stala neodmysliteľnou súčasťou spoločenského a kultúrneho života na Slovensku.

PRÍPRAVA VÝSTAVY A PUBLIKÁCIE

Prvé prípravy výstavy a publikácie sa začali už v roku 2024, keď sme sa po prvý krát skontaktovali s Františkom Sajkom. Navštívili sme jeho dom v Leviciach a nahrali niekoľkohodinové rozhovory o histórii ich rodiny. Poskytol nám fotografie a dôležité úrad-

né listiny. Najvýznamnejšia bola z roku 1930, ktorá odkazovala na Jozefa Sajku, narodeného v roku 1861 a jeho zaznamenanie hrdinského činu, dolapenia obávaného zločincina, za ktorý získal 1000 zlatých. Následne prebiehali ďalšie návštevy ostatných rodinných príslušníkov. Navštívili sme Oskara Sajku a jeho manželku Milicu Sajkovú, s ktorými sme tiež nahrali audiozáznamy rodinných príbehov.

Za Annou Sajkovou sme prišli na hody v Hornej Seči a Veľkých Ludanoch, kde nás privítala v maringotke, hneď veľa reťazového kolotoča. Taktiež sme komunikovali aj s Robertom Sajkom z Komárna, ktorý nám poskytol okrem ďalších informácií a fotografií aj profesionálne vypracovaný rodokmeň rodiny a tým aj oficiálne potvrdenie skutočnosti, že Jozef Sajka bol synom Adolfa Majthényiho. Každý člen rodiny rozprával príbehy o neuveriteľnom putovaní v maringotkách

s umením, ktoré prinášali do dedín a miest. Cirkus, kúzelníctvo, kino, bábkoherectvo... Všetky tieto skutočnosti sme postupne zozbierali a odkrývali tak ohromujúci príbeh rodiny z nášho Levického regiónu, ktorý bol pre mnohých ľudí ukrytý pod kolotočiarskou nálepkou.

VÝSTAVA V LEVICIACH

Originálna výstava „Na cestách s umením – pocta rodu Sajkovcov“ bola sprístupnená v galérii Regionálneho osvetového strediska v Leviciach v termíne od 6. novembra do 12. decembra 2025. Súčasťou expozície boli

série rodinných fotografií a dôležitých listín z rodinného archívu Sajkovcov a historických fotografií z archívu Slovenského národného múzea - Múzea bábkarských kultúr a hračiek na Hrade Modrý Kameň, ktorý nám zapožičal po dobu trvania

výstavy aj osem bábok Sajkovcov z depozitu a stálej expozície. Fotografie sprevádzal text, ktorý návštevníkom ponúkal historický prierez a genealógiu rodu od prvého zakladateľa s prepojením na grófsky rod, cez

väzby s ďalšou významnou bábkarskou rodinou, až po súčasné generácie. Na výstave sa taktiež nachádzal rodokmeň, v ktorom sme sa sústredili na najvýznamnejších členov v oblasti umenia, aby si návštevník mohol jednoduchšie prepojiť línie rodiny s fotografiami a faktami, ktoré videl na výstave.

Za jeden z najcennejších dokumentov, ktoré bolo možné vidieť na výstave v origináli, bola listina venovaná rodine Sajkovcov o zápise Slovenského a Českého bábkarstva do prestížneho reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva z dňa 1. decembra 2016. Bonusom výstavy boli štyri dokumentárne videá. Dve boli natočené a zostrihané z rozhovoru Anny Sajkovej a jej spomienok na manžela Tibora Sajku a spomienok na prevádzkovanie strelnice. Druhý typ videí tvorili dve reportážne videá, zachytávajúce hody v Tekovských Lužanoch so Sajkovcami z roku 1993 a 2020, ktoré nám zapožičali z Profifilmu.

Výstava sa otvorila slávnostnou vernisážou dňa 5. 11. 2025 o 17:00 v galérii ROS v Levice, ktorej sa zúčastnili aj členovia Sajkovskej rodiny: Anna Sajková, ktorá tento rok zároveň oslávila 90 rokov, najstarší žijúci potomok mužskej línie, Levičan František Sajka spolu s bratom Oskarom, ktorí s nami taktiež aktívne spolupracovali na príprave publikácie a materiálov na výstavu. Súčasťou vernisáže bolo odovzdávanie ďakovných listov rodine za ich kultúrny prínos, 100. výročie narodenia Tibora Sajku a zachovávanie rodinnej histórie pre ďalšie generácie. Programom bolo živé privítanie hostí a príhovor Sajkovcom prostredníctvom divadelného vystúpenia bábkarky z divadla Dúha, ktorá je cez divadelný svet a minulé generácie taktiež prepojená a ovplyvnená rodinou Sajkovcov.

Výstavu považujeme za veľmi obľúbenú na základe nevšednosti a ohlasov samotných návštevníkov.

Okrem našej propagácie na sociálnych sieťach (facebook.com/RosLevice, instagram.com/roslevice/) sa taktiež uverejnila reportáž o výstave v Levicekej televízii, v televízii Markíza, ponúkli sme taktiež rozhovor v rádiu Regina, čím sa o výstave, netradičnom živote rodiny Sajkovcov a ich prínose umeleckých zážitkov nie len nášmu regiónu dozvedela široká verejnosť.

PUBLIKÁCIA

Publikácia vznikala spoločne so zbieraním materiálu k výstave na základe výskumu pozostávajúceho z dlhých rozhovorov s potomkami rodu, štúdiu rodokmeňov a dostupných historických prameňov. Postupne sme sa dozvedali zaujímavé skutočnosti, o ktoré sme sa chceli podeliť s čitateľom a predovšetkým priblížiť aj Levičanom umelecký prínos Sajkovcov nielen v našom regióne.

Vzniknutá publikácia prináša svedectvá, intímne výpovede i faktografické údaje, ktoré tvoria vzácny fragment pamätí o netradičnom živote a odkaze mnohých generácií tejto kočovnej rodiny.

Doplnená je mnohými dobovými fotografiami, ktoré nám priamo ukážu ich umelecký svet, ale aj vzácnymi dobovými listinami, ktoré si rodina uchováva a predáva z pokolenia na pokolenie.

Po prehliadke nasledovala tvorivá dielňa, v ktorej si deti vyrábali jednoduché papierové divadelné bábk. Mohli si vybrať postavičku, ktorú si chceli vyrobiť. Koník, mačička, lev, alebo možno viac postavičky pripomínajúce zimné obdobie, ako bol napríklad snehuliak či strašidlo, ktoré sme vtipne nazvali chrípkový bacil. Bábk si vyfarbili, vyzdobili, vystrihovali a napokon ich špeciálne poskladali tak, aby vznikla báбка, ktorá otvárala ústa.

téma zaujala tak široké publikum od tých najmenších až po generácie, ktoré si spomínajú na dnes už zosnulých členov rodiny. Mnohí z návštevníkov pripisujú svoje detstvo priamo kolotočiarom, ktorí zavítali do Levíc či okolitých dedín v dobe hodov a prinášali so sebou atrakcie, zážitky a nekonečné úsmevy.

autorky textu:
Nikola Liptáková
Lucia Gažiová

WORKSHOPY

Počas prvého decembrového týždňa sa v našich kreatívnych dielňach uskutočnilo päť výtvarných a remeselných dielní kde sme Vzdelávali umením a vyrábali divadelnú bábk. Program sa začínal komentovanou prehliadkou, počas ktorej deti spoznávali príbeh členov rodiny Sajkovcov. Cez výstavu sme ich sprevádzali hrovou formou, aby sme v nich prejavili záujem. Pre väčšie detičky bol pripravený aj kvíz s otázkami o rodine Sajkovcov.

Workshopov sa zúčastnili žiaci zo základných aj materských škôl, takže výklady a tvorivé aktivity boli prispôsobené rôznym vekovým skupinám. Celý týždeň (1. - 5. 12. 2025) sa niesol v tvorivej, priateľskej a hravej atmosfére, ktorá podporovala detskú predstavivosť aj záujem o umenie a netradičný spôsob života rodiny Sajkovcov. Podpora projektu: Realizáciu výstavy a vydanie publikácie v rámci projektu „Vzdelávame umením“ z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia, Mesto Levice a Nitriansky samosprávny kraj. Sme nesmierne radi, že táto

OKRESNÉ KOLO HVIEZDOSLAVOV KUBÍN

I. II. a III. kategória

Postupová súťaž a prehliadka umeleckého prednesu poézie a prózy, tvorby recitačných kolektívov a divadiel poézie detí, mládeže a dospelých Hviezdoslavov Kubín je najstaršou a najprestížnejšou súťažou a zároveň vrcholným podujatím tohto druhu na Slovensku. Súťaž je určená deťom, mládeži a dospelým. Koná sa každý rok a nie je tematicky zameraná ani vymedzená.

Okresné kolo Hviezdoslavovho Kubína pre I. II. a III. kategóriu sa konalo dňa 2. 4. 2025 v Tekovskom múzeu v Leviciach. Prostredie Tekovského múzea v Leviciach už tradične poskytuje svojou atmosférou, pekným interiérom aj dobrou akustikou výborné podmienky na prednes. Súťažilo sa vo všetkých troch kategóriách, ktoré mali pestré zastúpenie nadaných recitátorov z celého nášho okresu. Súťaž prebiehala plynulo po jednotlivých kategóriách. Najprv prednášali súťažiaci v poézii, následne v próze a po krátkej pauze prebehol odborný rozborový seminár.

„V porovnaní s minulým ročníkom bola dramaturgia oveľa kvalitnejšia, pestrejšia, rovnomerne boli zastúpení slovenskí aj zahraniční autori. Takmer všetky deti vystupovali veľmi sebaisto, predná-

šali svoje texty s chuťou a adresne komunikovali s publikom. Väčšina recitátorov vychádzala pri prednese z dôslednej interpretácie literárnej predlohy a vedela, aké myšlienky chce svojou výpoveďou tlmočiť publiku. Rozdiel medzi nimi sa prejavil pri výrazovom spracovaní textu.“ (Eliška Sadíleková)

Odborný rozborový seminár ako najdôležitejšia súčasť každého stupňa súťaže bol adresný, dôsledný a opieral sa o kritériá hodnotenia uvedené v propozíciách. Realizoval sa stretnutím odbornej poroty a účastníkov, na ktorom porota urobila dôkladnú analýzu jednotlivých súťažných vystúpení. Súťažiacich hodnotila porota v zložení: Eliška Sadíleková, Judita Sadíleková a Marek Lupták.

O tom, akých kvalitných recitátorov máme, svedčí aj fakt a zároveň obrovské prekvapenie v podobe súťažiacieho druhej kategórie Johnyho Stojku, ktorý ako víťaz v prednese prózy postúpil do krajského kola v Nových Zámkov. V krajskom kole takisto zabodoval, a tak sa dostal do celoštátneho kola, v ktorom sa umiestnil v zlatom pásme. A ako jeho prednes charakterizovala predsedníčka poroty v okresnom kole Eliška Sadíleková?

„Predstavil sa ako suverénny recitátor, ktorému veľmi „sadol“ text I. Popoviča Leto plné zázrakov. Johny je rozprávač, ktorý sa stotožnil s hlavným hrdinom príbehu a veľmi autenticky vykresľoval jeho zážitky súvisiace s láskou k dievčaťu. Napriek tomu, že text je pomerne jednoduchá humoreska, recitátorova schopnosť vtiahnuť poslucháčov do príbehu, plastické videnie humorných situácií a vykreslenie pocitov chlapca, mali veľké čaro.“

CELKOVÉ VÝSLEDKY SÚŤAŽE:

I. KATEGÓRIA poézia

1. miesto Mariana Minichová
2. miesto Sofia Gavronská
3. miesto Bianka Adamová

próza

1. miesto Vratislav Mládek
2. miesto Sandra Fedorsová
3. miesto Adam Palkovič

II. KATEGÓRIA poézia

1. miesto Yelyzavet Kulyk
2. miesto Lilien Hegedúsová
3. miesto Jakub Árendáš

próza

1. miesto Johny Stojka
2. miesto Emma Huszárová
3. miesto Jana Mládková

III. KATEGÓRIA poézia

1. miesto Paulína Šafranková
2. miesto Linda Patiová
3. miesto Frederik Fülöp

próza

1. miesto Zuzana Mrázová
2. miesto Janka Kóšová
3. miesto Roberta Jančová

Okresné kolo Hviezdoslavovho Kubína pre IV. kategóriu

Okresné kolo súťaže určené starším recitátorom (stredoškólakom) sa konalo dňa 20.3.2025 v priestoroch Tekovského múzea v Leviciach. Súťažiacich hodnotila odborná porota v zložení: Kristína Šimková (predsedníčka poroty), Veronika Mészárosová, Nikola Jankovychová.

„Štvrtú kategóriu poézie hodnotím veľmi pozitívne z dramaturgického hľadiska, ale aj interpretačného. Recitátori si vybrali umelecky hodnotných autorov a autorky. Hodnotiaca porota mala možnosť počuť Miroslava Válku, Wisławu Szymborskú, Pavla Orságha Hviezdoslava.

Úroveň interpretátorských aj recitátorských zručností jednotlivých recitátorov bola naozaj vysoká. Recitátori disponovali kvalitnou

prípravou prednesu umeleckého textu. Dramaturgická výstavba jednotlivých textov sa vyznačovala rozmanitosťou a farebnosťou. Umelecké výkony nepôsobili jednotvárne, monotónne a už od prvého okamihu jednotlivých poetických ukážok sme si všimli, že text prešiel hĺbkovou analýzou a následne aj prípravou a skúšobným procesom jednotlivých umeleckých vystúpení. Vzhľadom na okresné kolo a počet recitátoriek aj prózu hod-

notím veľmi pozitívne. Ukážky umeleckých prednesov boli vybrané z kníh od Vandy Rozenbergerovej, Petra Krištúfka a Františka Švantnera.“ (Kristína Šimková)

Odborný rozborový seminár prebehol formou dialógov medzi odbornou porotou a súťažiacimi po odznení všetkých súťažiacich. Nakoniec porota rozhodla o nasledovných výsledkoch:

Próza

1. miesto: Viktória Jančová
2. miesto s návrhom na postup: Lucia Gulášová
3. miesto: Zoran Hutton
3. miesto: Sára Lu Jánošková

Poézia

1. miesto: Nela Blažeková
3. miesto: Gabriela Hoppanová
3. miesto: Diana Martinovská

AKO VYHRAL

JOHNY STOJKA

HVIEZDOSLAVOV KUBÍN

V základnej škole vo Veľkých Ludinciach sa ukrýva malý zázrak. Johnny Stojka, žiak 5. ročníka, napriek neľahkému osudu a sociálne znevýhodnenému prostrediu, z ktorého pochádza, dokázal priam nemožné. V recitačnej súťaži Hviezdoslavov Kubín sa prebojoval až do celoštátneho kola, kde získal umiestnenie v zlatom pásme a špeciálnu Cenu za chlapčenskú a generačnú výpoveď temperamentného rozprávača.

Johnnyho talent objavila pedagogička Erika Pozbaiová, ktorá ho neustále vedie a pomáha s prípravou na súťaže i samotné vystúpenia. Johnnymu sa tým viac otvárajú šance na úspech, pričom 50% úspechu tvorí nepochybne jeho talent a tých zvyšných 50% je zásluha pani Pozbaiovej. Tá si Johnnyho zobrala pod svoje krídla a pomáha mu vo všetkých smeroch. Za ich úspechom však stojí aj podpora zo strany školy, riaditeľky, starostky obce a v neposlednom rade pravidelné popoludňajšie nácviky i spoločný výber textov s pedagógom.

„Johnny k nám nastúpil do školy ako plachý chlapec, postupne som v ňom však objavila smelosť, dravosť a talent pracovať s hovoreným slovom. Najskôr začal recitovať v rámci nášho hudobno-dramatického krúžku a vystupovať na rôznych spoločenských podujatiach v obci. Tam sa začal prejavovať aj ako herec (účinkovanie v Rozprávke o repe, Červenej čiapočke). Už vtedy zožal veľký potlesk,“ vraví s nadšením pani Pozbaiová.

Johnny sa po vystúpeniach začal zlepšovať v jazykovom prejave, a tak ho začala pripravovať aj na recitačné súťaže Hviezdoslavov Kubín a Šaliensky Maťko. V súťaži Šaliensky Maťko získal v obvodnom kole 1. miesto a v okresnom 2. miesto.

V súťaži Hviezdoslavov Kubín sa prvý rok hneď prebojoval v obvodnom kole v Želiezovciach na 1. miesto a následne v okresnom kole na 2. miesto. Rovnako sa umiestnil i nasledujúci rok avšak na tretíkrát (súčasný rok 2025) to vyšlo tak, že Johnny vyhral i krajské kolo a napokon v celoštátnom pásme bol zaradený do najvyššieho zlatého pásma so špeciálnou cenou. V II. kategórii prózy recitoval úryvok z diela Leto plné zázrakov od Ivana Popoviča.

Johnny si svoj úspech uvedomuje a nielenže sa z neho veľmi teší, ale nadobúda vďaka nemu postupne aj vyššie sebavedomie.

„Aj keď už nie som jeho vyučujúcou pedagogičkou, stále s ním pracujem a pripravujem ho. Aj pre mňa je to veľký úspech, radosť i česť a dokiaľ budem môcť a vládvať, budem sa Johnymu venovať a pomáhať mu i naďalej,“ ukončila náš rozhovor pani Pozbaiová.

Johnnyho sme s veľkým potešením a hrdosťou na jeho skvelé výsledky pozvali vystupovať aj na galavečer s názvom Srdce - Duša - Radosť, ktorý organizovalo Regionálne osvetové stredisko v Leviciach dňa 23. 10. 2025 v divadelnej sále Hotela Lev.

JUŽNÉ SLOVENSKO

SPIEVA

V. ROČNÍK PODUJATIA

V divadelnej sále Mestského úradu v Šahách sa dňa 15. 11. 2025 uskutočnil už V. ročník podujatia Južné Slovensko spieva, ktoré nadväzuje na úspešnú tradíciu zborových koncertov spájajúcich spevácke súbory z južných regiónov. Organizátormi tohto ročníka boli Regionálne osvetové stredisko v Leviciach (ROS) a Maďarská spoločnosť priateľov hudby na Slovensku.

Ambíciou aktuálneho ročníka bolo predstaviť verejnosti hodnotné diela slovenských skladateľov, ktoré napriek svojej vysokej umeleckej kvalite zaznievajú len zriedka. Mnohí z týchto autorov vo svojej tvorbe čerpali inšpiráciu aj z maďarskej kultúry – spracovaním ľudových piesní či zhudobnením textov maďarských básnikov. Podujatie tak otvorilo priestor na dialóg medzi dvoma kultúrne blízkymi prostrediami a pripomenulo ich vzájomné umelecké obohatenie.

NA FESTIVALE SA PREDSTAVILO PÄŤ SPEVÄCKÝCH ZBOROV:

1. Miešaný spevácky zbor
Franza Schuberta zo Želiezoviec
2. Detský spevácky zbor
ZUŠ Balog nad Ipľom
3. Detský spevácky zbor
pri ZUŠ Franza Schuberta v Želiezovciach
4. Cantus Iuventus
z Komárna
5. Miešaný spevácky zbor
Concordia z Komárna

Súčasťou podujatia bol aj rozborový seminár vedený skúsenými lektormi, medzi nimi aj skladateľom Ľubošom Bernáthom. Ľuboš Bernáth je hudobný skladateľ a pedagóg pôsobiaci na Vysokej škole múzických umení a na Štátnom konzervatóriu v Bratislave.

Je tiež podpredsedom Spolku slovenských skladateľov a zároveň aktívnym členom Rady KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru. Podujatiu poskytol odborný pohľad na interpretáciu zborových diel, ale zároveň je autorom viacerých skladieb, ktoré na festivale zazneli.

Významným momentom podujatia bolo aj odovzdanie dakovných listov Regionálneho osvetového strediska dirigentom všetkých účinkujúcich zborov. Ocenenie bolo prejavom uznania za ich dlhoročnú prácu, umelecké vedenie súborov a prínos k rozvoju zborového spevu v regióne. Vrcholom večera sa stalo spoločné vystúpenie všetkých zborov, ktoré na záver koncertu spoločne zaspievali skladbu Ľuboša Bernátha. Spoločná interpretácia dodala podujatiu silný emocionálny záver a podčiarkla jeho hlavnú myšlienku – spájať ľudí prostredníctvom hudby.

Južné Slovensko spieva opäť potvrdilo, že zborový spev má v regióne pevnú tradíciu a zároveň prináša nové impulzy pre ďalší rozvoj. Festival sa stal významnou platformou prepájajúcou interpretov, skladateľov, dirigentov i odbornú verejnosť a priniesol návštevníkom hodnotný umelecký zážitok. Podujatie sa mohlo uskutočniť vďaka spolupráci s mestom Šahy a s finančnou podporou Fondu na podporu umenia.

DISKO ÉRA BONEY M

POPULÁRNA HUDBA
70. ROKOV 20. STOROČIA

Minuloročná hudobná výstava ABBA zaznamenala veľký záujem verejnosti, čo sa prejavilo dobrou návštevnosťou, preto sme sa rozhodli nadviazať na tému populárnych melódií aj tento rok. Počas leta sme usporiadali výstavu venovanú obľúbenej skupine Boney M. Skupina patrila v druhej polovici 70. rokov 20. storočia k najpopulárnejším v ére disko a predala viac ako 100 miliónov nahrávok po celom svete.

Výstavu s názvom Populárna hudba 70. rokov 20. storočia – Disko éra Boney M sme otvorili vernisážou dňa 11. júla 2025 v priestoroch Galérie ROS. Návštevníkov previedla hudobným životom skupiny prostredníctvom súkromnej zbierky levicekého rodáka Radoslava Tótha, ktorý svoju zbierku neustále rozširuje už takmer 30 rokov. Diváci mali možnosť vidieť LP platne, singlové platne, kazety, DVD a tiež artefakty s podobizňou skupiny.

Mnohé vystavované kúsky sú rarity, majú jedinečný dizajn či vydanie a aj v dnešnej dobe sa dajú ťažko zohnať. Na stenách galérie videli návštevníci zarámovanú kompletnú edíciu, teda všetky základné albumy, ktoré skupina vydala. Keďže albumy boli vystavené aj s popismi, mohli sa dozvedieť rôzne zaujímavosti o ich vzniku, kto na nich spolupracoval, aké zaujímavé situácie sa pri ich tvorbe stali a podobne. Mnohí účastníci výstavy si zaspomínali na svoju mladosť a naopak, mladé generácie mali možnosť vidieť reálne gramofónové platne, gramofón, ale i CD nosiče a magnetofónové pásky, ktoré sú už pomaly minulosťou.

Na budúci rok opäť chystáme výstavu s hudobnou tematikou. Tešíme sa na vás!

FESTIVAL

REGIONÁLNEHO DIVADLA

O tom, že aj neprofesionálne divadlo má zastúpenie v našom regióne, svedčia divadelné súbory, ktorým sme vytvorili priestor na prezentáciu prostredníctvom podujatia s názvom Festival regionálneho divadla. Festival vznikol zlúčením regionálneho kola celoštátnej postupovej súťaže a prehliadky neprofesionálneho divadla mladých FEDIM a detskej dramatickej tvorivosti Zlatá priadka.

Súťaž prebehla v sobotu 29. 3. 2025 v dvoch rôznych priestoroch, ktoré reflektovali potreby súťažiacich. V kinosále CK Junior pri MSKS Levice sa predstavilo Mestské divadlo mladých z Levíc, ktoré nevyhnutne potrebovalo tmu. Sála disponuje štandardným divadelným javiskom a vhodnými technickými podmienkami zvuku i svetla. Ďalšie dve detské divadlá sa odohrali v dôstojnej až majestátnej sále Hotela LEV. (Mikítková)

Celú súťaž hodnotila odborná porota v zložení: Katarína Hitzingerová, Jana Mikítková a Miklós Forgács.

V dopoludňajších hodinách sme mali možnosť sledovať súbor Mestské divadlo mladých pri Mestskom kultúrnom stredisku v Leviciach. S autorským predstavením inšpirovaným hrou od Svenji Violy Bungarten „Maria Magda“ s názvom STABAT MATER súťažili v kategórii neprofesionálneho divadla mladých FEDIM.

„Inscenácia Stabat Mater kladie pred seba veľké a ambiciózne ciele – vyrovnáť sa so stereotypizáciou ženskej identity, ženského tela, ženskej úlohy v spoločnosti. Zaoberá sa dedičstvom, ktoré zužuje, paralyzuje a pranieruje ženskú existenciu. Konfrontáciu s vlastným telom a s vlastnou túžbou divadelníci umiestnili do kontrastného prostredia dievčenskej cirkevnej školy a internátu, kde namiesto biologických východísk má dominovať prísna duchovná a spirituálna tradícia. Na motívy hry súčasnej nemeckej autorky súbor vytvoril predstavenie, ktoré sa paradoxne búri proti stereotypom použitím množstva klišé, citácii, alúzií a ilustratívnych a demonštratívnych prvkov.“

(Miklós Forgács)

S návrhom na postup odbornej poroty súbor postúpil do krajského kola a následne do celoštátneho kola (Nitra 13. - 15. 6.). V celoštátnom kole súbor zožal veľký úspech, o ktorom hovorí režisér a zároveň vedúci súboru, skúsený divadelník Petr Meszároš:

„Z celoslovenskej prehliadky Fedim v Nitre si odnášam silný a pozitívny zážitok. Ako režisér predstavenia Stabat mater som nesmierne hrdý na celý náš tím – získali sme ocenenia za hudobnú zložku, scénografiu aj herecký prejav a naše dielo sa umiestnilo v striebornom pásme. Organizácia podujatia bola veľmi dobrá aj napriek tomu, že sa konalo vo veľkom meste. Atmosféra bola inšpiratívna, plná tvorivosti a vzájomnej podpory medzi súbormi z celého Slovenska. Ďakujem všetkým, ktorí sa podieľali na tomto krásnom divadelnom dobrodružstve. Teším sa na ďalšie stretnutia na javisku!“

V popoludňajších hodinách pokračovala regionálna súťaž dvoma detskými súbormi a to z Domadíc a Demandíc. Tretí súbor (Dramatický krúžok pri Základnej škole Štefana Senčíka) musel pre chorobu účasť na poslednú chvíľu zrušiť. Obec Domadice má len čosi viac ako dve stovky obyvateľov, no tradíciu ochotníckeho divadla si udržiavajú už vyše 100 rokov. Popri ochotníckom súbore dospelých vznikol vďaka zanietenosti pani Eriky Píšiovej aj detský súbor, ktorý sa ako prvý predstavil na javisku s inscenáciou Dva a pol pátrača.

Divadelný krúžok s názvom Divadelné hviezdy združuje žiakov Základnej školy s materskou školou v Demandiciach, ktorí majú radi divadlo a chcú sa prostredníctvom neho vyjadriť. Fungujú iba druhý rok. „Súbor Divadelné hviezdy siahol po známej rozprávke Šípková Ruženka, ktorá spracúva večnú tému odvahy a prekonávania prekážok v mene lásky. Režisérka Martina Frenková uviedla, že zámerom dramaturgie bolo priblížiť deťom klasickú rozprávku, ktoré dnes čítajú málo alebo vôbec.“ (Jana Mikitková)

Úroveň dramaturgie, tvorivosti a osobitého prístupu tvorcov bola priemerná až začiatočná, preto sa porota rozhodla udeliť obom detským súborom diplom za účasť bez možnosti postupu do vyššieho kola. S oboma súbormi metodicky pracujeme a usilujeme sa podporiť ich vzťah k divadelnému umeniu, preto veríme, že ich uvidíme na javisku opäť v nasledujúcom ročníku prehliadky.

„Traja pátrači od Alfréda Hitchcocka sa stali literárnou predlohou pre detský divadelný súbor Domadice, ktorú autorka a režisérka Erika Píšiová adaptovala pre svoj súbor a nazvala ho „Dva a pol pátrača.“ Myslím si, že s literárnou adaptáciou by mohol byť pán Hitchcock spokojný. Pani Píšiová si vybrala len základnú situáciu, ktorú sa v rámci svojich možností a zručností snažila rozviesť do akčnosti v javiskovej interpretácii. Objavili sa v nej témy súrodeneckej rivality staršieho s mladším súrodencom, ale aj ich vzájomnosti, spolupatričnosti s inými ľuďmi, empatie a samozrejme objavovania nových dobrodružstiev. Inscenáciu podporuje dramatický oblúk textovej predlohy, ktorý rozvíja dobrodružný príbeh súrodencov.“

(Katarína Hitzingerová)

TVORIVÁ DRAMATIKA

V rámci projektu Vzdelávame umením, ktorý podporil Fond na podporu umenia, sme zrealizovali tri workshopy tvorivej dramatiky s deťmi divadelnými súbormi z nášho regiónu: Divadelné hviezdy (súbor z Demandíc), Detský divadelný súbor Domadice deti a Dramatický krúžok pri Základnej škole Štefana Senčika v Starom Tekove.

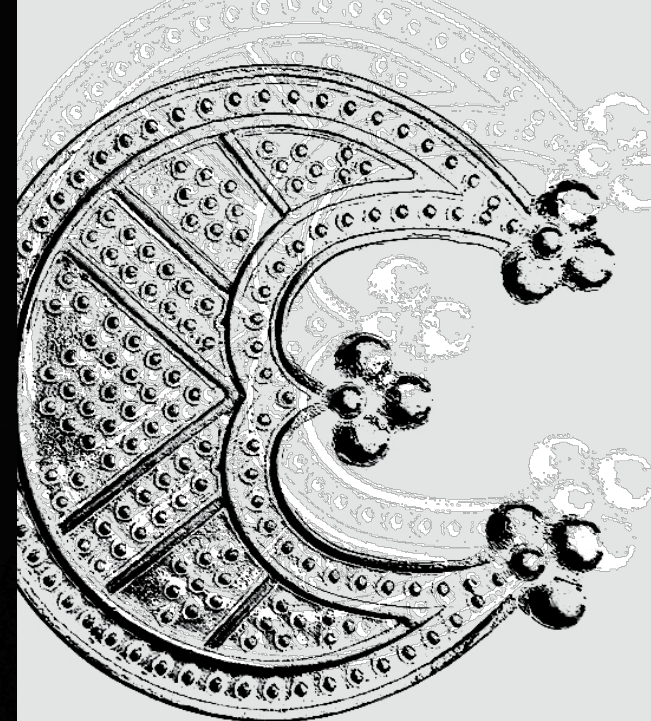
Cieľom tohto projektu je vzdelávať a podporiť existujúce detské divadelné súbory v regióne, vytvárať im priestor na ďalší rast a získanie nových inšpirácií. Zároveň sme sa chceli zamerať aj na vytvorenie „pôdy“ pre vznik nových detských divadelných súborov alebo podporiť záujem jednotlivcov o divadelné umenie.

V prípade súborov zo Starého Tekova a Domadíc sme kontinuálnym vzdelávaním v oblasti detskej tvorivej dramatiky nadväzovali na minuloročné workshopy. Workshop s názvom Práca s divadelnými zručnosťami „Pohyb, scéna, mizanscéna“ sme pripravili dňa 24. 1. 2025 pre súbor zo Starého Tekova a dňa 7. 2. 2025 v priestoroch ZŠ Santovka pre súbor z Domadíc. Tento rok sme sa venovali aj novovzniknutému súboru, ktorý združuje deti zo ZŠ v Demandiciach. Workshop s názvom „Tvorivou hrou k detskej inscenácii“ sme s deťmi absolvovali dňa 17. 1. 2025. Všetky workshopy viedla skúsená lektorka Marica Šišková, s ktorou máme niekoľko rokov vynikajúcu spoluprácu.

Marica Šišková absolvovala Pedagogickú fakultu v Nitre a réžiu na Katedre bábkarskej tvorby na VŠMU v Bratislave. Od roku 2006 je vedúcou pedagogičkou na Literárno-dramatickom odbore ZUŠ J. Rosinského v Nitre. Založila niekoľko divadelných súborov. Je lektorkou seminárov, workshopov pre detské divadlo, detskú dramatickú tvorivosť a umelecký prednes a je aj školiacou pedagogičkou študentov PF UKF v Nitre a Súkromného konzervatória Nitra. Divadelné súbory, ale aj recitátorskí jednotlivci, ktorých vedie, pravidelne zaznamenávajú v rámci celoslovenských postupových súťaží veľké úspechy.

RÔZNE

NITRIANSKA LUNICA 2025

Do Levíc putujú až tri významné ocenenia v podobe staroslovanského šperku pre osobnosti kultúry. Prevzali si ich pracovníčka knižnice, múzea a osvetového strediska.

Ocenenie Nitrianska Lunica udeľuje každoročne Nitriansky samosprávny kraj osobnostiam, ktoré pôsobia v oblasti kultúry. Prevzali si ich známa herečka, pracovníčka knižnice, múzea, ROS a galérie. Až tri z nich sú z Levického okresu.

Podujatie sa konalo 26. 5. 2025 v koncertnej sále Župného domu v Nitre. „Ocenenie Nitrianska Lunica, ktoré má podobu staroslovanského šperku, je udeľované už od roku 2013 v piatich kategóriách - knižnice, múzeá, galérie, divadlá a osvetové strediská/hvezdáreň,“ priblížila Zuzana Vilčeková, hovorkyňa NSK. Získavajú ho pracovníci kultúrnych organizácií v zria-

dovateľskej pôsobnosti NSK za výnimočné výsledky, dlhoročnú prácu, umelecké výkony či úspechy, ktoré propagujú župu doma i v zahraničí.

„Kultúra nie je len výsledkom umeleckej činnosti. Je to spôsob života. Je to jazyk, ktorému rozumíme všetci,“ vyjadril sa Branislav Becík, predseda NSK.

Ocenené osobnosti za rok 2024:

Marta Kosmályová, odborná metodička Regionálneho osvetového strediska v Leviciach - kategória osvetové strediská a hvezdáreň. Patrí medzi prvých zamestnancov tejto organizácie. Výrazne prispela k rozvoju fotografického umenia nielen v na-

šom kraji, ale aj na Slovensku. Organizuje medzinárodný festival Dni fotografie v Leviciach, je koordinátorkou celoštátnych súťaží a pripravila viac než 200 výstav. Je považovaná za jednu z najskúsenejších osvetových pracovníčok na Slovensku.

Eva Bajanová, pracovníčka Tekovskej knižnice v Leviciach
Judita Magnová, ekonómka Tekovského múzea v Leviciach
Elena Tarábková, galerijná pedagogička Nitrianskej galérie
Daniela Kuffelová - herečka Divadla Andreja Bagara v Nitre

zdroj: <https://mylevice.sme.sk/c/23496228/do-levic-idu-az-tri-vyznamne-ocenenia-v-podobe-staroslovanskeho-sperku-pre-osobnosti-kultury.html>

OKRÚHLINY V TÓNOCH KĽAČIANSKEJ DYCHOVKY

V sále Kultúrneho domu v Hronských Kľačanoch to 29. novembra znelo dychovkou. Na pozvanie miestnej Dychovej hudby (DH) Kľačianka zavítali na popoludnie plné muziky ďalšie tri dychové kapely z Pečeníc, Veľkých Vozokán a Šintavy. Prekvapením bolo, že v hľadisku podľa očakávaní nesedelo iba seniorské publikum, ale aj hŕstka mladých rodín s deťmi.

Písal sa rok 1974, keď vtedy sotva dvanásťroční chlapci začali objavovať zvuk trúbky, lesného rohu či klarinetu. Neboli to nástroje „fungli“ nové, skôr výber toho najzachovalejšieho z rodinných pováľ. Chlapcom to však nevadilo a pod vedením niekdajších členov Kľačianskej dychovej hudby, ktorá mimochodom píše svoju históriu od roku 1921, absolvovali už o rok svoje prvé hudobné vystúpenie. Zlepšovali sa, hrá-

vali. Dychovku neopustili ani po absolvovaní povinnej vojenskej služby. Boli súčasťou mnohých podujatí. Až do roku 1993, keď sa na dlhých 26 rokov odmlčali.

K ich prvým umeleckým vedúcim patrili Michal Kollár, Dominik Ivanický a Ján Seneš z Veľkých Kozmáloviec. Osobitné miesto medzi nimi patrí riaditeľovi vtedajšej ZDŠ Štefanovi Adamovi, ktorý bol veľkým nadšencom myšlienky založenia detskej dychovej hudby a aj jej realizátorom. Spolu s Milanom Bridišom, vtedajším pedagógom na miestnej ZDŠ, zastrešovali množstvo vystúpení mladých chlapcov.

Mládežnícka dychová hudba koncertovala aj po návrate chlapcov z povinnej „vojenčiny“. Oslovili aj speváčky. Spevákov vraj nebolo treba, chlapci z kapely si všetko hravo spievali sami. Pod vedením

prof. Františka Zboroviana sa odvážili aj na náročnejší repertoár, ako boli skladby Gejzu Dusíka. Život neustal, z mládencov vyrástli muži a bolo treba postarať sa o svoje rodiny. Až prišiel čas rozlúčky. Svoje posledné vystúpenie absolvovali počas práve započatého výnimočného podujatia „Kľačany na Slovensku“ v roku 1993.

DH Kľačianka oslávila 50 rokov svojej existencie v zostave, aká účinkovala od roku 1975. Nemožné sa stalo skutočnosťou a po dlhoročnej prestávke začala skupinka už „zrelých“ mužov opäť skúšať a vystupovať. Ich úvodné nadšenie v septembri 2019 náhle prerušil covid. Až nakoniec 11. septembra 2021 oslávili symbolicky 100. výročie od založenia dychovky v Hronských Kľačanoch. A odvtedy neustále nacvičujú a koncertujú.

DYCHOVKA NA INSTAGRAME

Krátku históriu kapely priblížila prítomným v sále moderátorka podujatia Mária Molnárová. Úvodného slova sa ujali zástupca starostu Štefan Mičo a externá redaktorka Českého rozhlasu Brno so zameraním na dychovú hudbu Barbra Turčanová. Pred dvoma rokmi sa s kapelou stretla počas súťaže dychových hudieb a odvtedy ich aktívne sleduje. A z pozície mladej generácie sa snaží práve najmladšiemu publiku približovať a propagovať krásu dychovej hudby na Instagrame.

„Som nadšená, lebo veľmi málo kapiel hrá tak ako DH Kľačianka. Aj jej repertoár je unikátny: vychádza z lokálnych spevných a hudobných tradícií, ľudových piesní upravených na svoje možnosti, a to už veľa kapiel nerobí. V tomto sú unikátni. Hrajú už 50 rokov v zostave, ktorá hrávala pred 50 rokmi, čo je tiež unikátne pre tento región,“ spomenula B. Turčanová.

Pôvodne si v dychovkách muzikanti spievali pesničky sami. „Aj to je znak prvej podoby dychovej hudby, ktorá tu pôsobila. Muzikanti nemali ozvučenie. Dychovky boli populárne, keď začali vznikať, najmä preto, lebo hrali hlasno pre veľa ľudí. Zaujímavé je, že v Kľačianke si piesne spievajú muzikanti. Od polovice 60. rokov mnohé kapely už zvykli mať spevákov aj preto, že to bolo nariadené socialistickou kultúrnou politikou,“ doplnila.

Dychovka z Kľačian patrí spolu s Pečenickou dychovkou a DH Kozárenka k trom zástupcom hudobných telies v rámci Levického okresu, ktoré ešte dodnes dychovú hudbu hrajú. Na oslavu svojej 50-ky si preto prizvali hostí zo svojho fachu: Pečenickú dychovku, ktorá podľa všetkého svoju históriu píše už 250 rokov (možno v tom čase hrávali na baraních rohoch) a spoza hraníc okresu DH Vozokanku z Veľkých Vozokán a DH Šintavanku zo vzdialenejšej Šintavy.

KAPELY NA STRIEDAČKU

Najprv domáce aj cezpoľné publikum potešila svojimi pesničkami jubilujúca Kľačianska dychovka. Pod vedením kapelníka Karola Fabiana a organizačného vedúceho Jána Šeba zahrali a zaspievali viacero miestnych a známych ľudových piesní, väčšinu z nich v úprave umeleckého vedúceho Juraja Šeba. Predstavil sa aj v úlohe speváka kapely spolu s Eduardom Krištofom, ktorý prítomných zabával medzi piesňami vtipnými bonmotmi a historkami z nacvičov kapely. To už bola sála zaplnená a časť publika sledovala vystúpenie aj postojačky. Záverečný potlesk bol nielen odmenou za práve podaný výkon, ale aj pocťou za námahu, ktorú do svojho účinkovania Kľačianska dychovka už 50 rokov vkladá.

Krátka pauza a výmena postáv. Kým Kľačianka je zostavou výsostne pánskou, v nasledujúcej kapele doslova „svietili“ dve dievčenské tváričky. Odhodlane sa na pódium postavili medzi svojich mužských kolegov a s klarinetom a trúbkou v rukách ostali aj napriek svojmu detskému vzhľadu neprehliadnuteľné. Sesternice Mia a Olívia Valkové majú v kapele aj svojich ocinov, jedného v úlohe speváka a zabávača, druhého s trúbkou v ruke. Perličkou ostáva, že s dychovkou vystúpili v tento večer po prvýkrát, hoci skúsenosti majú z Detského folklórneho súboru Pečeničan, kde obe spievajú, tancujú aj hrajú.

Počas vystúpenia dychovky z Pečeníc sa sálou ozývala rezká hudba v podobe známych piesní aj evergreenov a v úlohe sólistky sa vo finále predstavila aj Olívia Valková. Ako jej otec neskôr dodal, no v dievčatách našli hudobníci adekvátnu náhradu a v publiku zožali nemalý úspech. Odmenou im boli aj kytičky kvetov za odvalu, bravúrny výkon a nesporne i talent, ktorým oplývajú.

Pódium pri každej kapele oživalo farbami, modré rovnošaty Pečeničanky vystriedali červené vesty Vozokanky. Tentoraz sa vo výsostne mužskom ansámblí objavila speváčka krojovaná dvojica Zuzana Miháľková a Ladislav Pecek. Vozokanka je známa účinkovaním na medzinárodnom festivale v moravských Letoviciach, kde je pravidelne hosťom od roku 2011. Podobne ako Kľačianska dychovka aj Vozokanka nedávno oslávila polstoročnicu a raritou je aj jej kapelník Janko Cigáň, ktorý túto funkciu zastáva už neuveriteľných 47 rokov.

Kyticou rezkých melódií sa ako posledná v poradí predstavila publiku DH Šintavanka, kde v mužskej zostave figurovali aj sympatická klarinetistka a dvojica speváčok Katarína Cvrbická a Anna Javorová. Kapela potešila divákov obľúbenými hitmi z populárneho Repete ako aj tradičnými ľudovými piesňami zo svojho najbližšieho okolia. Úlohu kapelníka zastáva Peter Šoňa. Spoločné vystúpenia, to nie sú len hrania a účinkovanie, ale aj udržiavanie kamarátskych a dobrej nálady. Svedčí o tom aj fakt, že si kapely navzájom nekonkurovali, ale z diváckych sedadiel jednotlivé vystúpenia sledovali a povzbudzovali vďačným potleskom. Mnohí si aj pospevovali a ktovie, možno aj niekde v kútiku miestnosti zakrepčili.

Na záver podujatia prijali členovia Kľačianky Ďakovný list a darčekový kôš z rúk riaditeľky Regionálneho osvetového strediska Levice Alžbety Sádovskej. Vydané dychovkové popoludnie prerástlo po ukončení programu do priateľských debát pri chutnom občerstvení.

M. Švecová
foto autorka

OZVENY

Z PILIŠSKÝCH HÔR

Dňa 22. novembra 2025 Miestny odbor Matice slovenskej v Jure nad Hronom realizoval projekt s názvom „Ozveny z Pilišských hôr“. Jeho cieľom bolo pomôcť zahraničným Slovákom zachovávať kultúrne dedičstvo svojich predkov a motiváciou preň bolo vyhlásenie MS, že rok 2025 bude rokom zahraničných Slovákov. V obci totiž žije niekoľko rodín, ktorých predkovia sa v r. 1947 presídlili z maďarskej obce Pilisszentlászló / Senváclav do Jura nad Hronom, v tom čase Svätého Jura nad Hronom.

Spevácka skupina HRONKA, pôsobiaca pri MO MS v Jure nad Hronom, bola založená v roku 1979 a jej repertoár pozostával zväčša z pilišských piesní, ktoré si zapisala a naučila sa ich spievať vedúca speváckej skupiny Helena Valentová od tetušiek Višňovskej a Kišovej. Tieto spolu s ďalšími členmi z rodín presídlencov priniesli do obce slovenčinu, zvyklosti, typickú gastronómiu, spôsob hospodárenia a krásne slovenské piesne. Osemdesiatkilometrová vzdialenosť nebola taká veľká, aby sa úplne prerušil kontakt medzi rodinami. Stretávajú sa na rodinných oslavách a preto majú prehľad aj o tom, že je stále menej tých, ktorí sa cítia byť Slovákmí. Bohatú činnosť Slovenskej samosprávy v Senváclave podrobne opísala vo svojom príhovore jej predsedníčka Judit Dombai Gáborné.

Spomenula, že sa snažia organizovať rôzne aktivity a podujatia pre všetky vekové skupiny, kde môžu prezentovať svoj slovenský pôvod a zvyšovať svoje národné povedomie. Napriek tomu cí-

tia a vedia, že to nestačí. Za najaktívnejší označila Slovenský spevácky zbor NEZÁBUDKA, lebo jeho členovia sa snažia vychovať svojich následníkov, preto požývajú do zboru mládež i deti. Spevácka skupina HRONKA im darovala spevník obsahujúci 12 pilišských piesní, takých, čo sa u nich nezachovali alebo ich spievajú trochu ináč ako tetušky, ktoré si piesne taktô zapamätali.

Slávnostné uvedenie spevníka Ozveny z Pilišských hôr do života sa konalo v KD v Jure nad Hronom za prítomnosti prvého podpredsedu MS Mgr. Mareka Hanusku, riaditeľa DMS v Leviciach Mgr. Miroslava Považana, riaditeľky ROS v Leviciach Mgr. Alžbety Sádovskej, starostu obce Pilisszentlászló Attilu Tótha, starostu obce Jur nad Hronom Ing. Jozefa Kovácsa, starostky obce Starý Hrádok Heleny Szabóovej, starostky obce Šarovce JUDr. Margity Bednárikovej a ďalších hostí. V programe vystúpil spevácky zbor Nezábudka z obce Pilisszentlászló z Maďarska. Zaspievali nám niekoľko slovenských piesní. Tie najznámejšie spievalo s nimi celé obecnstvo. Po pilišskej hymne zaznel veľký potlesk a prídavkom bola pieseň Na Kráľovej holi. Tá ukončila slávnostnú časť programu. Žiaci ZŠ s MŠ, ktorých pripravili učiteľky Mgr. Adela Brezinská a Mgr. Rita Vražbová, prekvapili divákov dramatizáciou diela Legenda o bohatstve Slovákov od Martina Gregora Papučeka aj peknými ľudovými piesňami. Spevácka skupina Hronka zaspievala šesť piesní z čerstvo vydaného spevníka Ozveny z Pilišských hôr. Spe-

vácka skupina Rozmaring z Jura nad Hronom zostala verná svojím maďarským ľudovým piesňam. Súčasťou podujatia bola aj výstava fotografií o krásach obce Jur nad Hronom, ktoré poskytol organizátorom člen MO MS Jur nad Hronom PaedDr. Ján Fúri.

Vydanie spevníka podporilo finančne Regionálne osvetové stredisko v Leviciach. Riaditeľka ROS Mgr. Alžbeta Sádovská vo

svojom príhovore prezradila, že úplne náhodou sa stretla s autorkami a s ich nápadom vydať spevník, ale bez finančnej a odbornej pomoci sa im to nepodarí. Okamžite im podala pomocnú ruku, zabezpečila všetky potrebné úkony vrátane financií a spevník sa mohol pri tejto príležitosti uviesť do života.

Samotný galaprogram podporilo Ústredie MS, starosta obce

Jur nad Hronom, poslanci OZ Mgr. Gizela Bodnáríková, Ing. Martin Stanko, miestni podnikatelia a členovia MO MS Jur nad Hronom. Súčasťou textovej časti spevníka Ozveny z Pilišských hôr, ktorý spracovala Helena Valentová a Darina Kassaiová, je aj nasledovné venovanie:

Milí Senváclavskí priatelia!

Prijmite od nás tento malý spevníček. Nech vám pripomína deň, keď sme sa stretli. Prajeme vám veľa lásky, trpezlivosti a dobrých priateľov, ktorí vás budú naďalej podporovať v snahe zachovávať kultúrne dedičstvo Slovákov. Nezabudnite na svoju materinskú reč, hovorte nahlas, učte svoje deti a vnúcatá hovoriť po slovensky, lebo je to reč krásna. Aj my chceme patriť medzi tých, ktorí vám v tejto ušľachtilej práci a snahe nezabudnúť na svoje korene budú pomáhať.

Členky speváckej skupiny HRONKA pri Miestnom odbore Matice slovenskej v Jure nad Hronom

Helena Valentová
predsedníčka MO MS
Jur nad Hronom

Folklórna spevácka skupina Vrbóvianka si za desať rokov svojho pôsobenia získala veľa priaznivcov a sympatizantov. Vznikla pri Miestnom odbore Matice slovenskej v Želiezovciach. Od svojho vzniku skupina na sebe tvrdo pracovala a svojimi vystúpeniami na rôznych podujatiach organizovaných MO MS, Mestom Želiezovce alebo inými spoločenskými organizáciami v meste si získavala pozornosť občanov.

Spomienkové podujatie pri príležitosti 10. výročia jej vzniku sa uskutočnilo dňa 18.10.2025 formou obrovskej kytice ľudových piesní v podaní Vrbóvianky a jej hostí. Po úvodnej legende o bohatstve Slovákov, ktorým je ľubozvučná slovenská reč a ľudová pieseň, prednesenej Darinou Kassaiovou, zaznel v podaní Vrbóvianky starosloviensky otčenáš.

O založení speváckej skupiny, jej desaťročnom pôsobení, názve a krojoch porozprávala prítomným Magdaléna Holková, zakladateľka a vedúca FSS. Kytice piesní naaranžovala pre Vrbóvianku jej umelecká vedúca Darina Kassaiová. V prvej kytici predstavila piesne z Tekova. Súčasťou tejto kytice bolo aj vystúpenie žiaka LŠU v Želiezovciach Adama Ša-

10. VRBOVIANKA OSLAVUJE VÝROČIE

lagu. Druhá kytica bola zložená z piesní Hontu so sólistom Jurajom Kissom. Tretiu kyticu tvorili temperamentné piesne z Východného Slovenska, kde svojím krásnym hlasom potešila prítomných sólistka Vrbóvianky Helena Kulčárová. Medzi jednotlivými vystúpeniami Vrbóvianky sa predstavili hostujúce spevácke skupiny: Šarovčanka zo Šaroviec, Hronka z Juru nad Hronom, Ószirózsak zo Želiezoviec a vtipným pásmom všetkých pobavila skupina Hron z Hronských Kľačan.

Vrbóvianke k jej jubileu zablahoželali hostia z Matice slovenskej, Nitrianskeho samosprávneho kraja, Mesta Želiezovce a zo spoločenských organizácií, s ktorými Vrbóvianka spolupracuje. Z rúk podpredsedu MS Mgr. Mareka Hanusku si prevzali za svoju prácu striebornú a bronzovú medailu Matice slovenskej

Magdaléna Holková a Darina Kassaiová. Program moderovala a celým podujatím sprevádzala Judita Mrázová, členka MO MS v Želiezovciach.

Záverečné slovo predniesla predsedníčka MO MS Magdaléna Holková, ktorá v mene Vrbóvianky poďakovala za gratulácie a za podporu MS, NSK, Domu MS, Mestu Želiezovce aj všetkým organizáciám, s ktorými Vrbóvianka spolupracuje, a všetkým sponzorom tohto podujatia.

Po občerstvení účastníci ochutnali narodeninovú tortu, vyžrebovali zaujímavé ceny z tomboly a záver patrilo tanečnej zábave so skupinou KM-Duo zo Šaroviec. Vrbóvianke gratulujeme a želáme jej zdravie, elán a veľa krásnych piesní, ktorými nás bude aj naďalej tešiť.

Zuzana Puchríková

ZÁKULISIE našich VÝSTAV

Každá výstava je príležitosťou na spojenie s návštevníkmi, a preto je dôležité, aby sme do procesu vložili srdce a dušu.

Tvorba výstavy je fascinujúcim a komplexným procesom, ktorý začína nápadom a postupne sa rozvíja do podoby, ktorá osloví návštevníkov a preniesie ich do iného sveta. Premýšľaním a spoločnými konzultáciami sa zhromažďujú myšlienky a koncepty, ktoré chceme prezentovať. Témou môže byť čokoľvek zaujímavé, od kultúrneho dedičstva počnúc, cez umelecké diela až po osobné príbehy jednotlivcov či skupín.

Po definovaní témy prichádza na rad grafická stránka výstavy. Plagáty, bulletiny a ďalšie propagačné materiály musia byť vizuálne atraktívne a zároveň informovať o obsahu výstavy. Spolupráca s našim grafikom je kľúčová, pretože kvalitná vizuálna komunikácia môže prilákať pozornosť a vzbudiť záujem o výstavu.

Ďalším dôležitým krokom je cestovanie metodikov za danými „artefaktmi“ a ľuďmi, ktorých príbehy chceme prezentovať. Tieto osobné zážitky a skúsenosti sú srdcom výstavy. Zháňame exponáty na výstavy, riešime ich zapožičanie, cestujeme za nimi a starostlivo ich prenášame do našich výstavných priestorov. A veľmi radi sa stretávame s jednotlivcami, ktorí ochotne zdieľajú svoje príbehy či informácie. Zaznamenávame ich slová, emócie a skúsenosti, následne ich pretransformujeme do textov, ktoré sú často súčasťou výstavy. Tento proces pozostáva nielen zo získavania informácií a nachádzania zaujímavostí, ale aj z vytvárania vzťahov a empatie. Inštalácia výstavy je konečný krok, kde sa všetko spojí do jedného celku. Zohľadňujeme priestor, jeho dispozíciu a atmosféru, aby sme vytvorili prostredie, ktoré je nielen esteticky príjemné, ale aj funkčné. Každý exponát je starostlivo umiestnený tak, aby divák mohol plynulo prechádzať výstavou a zároveň sa veľa dozvedel.

Naším cieľom je, aby návštevníci z výstav odchádzali s pocitom, že sa niečo naučili a objavili zaujímavosti, o ktorých možno ani nevedeli. Každá výstava je príležitosťou na spojenie s návštevníkmi, a preto je dôležité, aby sme do procesu vložili srdce a dušu. Tvorba výstavy je nielen snaha predstaviť umenie a exponáty, ale aj práca, ktorá je skrytá za výsledkom, a hlavne sú to emócie, ktoré si návštevník odnesie z výstav.

Autor textu:
Nikola Liptáková

FSK KONOPA 35 ROKOV SVOJEJ ČINNOSTI

Folklórna skupina KONOPA z Kozároviec si pripomenula 35. výročie svojho vzniku. Pri tejto príležitosti pripravili 25. novembra malú slávnosť. Podujatie prišli pozdraviť žiaci miestnej školy s vtipnými pesničkami sprevádzaní učiteľkou Mgr. Máriou Együdovou na husliach. Potom vedúca skupiny Mária Orovnická privítala starostu obce Ing. Bystríka Ižolda, riaditeľku ROS Levice Mgr. Alžbetu Sádovskú, riaditeľku ZŠsMŠ Kozárovce Mgr. Ivanu Švolikovú, PhD., vedúceho DS Hron Ladislava Mráza a ďalších hostí.

V nasledujúcom príhovore Mária Orovnická zhodnotila bohatú činnosť folklórnej skupiny Zaujímavosťou je, že vznikla v roku 1990 a potom vystupovala bez názvu, označovaná ako Stará Praslica, lebo všetci predtým vystupovali s Praslicou. Dohromady ich dal rodák z Kozároviec Juraj Hamar (dnes generálny riaditeľ SLUK-u). Pripravoval v roku 1990 na myjavské slávnosti profil obce Kozárovce, kde vystupovali všetky kozárovské súbory. Pre nich špeciálne pripravil výstup Žatva. Malo to úspech, a tak pokračovali. Až v roku 2000 vystúpili pod názvom KONOPA, vymyslel to, ako inak, Juraj Hamar, za skratkou ukryl názov kozárovská nová partia. Vymenovať všetky vystúpenia tejto skupiny je takmer nemožné, ako povedala vedúca skupiny, bolo ich doteraz 402. Patria tam nielen vystúpenia v okolí

či na Slovensku, ale aj v Čechách, Maďarsku či Slovinsku. Všade tam prezentovali zvyky, piesne i tance svojich predkov tak, ako ich uchovávali pre budúce generácie. Majú za sebou mnohé televízne nahrávky. Na Myjave 13 rokov varili aj tradičné kozárovské jedlá. A takto by sme mohli ešte menovať ďalšie aktivity.

KONOPA má nacvičené a ponúka množstvo pásiem: Žatva, Fašiangová pochôdzka, Fašiangová zábava, Pijanská omša, Pochovávanie basy, Volenie hájnikov, Z jarmoku, Vianoce, Čary a bylinky. Do priprav programov vpletajú tradičné zvyky, reč, spôsob myslenia a múdrosti predkov zachované v spomienkach pamätníkov. Do programov zapája aj deti z DFS VRETIENKO, ktorý vedie Mária Orovnická, a spolupracujú aj s mužskou speváckou skupinou MATIČIAR.

Doterajšiu činnosť KONOPY zvýdhol starosta obce, keď povedal: „Chcem sa poďakovať za prezentáciu, lebo kdekoľvek idete, šírite nielen tradície našich predkov, ale reprezentujete aj obec Kozárovce. Ďakujem vám, že to robíte 35 rokov. A nie sú to len vystúpenia v našom okolí či na Slovensku, ale aj v zahraničí. Do ďalších rokov vám chcem popriať veľa elánu a zdravia, ktoré sú potrebné pri tejto činnosti. Budem veľmi rád,

keď aj do budúcnosti bude FSK KONOPA stále na mape Kozároviec a nášho regiónu.“ Pri príležitosti výročia odovzdal vedúcej skupiny pamätnú plaketu a členom skupiny pamätné listy.

Riaditeľka ROS poďakovala KONOPÉ za dlhodobú vynikajúcu a nadštandardnú spoluprácu. Zaželala im ďalšie úspechy a vyslovila želanie, aby zotrvali pri tradičnej ľudovej kultúre tak ako teraz. Slová vďaky zazneli aj z úst Ladislava Mráza, ktorý „angažoval“ členov a členky KONOPY do úspešného divadelného predstavenia Ženský zákon po kozárovsky. Zaželel všetkým pevné zdravie a chuť pokračovať v šírení tradícií našich predkov.

V mene kolektívu sa kyticou poďakoval Ján Švolik vedúcej za trpezlivosť a motiváciu, ktorú počas dlhého obdobia má vždy po ruke. Po oficiálnej časti sa rozprúdila voľná zábava, veľa sa spomínalo a nechýbali ani pesničky. Všetci si pochutnali na všetkom, čo slávnostný stôl dal. Ako jedna veľká rodina, ktorá za 35 rokov zažila radosť, smútok, choroby i úmrtia. A práve to je asi tajomstvo ich súdržnosti a neustálej chuti spolu zotrvať.

Monika Nemčeková
foto autorka

V živote ľudstva je to iba zrnko piesku. V živote človeka je to často celý život, jeden ľudský osud. V prípade folklórnej skupiny sú to stovky ľudských osudov, stovky príbehov. Ale podme na začiatok. V roku 1965 mladá Mária Ďurovičová dala dokopy pár nadšencov, ktorí v krojoch na Prvého mája v Leviciach predviedli svadobný sprievod. Radosť z tohto počínu rozhodla o pokračovaní v stretávaní sa a prvé folklórne číslo PRIADKY bolo základom pre názov PRASLICA. Mladá Mária začala s nadšením zbierať materiál, robila rozhovory so staršími z obce o zvykoch, zapisovala piesne, prizývala tanečníkov, aby sa mladí učili napodobňovať majstrovské tanečné umenie predkov. Mazuľa, trasený čardáš či polka, palotáš, baligátor, trajfúz, dievčenské kolesá, cifrovanie cez flašu a iné tance ožili.

Prišli prvé vystúpenia na pódium. Krásu mladých Prasličiarok si všimol režisér Martin Ľapák a prvýkrát sa zaskveli vo filme ROK NA DEDINE. Pribudli desiatky televíznych a rozhlasových nahrávok, pribudli stovky vystúpení. Dnes je Praslica stálicou a ozdobou na mnohých scénach doma i v zahraničí. Je držiteľkou významných ocenení, titulov. Za tie roky sa v Praslici vystriedali celé generácie rodín od starých rodičov až po pravnúčence. V Kozárovciach temer každá rodina prešla kus cesty s Praslicou.

Po 50 rokoch preberá štafetu syn Márie Ďurovičovej – Miloš Ďurovič. Schopnému manažérovi sa

darí aj v týchto časoch úspešne viesť 40 členný viacgeneračný kolektív. No vedúcou stále ostáva najmä pre nás služobne starších Mária Ďurovičová. Bola pre nás mamou, starou mamou, nielen vedúcou. Ona nás vypočula, keď sme mali problémy, objala, vyhrešila, keď sme vybočili z cesty. Celé desaťročia bola dôležitým bodom v našom folklórnom vesmíre a aj posledné roky dohliadala na svoje „deti“.

Keď sa blížilo 60. výročie prvo-

FSK PRASLICA

májového sprievodu, bolo prirodzené smerovanie témy osláv. Od januára sme aktívne pracovali na príprave, podelili sme si úlohy, cvičili tance, čísla, chystali výstavy, scénu, zbierali materiály a Miloš dohliadal, aby sa na nikoho a nič nezabudlo. Pred vedúcou sme až do poslednej chvíle tajili, že tou témou osláv je práve ONA.

Kultúrny dom v Kozárovciach sa v sobotu 18. októbra naplnil do posledného miesta. Prišli zakladajúci členovia Praslice a mnohí tí, ktorí v Praslici prežili kus života. Srdečné objatia, zvitania.

Ako vo veľkej rodine. Kameramani, fotografi, zvukári, účinkujúci na miestach. A potom to prišlo. Javisko už patrilo súčasným členom skupiny. Spevy, tance, zvyky..., smiech aj slzy. Hľadisko pomáhalo, veď pesničky všetci vedeli a aspoň na chvíľu boli opäť súčasťou kolektívu. Na veľkých obrazovkách boli premietané obrázky, ruky vedúcej s chlebom, partou, delinkou...

Umelecké slovo v podaní pani herečky Daniely Kuffelovej odkrývalo poetickú dušu Márie Ďurovičovej. Ale až záverečný obraz a slová posolstva naplno odhalili, o kom to celé bolo. Silné emócie zmohli nielen vedúcu, ktorej slzy zalievajú od šťastia tvár, ale i všetkých v sále. Temer ani jedno oko neostalo suché. Počas prasličiarkej hymny, ktorej autorkou textu je práve Mária Ďurovičová, všetci stáli, spievali a dlhotrvajúcim potleskom vzdávali hold vzácnemu človeku.

Som Prasličiarokou od roku 1976. Poznám vedúcu ako málokto zo skupiny a skláňam sa pred jej celoživotným dielom. Bolo mi ctou napísať scenár slávnostného programu k 60. výročiu vzniku FSK Praslica a poetické texty zo života Márie Ďurovičovej. Verím, že Praslica pod vedením Miloša Ďuroviča má pred sebou ešte veľa krásnych a úspešných rokov. Držte jej palce a zachovajte svoju priazeň.

Alexandra Valkovičová
členka FSK Praslica

srdce duša radosť

PREHLIADKA
NEPROFESIONÁLNEHO
UMENIA

Prehliadku neprofesionálneho umenia Srdce, duša, radosť organuje každý rok jedno z piatich osvetových zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja. Po úspešnom minuloročnom ročníku, ktoré sa konalo v Komárne a usporiadalo ho Regionálne osvetové stredisko v Komárne, sme sa tento rok realizácie zhostili my, Regionálne osvetové stredisko v Leviciach. Na akciu sme si vybrali krásnu historickú budovu Hotela Lev v Leviciach. Galaprogram spojený s oceňovaním osobností, ktoré sa výrazne zaslúžili o rozvoj amatérskej kultúry v Nitrianskom kraji, sa konal dňa 23. 10. 2025. Návrhy na ocenenie, teda nominácie podávali Regionálne osvetové stredisko v Komárne, Regionálne osvetové stredisko v Nových Zámkoch, Krajské osvetové stredisko v Nitre a Tribečské osvetové stredisko v Topolčanoch. Zostaviť program a vybrať účinkujúcich bol veľmi ťažký oriešok, veď máme v našom kraji desiatky jednotlivcom a zoskupení, ktoré fantasticky reprezentovali náš kraj na krajských či celoštátnych podujatiach v roku 2025. Získali prestížne ocenenia na Slovenku či v zahraničí, čím sa výrazne pričínili o rozvoj kultúry, neprofesionálneho umenia, propagáciu a šírenie tradičnej ľudovej kultúry.

2025

OCENENIE ZÍSKALI:

Za okres Levice:

Branislav Valach
ocenenie mu bolo udelené za výnimočný prínos v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu. Počas 18 rokov spolupráce s Regionálnym osvetovým strediskom v Leviciach významne prispel k popularite Medzinárodného festivalu Dni fotografie v Leviciach považovaného za druhý najvýznamnejší fotografický festival na Slovensku. Profesionalita oceneného, vytrvalosť pri podávaní žiadostí o granty, pri objavovaní významných autorov a organizovaní fotografických akcií priniesla festivalu mnohé úspechy.

Jozefína Mäsiarová

Ocenenie jej bolo udelené za niekoľkoročnú nezištnú pomoc a spoluprácu s Regionálnym osvetovým strediskom v Leviciach, Tekovským múzeom v Leviciach, ale aj inými organizáciami pri uskutočňovaní podujatí v oblasti tradičnej kultúry, najmä výstav a festivalov. Významným dielom prispela k uchovávaniu tradičnej ľudovej kultúry čilejkárskeho mikroregiónu, krojov, zvykov a tradícií.

Za okres Komárno:

Stanislav Králik a Katarína Vas

Za okres Nové Zámky:

Oľga Kasášová a Juraj Kobolka

Za okres Topoľčany:

Mariana Hrabovská a Marián Veverka

Za okres Nitra, Zlaté Moravce a Šaľa:

Peter Bakay, Marián Hlavatý, Danko Hrdá, Jozef Peniak, Daša Nováčiková a Kristína Šimková

Blahoželáme a ďakujeme za rozvoj amatérskej kultúry v našom kraji. Podujatie sme uskutočnili s finančnou podporou Nitrianskeho samosprávneho kraja.

V PROGRAME ÚČINKOVALI:

Citarová skupina zo Sazdíc

Tamara Hrabovská
a **Lucia Košelová** z Topoľčian –
verbunk a čardáš zo Solčian

Gabriel Suchý
z Nových Zámkov – spev

Kapela **Mérges Banda**
z Komárna – gajdy, ninera

Detský folklórny súbor
Borinka Nitra

Mládežnícky folklórny súbor
Sendergő zo Šiah

ZUŠ F. Schuberta
zo Želiezoviec – zborový spev

Johny Stojka z Nagyölved
Velké Ludince, prednes prózy

KRÁSA ŽENSKÉHO
ČILEJKÁRSKEHO KROJA
UŽ

OBLETELA SVET

Sever Levického okresu zdobí malý slovenský a možno aj svetový unikát. Je ním neza-
meniteľná a pravdepodobne najmenšia ucelená folklórna oblasť na Slovensku, známa ako
„Čilejkári“. Od nepamäti je spätá s vinicami, špecifickým dialektom, tradíciami, no najmä
prenádherne zdobeným krojom. Krojom, ktorý nám už v tejto chvíli môže naozaj závidieť
celý svet ...

Prunclík (bruslík), kacabajka, šiková sukňa, rá-
menie, blingáč, fertucha, háby vylepenie, rohatý
čepiec, ručník, spodník, slová, ktoré dnes už má-
lokto pozná, tobôž používa. Teda, ak to práve nie
je folklorista z Tekova alebo nadšenec krojovanej
parády. Práve podobné výrazy padali aj počas
prehliadky výzdoby ženského čilejkárskeho ode-
vu, ktorý na pôde SĽUK-u prezentovali ženy z te-
kovského regiónu (a jedna z tanečníc SĽUK-u)
pred slovensko-španielskym publikom. Áno, číta-
te dobre. Na program totiž neplánovane zavítali
aj študenti zo Španielska v rámci výmeny projek-
tu Erasmus+. Či niečomu rozumeli, je otázne, no
krásu čilejkárskeho kroja prehliadnuť rozhodne
nemohli. No pekne poporiadku...

SVETOVÉ UZNANIE

Čilejkársky kroj sa dožil slávy nevidanej. Výzdoba
ženského čilejkárskeho odevu bola totiž 15. janu-
ára 2025 zaradená do Reprezentatívneho zozna-
mu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska,
inak povedané, stala sa „malým slovenským UNE-
SCO-m“. Ocenenie udeľuje Ministerstvo kultúry

SR spolu s Centrom pre tradičnú ľudovú kultúru
pri SĽUK-u. Slávnostné oceňovanie sa konalo 7.
mája v priestoroch SĽUK-u v Rusovciach za účas-
ti Ministerky kultúry SR Marty Šimečkovej, kto-
rá zástupcom ôsmich reprezentatívnych prvkov
ocenenia odovzdávala.

Jednotlivé prvky zaradené do zoznamu sú rôzne
zvyky, tradície, ústne prejavy, remeselná činnosť
a podobne. Zápisom do reprezentatívneho zo-
znamu dochádza k ich medzinárodnému uznaniu.
K februáru 2025 je na ňom vo svete zapísaných
788 prvkov z viac ako 150 krajín. Nositeľmi ocene-
nia sú vždy ľudia, ktorí tradičný prvok alebo jeho
prejav naďalej používajú, šíria povedomie o ňom
vo verejnosti a odovzdávajú tradičné umenie na-
sledovným generáciám.

Sever okresu Levice si tak môže zapísať aj ďalšiu
svetovú jedinečnosť. Výzdoba ženského čilejkár-
skeho odevu nie je totiž jediným prvkom zara-
deným do tohto zoznamu. V roku 2023 naň bolo
slávnostne zapísané aj pukanské hrnčiarstvo, kto-
rého nositeľom bol dnes už žiaľ nebolý Peter

Prunclík (bruslík), kacabajka, šiková sukňa, rámenie, blingáč, fertucha, háby vylepenie, rohatý čepiec, ručník, spodník, slová, ktoré dnes už málokto pozná, tobôž používa. Teda, ak to práve nie je folklorista z Tekova alebo nadšenec krojovanej parády. Práve podobné výrazy padali aj počas prehliadky výzdoby ženského čilejkárskeho odevu, ktorý na pôde SLUK-u prezentovali ženy z tekovského regiónu (a jedna z tanečnic SLUK-u) pred slovensko-španielskym publikom. Áno, čitate dobre. Na program totiž neplánovane zavítali aj študenti zo Španielska v rámci výmeny projektu Erasmus+. Či niečomu rozumeli, je otázne, no krásu čilejkárskeho kroja prehliadnuť rozhodne nemohli. No pekne poporiadku...

SVETOVÉ UZNANIE

Čilejkársky kraj sa dožil slávy nevídanej. Výzdoba ženského čilejkárskeho odevu bola totiž 15. januára 2025 zaradená do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska,

inak povedané, stala sa „malým slovenským UNESCO-m“. Ocenenie udeľuje Ministerstvo kultúry SR spolu s Centrom pre tradičnú ľudovú kultúru pri SLUK-u. Slávnostné oceňovanie sa konalo 7. mája v priestoroch SLUK-u v Rusovciach za účasti Ministerky kultúry SR Marty Šimečkovej, ktorá zástupcom ôsmich reprezentatívnych prvkov ocenenia odovzdávala.

Jednotlivé prvky zaradené do zoznamu sú rôzne zvyky, tradície, ústne prejavy, remeselná činnosť a podobne. Zápisom do reprezentatívneho zoznamu dochádza k ich medzinárodnému uznaniu. K februáru 2025 je na ňom vo svete zapísaných 788 prvkov z viac ako 150 krajín. Nositeľmi ocenenia sú vždy ľudia, ktorí tradičný prvok alebo jeho prejav naďalej používajú, šíria povedomie o ňom vo verejnosti a odovzdávajú tradičné umenie nasledovným generáciám.

Sever okresu Levice si tak môže zapísať aj ďalšiu svetovú jedinečnosť. Výzdoba ženského čilejkár-

skeho odevu nie je totiž jediným prvkom zaradeným do tohto zoznamu. V roku 2023 naň bolo slávnostne zapísané aj pukanské hrnčiarstvo, ktorého nositeľom bol dnes už žiaľ nebohý Peter Klinko spolu s predkladateľmi Máriou Gembešovou a Marošom Schmidtom. No, ak Boh dá, možno sa už o rok objaví na zozname aj ďalší prvok z regiónu Tekov.

Do reprezentatívneho zoznamu sa tento rok okrem čilejkárskeho odevu dostalo aj batikovanie kraslíc voskom, tradičné jedlo čipkárskô, ručná výroba skla, železničné parné dedičstvo, paličovaná čipka z Gemera, volský záprah na Sihlianskej planine, ďalej tzv. spievanie na zore na Hrušove

modrotlač, gajdy a gajdošská kultúra, modranská majolika, drevené vyrezávané kríže na Podpoľaní, sokoliarstvo, vysokohorské nosičstvo, goralská kultúra, črpáky, skalický trdelník, výšivka krivou ihlou, a dokonca aj značkovanie turistických trás. Tým všetkým sme vo svete jedineční - no na zozname je toho za Slovensko ešte viac.

KRÁSA VO FARBÁCH

Je chladné májové ráno. Sadáme do dodávky, smer Rusovce. Pred centrom SLUK-u sa stretáme s ostatnými. Šatňa, ktorú nám určili, je okamžite zaplnená nielen nami, ale hlavne záplavou rôz-

a tradičné ovčiarstvo. Prvý zápis do zoznamu bol vykonaný v roku 2011, odvtedy už na ňom figurujú prvky ako terchovská muzika, fujara, čičmianske ornamente, banskoštiavnický salamander,

ných foriem ženského čilejkárskeho kroja, ktorý si na seba ženy z tekovského regiónu obliekajú. No nielen ony, radosť z čilejkárskeho kroja neskrýva hlavne mladá folkloristka Lenka, členka tanečné-

ho súboru SĽUK-u. Pripadla jej totiž úloha predstaviť odev mladej nevydatej devy z konca 19. storočia v rámennom spodníku, farbiarskej zásterke a tradičným účesom na kosoru. Miestnosťou vládne čulý ruch. Pobehujem s fotoaparátom sem a tam, dokumentujem atmosféru. Mnohé z foriem kroja sú aj mne menej známe. Práve tým je ženský čilejkársky kroj výnimočný. Za ostatné dve storočia prešiel rôznymi zmenami a variáciami. Kým ešte na prelome 19. a 20. storočia prevládali farby čierna, biela a modrá a dominovalo rámenie či šiková sukňa, po 1. sv. vojne kroj nabral na farebnosti. Súvisí to s rozmachom fabrik na výrobu látok, ktoré ovládli najmä americký trh.

Práve sem zabúdili kroky mnohých Čilejkárov v medzivojnovom období, aby tu našli prácu a požíveň. Prischol im názov „Amerikáni“. Domov posielali nielen látky, ale aj záplavu čipiek, stužiek a flitrových dekorácií. A čilejkársky slávnostný kroj za morom tým sfarebnel a opeknel. Zmenila sa forma rohatého čepca aj jeho spôsob nosenia na rôzne príležitosti, sukne sa už viac nerámili, ale podšívali papierom, spodníky sa škrobili, farby kroja korešpondovali so sviatkami cirkevného roka.

Pozornosť si zaslúži predovšetkým strojová výšivka na košielkach a bruslíkoch. Jej unikátnosť spočíva v tom, že sa vyšíva zospodu. Vzor sa nakreslí na papier, podloží látkou a vyšíva sa na ňu z rubu. V praxi to znamená, že výsledok svojej práce uvidíte až po jej dokončení. Navyše sa vyšíva na stroji s klasickým nožným pohonom, výšivka totiž vyžaduje pomalšie stehy a vyššiu presnosť a precíznosť tvarov.

V strojovej výšivke dominovali farby neba, zeme a vína, zo vzorov prevládali motívy lúčnych kvetov a hrozna, naši predkovia sa jednoducho inšpirovali prírodou a okolím, kde vyrastali. Zmien vo vizuále kroja nastalo oveľa viac. Postupom času sa začal stále viac prispôsobovať novodobým trendom, akým bolo nosenie štrikovaných svetrov namiesto kabátikov a bruslíkov a akási forma „polokroja“, ktorý si mnohí z nás ešte živo pamätajú.

PRE ĎALŠIE GENERÁCIE

Slávnostným programom prítomných sprevádzala známa moderátorka Alena Heribanová. Na scéne sa postupne ukazovala projekcia všetkých zapísaných prvkov, počas ktorej bol prvok predstavený. O kultúrny program sa postaral súbor SĽUK temperamentným tancom a živou muzikou. No zahanbiť sa nedali ani účinkujúci z publika, ktorí si prišli po slávnostné certifikáty o zápise.

Na pódiu zazneli Spevy na zore, ktoré za úsvitu spievajú mladé devy nastávajúcej neveste na Hrušove. Vystúpili aj hrdí ovčiari s pásmom slova a piesní. Osobitné miesto dostal ženský čilejkársky kroj. Po jeho krátkom predstavení vystúpilo na pódium sedem žien oblečených do rôznych foriem čilejkárskeho kroja. V mikrofóne zaznelo: „Kolka krása“ a moderátorka rad radom predstavila prvky predvádzaného kroja. Úvod patril prelomu 19. a 20. storočia, na pódium vyšla najprv mladá nevydatá deva, po nej nevesta v tmavom s partou a rozmajrínom, žena oblečená v nedeľnom kroji a potom v smútočnom. Verzie kroja z povojnového obdobia tvorili žena v rohatom čepci a farebnom krojis, staršia žena vo veľkom ručníku a s jednoduchšími sukňami a žena v najmodernejšej verzii kroja so štrikovaným svetrom. Prierez vývojom čilejkárskeho ženského kroja zožal nemalý úspech v publiku.

Samotné oceňovanie a odovzdávanie certifikátov bolo spojené aj s „Oscarovou slávou“ alebo skôr krátkym poďakovaním tých, ktorým bolo udeľené. Krátky prejav za Čilejkárov predniesol etnológ a folklorista Dávid Hudec, ktorý bol zároveň predkladateľom návrhu na zápis do zoznamu, rovnako aj nositeľom ocenenia. Patrí mu veľká vďaka za prínos v oblasti popularizácie kroja a čilejkárskych tradícií širokej verejnosti, najmä deťom.

Nositeľkami ocenenia sa stali Anna Ištóková (89) a Mária Nováková (94), obe z Čajkova, ktoré sa šitiu krojov a strojovej výšivke venujú už desaťročia a pôvodný kroj nosia alebo skôr nosili.

Pani Novákovú v kroji zastupovala jej vnučka Mária Ercole a pani Ištókovú sprevádzala dcéra Otilia Švecová, ktorá v rodinnej tradícii šitia kroja a krojovaných bábik naďalej pokračuje. O generáciu mladšími nositeľmi ocenenia sa stali Peter Chvojka z Tlmáč a Mária Jašeková z Veľkých Kozmáloviec. Obaja kroje šijú a prezentujú na jarmokoch, podujatiach a workshopoch. Peter Chvojka staré kroje obnovuje a zachraňuje, ručne vypletá zložité koráľkové dekorácie, venuje sa výrobe strihov na šitie kroja a digitalizácii tradičných kvetinových vzorov na čilejkárskej strojovej výšivke. Zostanú tak zachované aj pre ďalšie generácie.

Krása čilejkárskeho kroja už obletela svet. Stal sa svetovým unikátom, nehmotným kultúrnym dedičstvom tejto krajiny. Zostáva len dúfať, že tu bude vždy dostatok horlivých nasledovateľov, ktorí budú jeho dobré meno naďalej šíriť vo svete.

Text a foto: Mária Švecová
Zdroj: Slovenská brána 10/2025

REGIONÁLNE OSVETOVÉ STREDISKO
V LEVICIACH